QVOD FELIX FAVSTVMQVE
ESSE IVBEAT
DEVS OPT. MAX.

De

S.S. ROMANO-GERMANICI IMPERII COMITIIS:

Von deß H. R. Reiches Reichstagen.

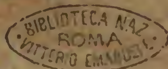
DISSERTATIO INAVGVRALIS
Iuridico-Politica.

QUAM
AUTHORITATE ET DECRETO
NOBILIS ET AMPLISSIMI ICtorum ORDINIS IN Florentißima & Celeberrima Argentoratensium Academia,
PRO OBTINENDIS IN UTROQUE JURE
Privilegiis Immunitatibus ac summis honoribus
DOCTORALIBUS
Publicæ & solemni disquisitioni submittit

IOHANNES GVNTHERVS
Paderbornâ Westphalus.

Ad diem Novembr.

ARGENTORATI,
EXCUDEBAT PAULUS LEDERTZ,
Anno M. DC. XXVI.

BENE UNIVERSA GERUNTUR ET COMPETENTER, SI REI PRINCIPIUM FIAT DECENS & amabile DEO.

Novell. 6. princ.

CUm in omni tractatu, prior verborum, potior tamen rerum haberi soleat ratio, *l. 1. in pr. de I. & I.* rei enim explanationem ex significatione promanare, testatur *Vlpian. in l. 1. in pr. ff. de Reb. Cred.* cui adstipulatur JCtus *Proculus* nominis appellatione rem ipsam nobis obviare asserens in *l. 4. ff. de V. S.* quippè nomina dicentis voluntatem demonstrant, demonstrante celsissimi ingenii celso in *l. 7. §. 8. ff. supel. leg.* itaque de COMITIIS acturus, operæ pretium me facturum confido, si vim vocabuli breviter & quasi per indicem declarem. Rebus enim ex debito, verbis ex usus utimur beneficio, inquit *Waremund. ab Erenb. lib. 1. de Fœderib. c. 1. n. 15.* Hinc subjecta materia verborum amussis & canon indubitatus censetur *l. 15. §. 4. ubi Dd. ff. locat. Zas. 1. S Resp. c. 6. in f. Ias. in l. stipulatio. §. Si qui. n. 1. de V. O Neviz. cons 92. n. 4. Wesemb n. de I. & I. n 3. in fin.* sunt namque verba notæ rerum, non verò causæ rem ipsam constituentes, *l. 13. 15. C. de Prob. Bl. in l. si non. C. de Injur. Roger. de Iur. Interpre. q. 2. n. 1. D. Gœdd. tr. de Contrah. stipul. cap. 1. num. 44.*

II. *Comitia* igitur *à coëundo*, vel potius, ut veteres dicebant, à *comeundo* dicta sunt, quod populus his coire, & in unum locum convenire soleret, *Nicol. Cruch. de Comit. Roman. in præfat. Iohan. Rosin. lib. 6. Antiquit. Roman. c. 1. Paurmeist. de Iurisd. l. 2. c. 2. princ. Schonbor. l. 4. polit. c. 33* Reinkingk *de Regim. Secul. & Ecclesias. l. 1. class. 5. c. 8. n. 3. Daniel Otto in dissert. de Iur. publ. Imperii Roman. cap. 13. Georg. Brudlach. in Epitome Iurisp publ. l. 7. c. 1. Carpzov.* *Etymologia.*

A 2 de

de Regal. c. 2. th. 39. Non tamen quivis populi conventus, Comitiorum nomine apud Romanos intelligebatur, sed is, qui indictus fuit ad ferendam de aliquâ re per suffragia sententiam, *Rosin. d. cap. 1.* Nam & ludorum & census causa, sæpiusculè universum populum convenisse, *Cic.* innuit *Verr. 2.* & idem, cum lustrum conderent Romani factum, testatur *Liv. lib. 1.* in concionibus itidem quibusdam, præsertim Nundinarum diebus, frequentiores fuisse congressus quam ipsis Comitiis, scribit *Cruch. d. l.* circa fin. hæ vero conventiones propriè Comitia appellari non potuerunt, sed & cum Plebs tantum à Magistratu convocaretur, *Concilia*, non Comitia indigitabantur, ut ex *Lælio Felice* refert *A. Gell. l. 15. Noct. Attic. cap. 17.* & ex eo *Paurmeist. d. cap. 2. n. 2.* Licet hoc discrimen Conciliorum & Comitiorum non perpetuò observari, loci ex *Liv. l 3. decad. 1.* ac passim & *Cicer. 3. de R.* desumptis, ostendat *Cruch. d. præfat.*

Homonymia. III. Hodiè Comitiorum verbum *accipitur dupliciter; generaliter, pro omnium tam Universorum Ordinum, quam partis eorum ad consultandum ac decernendum de Rep. conventu*: & propriè Universorum Imperij Ordinum convocatione intelligitur. *Matth. Steph. de Iurisdict. l. 1. part. 1 c. 1. m. 2. n. 11.* vulgò Ein Reichstag / Landtag / Ein gemein Reichstag / Ein gemein Reichsversamblung / *Althus. cap. 17. num. 55. & d. c 33. n. 1. in polit.* & plures infra allegandi. *Galli* antiqui, *Parlamenta*, & ab iis nomen receptum retinent adhuc *Angli*, *Thom. Smith. l. 2. cap. 2. de Rep. Angl.* Dixerunt *Curias*, *Germani*; Hove / sic vocantur Comitia in *præfat. A. B in fin.* ibi: In unserm hochzierlichen Hoff zu Nürnberg / *Tit 4. §.* Darnach / wann man einen Käyserlichen Hoff begehet / *tit. 6. pr.* Wann und so offt fortan deß H. Reichs Hoff begangen / *tit. 24 §. final. tit. 25 princ. & §. 1.* ubi aliquoties ita nominantur Comitia, ut & *tit. 26.* & in eâ significatione plerisque nostris Historiographis antiquioribus tam familiarem esse, ut vix nomen Comitiorum apud eos Usurpatum inveniatur, testatur *Buxtorff ad A B. conclus. 4 lit. A.* celebriores harum recitat *Marq. Freher. in not. ad Constit. Adolph. Imp de Insul. Rhen.* & de variis significationibus vocis Curiæ, *vid. Petr. Anton. de Petr. tr. Fideicomm. quæst. 13. n. 43. Camill. Borell. consil. 26. n. 31. & seqq.*

Denique

Denique veteres *Franci*, hosce conventus, *placita*, dixerunt, *Matth. Borti. de Iur. Majest cap. 5. th. 31.* Cur Princeps Comitia instituere debeat, rationes assignat. *Petr. Greg. Tholos. l. 24. de Repub. cap. 5. Althus. dd. loc. Comin. l.* 10. qui verò se gerere debeat in iis Princeps, quædam tradit *Clapm. l. 2 de Arc. Reip c. 3.*

IV. Nominis inspectionem sequitur definitio rei, non quidem dignitate, sed ordine, *arg. l. 1. ff de Furt. l. 1. ff. de pact. l. 3 4. & 5 ff. de Pecul.* Ego, forma nostra Reipublicæ ad principia sua relata, Comitia in genere sic rectè describi posse, autumo; *Quod sint Imperatoris & Optimatum Imperij omnium, vel certorum quorundam conventus ad aliquid sciscendum decernendúmve Reipubl. causa.* Genus in hac definitione extra controversiam; Forma in cæteris consistit, Imperator autem cum sit fons & Origo Comitiorum, eaque prorsus ab eo dependeant, sine vitio (ut à *Paurmeist. Althus. Matth. Steph. Daniel. Otto.* & aliis, qui hos sequuntur, factum est) omitti haud potuit, quod tamen ad universalia referendum. Nam Electorum conventui particulari Cæsarem non interesse, constat, *Optimatum* verbo, Reliqui proceres Ecclesiastici & Politici, τῆς ἀρχῆς μετέχοντες continentur, verbo, omnium, *universalia*; certorum quorundam, *particularia* Comitia, intelligi velim; Sunt enim quidam conventus, ad quos omnes Imperii Status convocantur; sunt rursus alij, quorum celebratio certis quibusdam tantum competit personis, uti ex seqq. id ipsum clarius apparebit. *Reipublicæ* verbum, non pro populo Jure publico sociato, ut apud *Cicer. l. 1. offic. Philip. 9. & lib. 4. ad Herenn. & in orat. de Arusp. Respons.* Sed pro Imperio ipso ac negotiis ad Rempublicam pertinentibus, quæ κύρια appellat *Arist. 4. polit. 14. Cicer. Verr. 5.* & alibi, *Pompon. in l. 2 § 9.* ibi, *Necessitas ipsa Curam Reipublicæ ad Senatum deduxit, de O. I.* Discernuntur etiam his verbis, Comitia ab aliis congressibus Principum & Ordinum, Ludorum (ut olim fuerunt certamina illa *Equestria*, quæ instar Olympiadum Græcorum ab *Henrico Aucupe* primùm instituta, *Anno* 933. & usq; ad *Ann.* 1487. quo postremum *Wormatiæ* celebratum, durarunt, vulgò (*Torneamenta*) dicta. *Andr. Knich. de pact. invest. p. 2. c. 4. n. 99. & seqq.* Nuptiarum, Conventionum, & aliorum negotiorum privatorum causa in-

Descriptio.

ſtitutis. Ad quos referri poſſunt, Conventus *Principum & Ordinum confœderatorum Ann.* 1539. *Arnſteti, Brunſvici, An.* 1537. *Schmalcaldicus, Ann.* 1529. *Principum Saxoniæ Naumburgi, Ann.* 1555. *Fœderis inter Illuſtriſſ. Saxonicam, Brandeburgicam, & Haſſiacam* familiam hæreditarii cauſa, *Sleid. l.* 26. Aliter definiunt *Cruch. in d. præfat.* aliter *Paurmeiſt. d. c.* 2. *n.* 3. aliter *Althuſ. d. c.* 33. aliter *Matth. Steph. d. l.* 2. *p.* 1. *c.* 1. *m.* 2. *num.* 12. *Daniel Otto d. c.* 13. aliter deniq; *Bertram. tract. hic th.* 8. quem ſequitur Reinkingk. *d. tract. cap.* 8. *num.* 11.

Diſtributio

V. Quia ordo eſt Entium magiſter, *Barthol. Socin. in l.* 1. *n.* 4. *ff. de A. Poſſeſſ.* veritatique proximus qui benè diſtinguit, *Br. in l. naturaliter.* §. *nihil commune. n.* 3. *ff. eod.* qui enim hoc ſepoſito ulterius progreditur, equum per caudam frænare dicitur, *Waremund. ab* Erenberg. *d. tr. de Fœder. c.* 1. *n.* 140. Ego etiam, ad confuſionem, quæ ordine ſublato ingruit, *Barthol. Soc. d. loc.* evitandam, Comitiorum diſtributionem ſubjiciendam eſſe, neceſſarium arbitror.

Calata Comitia Roman. fuere triplicia.

In veteri Politia Romana Comitia dicebantur *Calata*, ubi calabatur, i. e. convocabatur totus Populus per Cornicem, §. 1. *Inſt. de Teſtam. ordin.* ducta autem eſt hæc vox à verbo καλέω, quod voco ſignificat, & hinc καλεῖν, vocare, deſcendit, unde vetuſtas rudis calare dixit, inflexione & forma latina, *Alex.* 4. *Genial. dier.* 3. *Roſin.* 6. *Antiq.* 1. *D. Vult. pr. Inſt. de Teſtam. ordin. & ibi, Vigli. n.* 5. *Schneid. ibid. Rubr.* quod ſint teſtamentorum ſpecies. *num.* 3. *Borch. & Dd. comm. Connan.* 9. *comm.* 1. *n.* 4. Hinc & calendæ, quod is dies calari, i. e. proclamari conſuevit, *Barnab. Briſſ.* 1. *Formul. pag.* 119. *Roſin.* 6. *Antiq.* 4. & ſervi calatores, *Plaut. in Pſeud. act* 4. *Scen.* 2. *& in Rudent. act.* 2. *Sc.* 3. Horum Comitiorum *tria genera* pro tripli-

Curiata.

ci Quiritum diſtinctione, *Tributa, Centuriata, Curiata,* à ſuis collegiis in quæ populus diviſus erat, ita nuncupata, *In hiſce* (quorum author *Romulus I.* Rex Romanorum) *ex generibus omnium populo per Præconem ſeu Nomenclatorem hoſtiatim ex Curiis XXX.* quarum & meminit *ICtus Pompon. in l.* 2. §. 2. *ff. de O. I.* ubi ſic ſcribit: *Traditur ipſum Romulum populum in triginta partes diviſiſſe, quas partes Curias appellavit: propterea quod tunc Reipubl. curam per ſententias partium earum expediebat* &c. *In illis* (quæ *Servius Tullius VI.* Rex Romanorum inſtituit) *ex cenſu, ætate, & ordine, populo per*

Centuriata.

Cornicem,

Cornicem, tuba seu buccina (quæ Classicum dicta) *ex singulis Centuriis XCII. & V. (alii VI.) Classibus. In istis* (quæ Regibus expulsis, tunc primùm instituta, cum *M. Coriolanus* in Judicium populi vocatus est) *ex Regionibus & locis populo ex Tribubus XXXV. convocato, suffragia ferebantur.* Mihi, Comitiorum horum antiquorum Romanorum Originem, ne quod antiquitatis est, penitus omisisse videar, *arg. d. §. 1. Inst. de Testam. ordin.* leviter saltem attigisse, ac habita ratione fontes eorundem indicasse nunc sufficiat: plenam eorundem cognitionem si quis desiderat, is post *Budæum, Alexand. Beroaldum, Blondum, Paulum Manutium, Wolffg. Lazium, Turnebum* & alios qui hunc locum in suis Comm. tractarunt, adeat & videat, quæ de nomine, Definitione, personis, loco ac tempore singulorum eruditissimè reliquit scripta *Nicol. Cruch. trib. libris de Comitiis Romanis, Anton. August. in lib. de ll. c. 7. & 8. Rosin. lib. 6. antiq. Rom. 1. c. 1. Macrob. l. 3. c. 16. A. Gell. l. 15. Noct. Attic. c. 27. Livi. lib. 1 decad. 1. & l. 9. decad. 1. Paurmeist. l. 2. de Iurisd. c. 2. n. 4. Schonborn. 4. polit. 33. Matth. Steph. de Iurisd. l. 2. p. 1. c. 1. m. 2. n. 12. Althus. c. 33. polit. à n. 36. usque ad n. 43. Osvvald. Hillig. in Donell. Enucleat. l. 6. comm. c. 6. lit. B. Theodor. Reinkingk. tr. de Regim. Secul. & Ecclesiast. lib. 1. class. 5. cap 8. num. 12. & seqq.* & alii plures. Tributa.

VI. Ex usu nostrorum temporum, *Divisio Comitiorum*, non à modo & formâ habendi, sed à numero personarum, quarum interventu celebrantur, sumi commodè potest, ut sint *Generalia seu Universalia: vel particularia: Paurmeist. Matth. Steph. Althus. dd. loc.* qui tamen generalia vocat *Ordinaria*, particularia, *ExtraOrdinaria, Matth. Wehner. pract. observ. verbo Reichstag / Bertram. hic th. 9. Daniel Otto d. c. 13. Carpzov. d. tr. de Regal. c 2. th. 39. Brudlach d. l. 7. c. 1. num. 5* generalia describit *Paurmeist. d. c. 2. num 6.* quod sint universorum principum & Optimatum Imperii conventus. Verum hanc paulò incommodiorem esse definitionem, scribit *Bertram. d. th. 9.* quippè quod in ea omittatur Cæsar, qui tamen Comitiorum caput sit & Præses. Quocirca *Bertram.* definit, quod sint conventus Ordinum Imperii à Cæsare cum adsensu Electorum indictus in civitate aliquâ Imperiali, hoc fine primariò, ut Cæsare vel ejus Commissario præsente deliberationes habeantur & decre- *Hodierna duplicia.*

ta nant, ad Reipublicæ dignitatem, Salutem & tranquillitatem pertinentibus: attamen nec hæc placet, in ea enim quod ad *ὁρίζειν* definiti pertineat nihil video. Genus enim, Ordinum Imperii, angustius est, quam quod Cæsarem complecti possit; Et aliud est, conventum ab Imperatore indici, eoque vel Legato ejus præsente deliberationes institui, aliud Imperatorem cum Ordinibus Imperii Reipublicæ gerendæ causa convenire. Locus item Comitiorum tanquam adjunctum, & causa finalis, Dignitas nimirum, Salus & Tranquillitas Reipublicæ, causæ externæ cum internis, quales genere & forma continentur, nihil commune habent. Ego ex *Matth. Steph. d. m. 2. n. 12.* Reinkingk *d. c 8. num. 27. Carpzov. d th. 59. c. 2. Brudl. d. l. 7. c. 1. num 6.* *Vniversalia,* *Vniversalia, Comitia ex potius esse dixerim, ubi Imperator & Reliqui Status Vniversi, ex quibus Imperium Romano-Germanicum constitutum est, conveniunt.* Nec necesse putaverim, Commissarium Cæsaris definitioni inserere: Nam cum is omnia quæ agit, Cæsaris agat in persona, eumque repræsentando, ejusq; vices sustinendo, perinde est ac si ipse Cæsar Comitiis interesset, ex regula vulgata, quod quis per alium facit, ipse fecisse videtur. *l. 180. ff. de R. I c. 72. de R. I. in 6.* Generalia hæc Comitia vocantur, conventus Universalis, Senatus Imperii, Compendium & Epitome ejusdem; Germani *κατ' ἐξοχήν* Reichstag / R. A. zu Wormbs *Ann. 1495. tit.* Das ein Reichstag soll ein Monat wehren. Zu Regenspurg *Ann. 1527.* §. Vnd nach dem auff gehaltenem Reichstag. Zu Augspurg *Ann* 1500. *in fin.* ubi aliquoties illud verbum Reichstag/ legitur; zu Trier *Ann. 1512.* §. So haben auff einem gemeinem Reichstag / vel etiam nominant Reichsversamblung / R. A. zu Speyer. *Ann. 1570. in pr. ibi.* Darneben solche vorfallende obligen jhe weilen zu gemeinen Reichs- oder andern Versamblung gezogen. Zu Regenspurg *Ann. 1576.* §. Als haben wir ein gemein Reichsversamblung/ ibidem *Ann. 1582. pr.* Derhalben ein gemeine Reichsversamblung. Et infinitis locis aliis. Particularia Comitia. *Paurmeist. d. l. n. 7.* eumque secuti *Schonborn. Matth. Steph. Daniel Otto.* Reinkingk. *Wehner. d. verb.* Reichstag/ definiunt, quibus pars tantum Principum & Optimatum conveniunt. Verùm cum hac definitione Cæsar à conventu Deputatorum & Visitatorum, aut ejus Commissarius excludatur, idque contra expressos Recessus Deputationum, uti

zu Franckfurt *Ann.* 1571. §. Vnd folgends/ ibi: vnseren anwesenden Commissarien zu eröffnen/so von vnser wegen/ laut vnserer Käyß. jhnen zugefertigten Instruction, weitern Befelch hetten/ mit jhnen an stat vnserer vnd deß H. Reichs Churfürsten / deputirten Fürsten vnd Ständen/ sich wie herkommen/zu entschliessen. R. A. zu Augspurg *Ann.* 1559. §. Nach dem sich darneben/ ibi: Die Sachen neben vnsern Commissarien, nohtwendig zu gemeiner Wolfahrt zu befodern vnd zu berahtschlagen. (ex quibus sanè constat Cæsaris Commissarios cum Statibus deputatis concludere, atque adeò etiam cum deputatis de propositis rebus consultare) non injuriâ eam repudiamus, & cum *Bertram. hic th.* 10. *Comitia particularia per congregationem certæ ex Corpore Reipublicæ partis ea describimus*: quæ descriptio cuivis conventui particulari ita convenit, ut Cæsar vel ejus Commissarii, nec inclusi semper, attamen nec præteriti videantur. Cætera ad particularium Comitiorum Jus pertinentia infra commodiori loco proponemus. *arg.* §. *fin. Inst. per quas pers. cuiq. acquir.* ubi de Comitiis generalibus, utpotè dignioribus, prius dixerimus, *arg.* §. *fin. Inst. de I. N. G. & C. l.* 1. *ff. de Alb. Scriben l. fin. ff. de fid. Instrum. l.* 21. §. *final. ff de Testib.* *Particularia.*

VII. *Causa efficiens* Comitiorum Universalium est Summus *Imperator.* Cum enim in Comitiis plurimum momenti sit, sive ad evertendam, sive ad mutandam, sive ad conservandam Rempublicam, non possunt aliis, nisi soli Majestati tribui, quippè in cujus, tanquam Naucleri manu, non tantùm navem, sed & gubernacula omnia esse oportet, totam aliàs navem pessundatura, si contra nutum naucleri huc vel illuc à quovis dirigi possint. *D. Arnisæ. de Iurib. Majest. c.* 4. *n.* 17. Sic *Romulus*, licet multa aliàs Senatui & populo concessisset, Majestatem redolentia, populum tamen convocandi, Senatumque cogendi potestatem, sibi reservavit tantùm. *Haliccarn. l.* 2. Et *Deus* ipse *Moysi* simul dedit Imperium *Israëlis*, adjunctis duabus tubis argenteis ad eundem congregandum & movenda castra, *Num.* 10. *vers.* 1. *& seqq.* Qui enim sine harum tubarum sono confluxerant, *Num.* 20 graviter à *Deo* puniti sunt. Gravissimo exemplo sint nobis *Chorah, & Dathan* suis cum complicibus, qui vivi à faucibus terræ absorpti, quod vocati responderent, non veniemus. *Num.* 16. *vers.* 31. 32. *& seqq.* Post Moysen Josua, *Quis indicat Comitia? Imperator.*

sua, *Iof. cap.* 1. *&* 14. Regesque & Principes usque ad *Machabæorum* tempora (si quidem coram *Simone* statuitur, ne cui fas sit conventum aliquem agere ἄνευ αὐτοῦ *Machab.* 1. *cap.* 14. *verf.* 44. *&* 45. Jus convocandorum cœtuum usurparunt, sicut de *Davide*, 1. *Paral.* 15. *Salomone*, 2. *Paral.* 5. *Asa*, 2. *Paral.* 34. *Iosaphato*, 2. *Paral.* 20. *Ioa*, 2 *Paral.* 24. *Iosia*, 2. *Paral.* 34. *Ezechia*, 2. *Paral.* 29. ipso *Mardochao*, *Hester.* 9. & *Nehemia*, *Nehem.* 7. *&* 13. aliisque patet. Et de populi *Israëlis* Comitiis latè agit *Althuf. polit. cap.* 24. *num.* 41. *& seqq. & cap.* 38. *num.* 24. *& seqq.* ad quem benevolum Lectorem remitto. Cæterum, ne videamur & modernis rationibus destitui, Decreta Impp. nostra ætate regnantium satis superque testatum faciunt, ipsis solis competere membra Imperii congregare, quæ in *A. B.* sunt confirmata, ubi hæc formula frequenter legitur. *Hac Edictali lege Imperatoria potestatis plenitudine perpetuò valitura sancimus. tit.* 1. *tit.* 2. *tit.* 3. & aliis. Atque hoc est, quod non injuria accusavit *Carolus V. Imperator*, *Principes Germaniæ*, quod in conventu *Norimbergensi Ann.* 1524. Decretum sine authoritate Imperatoris fecissent, & novum conventum *Spiram* inscio Imper. indixissent. *Sleid. l.* 24. nec non & illud ex eodem fonte promanat, quod videre passim est apud *Dd. Ius Comitiorum inter Majestatis jura referri*, *D. Arnisæ. de jur. Majest. cap.* 2. *num.* 3. *& cap.* 4. *num.* 16 *& seqq. Camman. de jurib. Majest. Disputat.* 6. *thes.* 18. *Bornit. de Majest cap.* 26. *D. Besold. l.* 1. *polit. cap.* 4. *num.* 30. *Borti. de Majest. cap.* 3. *thes* 21. *Carpzov. de Capitul. Cæsar. cap.* 5. *princ. & de Regal thes* 39. *cap.* 2. neque alia de causa jure Comitiorum apud *Venetos* nullum *sanctius* atque *antiquius* habetur, quam quod in eo maxima Imperii *Majestas* atque Dignitas, eluceat, *Arnold. Clapm. de Arcan. Rerumpubl. lib.* 1. *cap.* 14. Soli itaque *Imperatori*, cum Romano Germanici Imperii *caput sit*, *A B. tit.* 2. ubi *Archiepisc. Moguntin.* ante Electionem Regis Roman. sic jurat, Ich N. Ertzbischoff zu Maintz schwere &c. Daß Ich will erwehlen ein weltlich Haupt dem Christlichem Volck / das ist einen Römischen König zu einem Käys. zu erheben / & §. seq. ibi: Es haben dann zuvor der mehrer theil / ein weltlich Haupt / der Welt / vnd Christlichem Volck erwehlet. Hoc etiam usurpat *Maximilianus II.* in R. A. zu Regenspurg *Ann.* 1566. §. Wir wollen auch / ibi: Wie wir dann als

Ius Comitiorum refertur ad jura Majestatis.

Quia Caput est Imperii.

als Röm. Käys. vnd das Oberhaupt im H. Reich R. A. *Ann.* 1530. § Nach erledigten / ibi, Haben wir als ein wachendes Haupt deß Röm. Käyserthumbs / & §. Dergleichen wir: ibi, Als Röm Käys. vnd Haupt / R. A. *Ann.* 1545. §. Also vnd dermassen / ibi, Das wir als das Haupt / qui & Oberstes Haupt der Christenheit vocatur in R. A zu Augspurg *Anno* 1530. §. Nach dem aber vns / als Römisch. Käyser vnd Obersten Vogt der Christenheit &c. R. A. zu Speyer *Anno* 1529. §. Vnd anfänglich &c. ibi, Das Ihr Käys. May. als ein Oberstes Haupt vnd Vogt der Christenheit &c. R. A. zu Augspurg *Anno* 1518. *pr.* Als erwöhlter Röm. Käyser / Vogt vnd Schirmer der Christenheit &c. (cur autem Princeps comparetur capiti vid. *Plutarch. in lib. de doctr. princip. & Anton. Guevar. lib.* 1. *Horol. Princ. cap.* 36.) Jus indicendi Comitia Universalia competit, quod à primis quoque temporibus huc usque *Cæsares* sarctum tectumque sibi conservarunt, nec Statibus Imperii communicarunt, utcunque enim non infimæ notæ jura Statibus Imperii attributa concedam, utcunque etiam Imperatoris potestatem restringi patiar, cogendi tamen Comitia facultatem, seu infallibilem *Majestatis* sequelam *D. Arnisæ. d. cap.* 4. *num* 16. *de jurib. Majest. lib.* 2. *num.* 16. Soli sibi reservarunt. Attamen limitatum hoc Jus Imperatorium ab Electoribus aliquomodo ac restrictum reperitur, ut Imp. quidem habendorum Comitiorum ac Principes & Ordines convocandi jure potiatur, sed non nisi authoritate, consensu & approbationem Electorum, unde & in capitulatione Imp. promittit, quod absque scitu & voluntate *Sex-virorum* ad id requisita, Comitiales conventus indicere nolit, *Sleid. lib.* 1. *pag.* 29. *Goldast. in capitul. Impp. tom.* 3. *constitut. Imperial pag* 133. & 154. *Althus. cap.* 19. *polit. num.* 29. *Carpzov. de capitul. Cæsar. cap.* 5. *num.* 2. *Daniel Otto. de Iur. publ. c.* 12. Et hoc strictè Impp. observare apparet partim ex *Recessibus Imperii*, R. A. zu Regenspurg. *Anno* 1576. §. Als haben wir mit raht vnd beliebung obgemelter vnserer / vnnd deß Heiligen Reichs Churfürsten / nicht vmbgehen mögen / eine gemeine Reichsversamblung auß zuschreiben. Zu Augspurg *Anno* 1582. §. Derhalben / ibi, Haben wir auff gut achten / vnd raht vnserer vnd deß Heiligen Reichs Churfürsten / eine gemeine Reichsversamblung außschreiben lassen / Zu Regenspurg *Anno* 1598. §. Als

Cur Imp. comparetur capiti, remissivè.

At cum cōsensu Electorum.

Uti in capitulatione promittit.

Idq; probatur multiplicter 1. ex Recessib: Imperij

aber darzwischen. ibi: derhalben wir dann diesen Reichstag mit vorwissen vnd bewilligung gedachter Churfürsten anhero außschreiben vnd ankündigen lassen / R. A. zu Speyer *Ann* 1570. §. Als haben wir nicht vmbgehen mögen / eine gemeine Reichsversamblung nach vorgehabtem Raht vnd gutachten vnserer vnd deß H. R. Churfürsten. & quis omnia loca huic pagellæ interere poterit? partim ex

2. *Ex tenore Epistolarum Cæsarearum.* tenore *Epistolarum Cæsarearum*, quibus ad Comitia vocantur Ordines Imperii, vulgò dem Außschreiben zum Reichstage / quibus hæc clausula inseri solet; Wann dann sampt vns / vnd deß H. R. Churfürsten / nach reiffer statlicher Erwegung / vnvermeidtlich vnd vnvmbgänglich zu sein befunden / einen allgemeinen Reichstag anzustellen / darzu vns wolermelte Churfürsten einhellig jhren consens dem herkommen gemeß / vnter jhr Liebden Handtschrifft vnd Sigeln gegeben / die bestimmung deß Tages heimgesetzt / vnd als viel die Mahlstat betrifft / jhnen vnser / vnd deß H. R. Statt N. vmb erheb-

3. *Auctoritate DD. & Politicorũ.* licher Vrsachen willen / gefallen lassen / *Paurmeist. d. c. 2. n. 19. Matth. Steph. m. 2. n. 12. Schonborn. d. c. 33. l. 4. polit. Althus. d. c. 33. n. 5. & 48. D. Arnisæ d. tr. l. 1. c. 6. n. 11. & lib. 2. c. 2. n. 3. Buxtorff. ad A. B. conclus. 6 per tot. D. Cluten. in Syll. rer. quotid. conclus. 21. lit. B. Anton. Coler. de Iure Imp. German. sect. 18. Wehner in Obs. pract. verb.* Reichstag / *Quirin. Cubach. in Iurisp. German. publ. c. 2. n. 7. 8. 9. & 10.* Reinkingk *d. tr. de Regim. secul. & Ecclesiast. l. 1. class. 2. c. 2. num. 103.* & multis seqq. *& class. 5. c. 8. n. 37. Christoph. Beindorff. apud Arumæ. discurs. Acad. 7. th. 72. vol. 3. Carpzov. de Regal. th. 39. & de Capitul. Cæsar. c. 5. n. 2.* his addatur *Author* deß außführlichen Berichts / wie es auff Reichstagen pfleget gehalten zu werden / hic statim in princ. inquit, Ob auch wol ein Röm. Käyser vor alters auß fürfallenden wichtigen Reichsgeschefften einen Reichstag für sich selbsten außgeschrieben / vnd darauff Churfürsten / Fürsten vnnd Stände erfordert / so ist jetzo in der capitulation vnd pactis, darauff ein jeder Käyser nach seiner Wahl schwören muß / vnter andern versehen / das solches mit wissen vnd rhat der Churfürsten beschehen soll. Idque humanum est, & ad Imperii beatitudinem atque Imperatoris gloriam redundat, ut quod formam generalem & antiquis legibus non insertam, exposcit, à Proceribus Sacri Palatii gloriosissimoque Senatu prius tractetur; ut horum consensus Imperatoriæ

Serenitatis

Serenitatis authoritate firmetur, atteſtantibus *Theod & Valent A. A. inl S. C. de ll.* ſic inde à primâ origine urbis Romæ, *Romulus* cæterique Reges Romani, Comitia habuerunt, in quibus de ſummis Reip. negotiis non ſoli, ſed cum *S. P Q R.* conſultarunt, ſic ut *A. Gell.* affirmet, eâ diligentiâ Romanos Principes fuiſſe uſos, ut ſuffragiis dicendis Senatus crearint, qui primo ſententiam rogati dicerent. *lib. 4. c. 10. & lib. 14. c. 17.* quâ de re pluribus agit *Walter. 2. Miſcell. cap. 29.* & item *Hegi. dicit:* Eam apud Romanos fuiſſe Imperii formam, quod non omnia Impp. per ſe expedierint, ſed pleraque & graviora, ex Conſilio Senatus egerint, cujus tum & poſt per magna poteſtas fuerit, *p. 1. quæſt. 2. num. 17.* Idem feciſſe *Lacedæmonios*, cum Regibus ſuis adjunxerunt *Ephoros*, teſtatur *Alb. in famil. Wittikind fol. 18.* & adhuc fieri in HISPANIA, *Petr. Bellug. in Specul. princip. Rubr. 2. num. 2.* ANGLIA, *Ioh. Caſ. 3. polit cap. 5.* SCOTIA, *Buchan. de jurib. Regn apud Scot. D. Arniſæ cap. 18 polit. lect.* GALLIA, *Hot om. de antiq Gall jur. c. 25. Bodin. 1. de Rep cap. 8. Steph. Iun de jur Magiſt. in ſubdit. quæſt. 6.* & POLONIA, *Iacob Thuan. lib. 56 Hiſtor de Ann 1573. pag 129. Cramer lib. 2. Hiſtor Polonic.* narrant; & de his omnibus teſtatur *Althuſ d. cap. 33. polit. Buxtorff. ad A B. concluſ. 6. lit G. Lupin. de Magiſt. Franc* in loco de Statibus *Coler d. Sect. 13.* ac antiquiſſimo Imperii more, Impp. ll. generales vel ardui quid conſtituere volentes, id non per ſe ſolos, ſed in præſentia & cum conſilio Ordinum Imperii feciſſe, præter præfat. *A. B in fine & tit. 12. in fin. in verb.* mit einmütigem willen. demonſtrat *d. l. 8. & tit. 51.* ibi. *habito ergo conſilio, Epiſcoporum, Ducum, Marchionum & Comitum ſimul etiam & Palatinorum Iudicum & aliorum Procerum 2 feud.* ac licet in fine *d. A. B. præfat. & in tit. 3. ac tit. 17.* uti & *in reformat. Frid. III de Ann. 1442. Ordinat. Cameræ & Conſtitutio, de pace Maximiliani I Ann. 1495. & d. tit. 55.* conſilii tantùm mentio fiat; noviſſimis tamen Imperii conſtitutionibus conſenſus additur, ut in R. A. *de Ann. 1500. in pr. & cap. 1.* Haben wir mit zeitigem Rahtt vnnd Willen auch zugeben vnd annehmen der vor genandten Churfürſten &c. & R. A. zu Thrier vnd Cölln *de Ann. 1512. in pr.* So haben wir vnd die Churfürſten mit vns gegen vnd mit einander vereiniget/verpflicht vnd vertragen. & R. A. zu Wormbs *de Ann. 1521. in pr. ibi:*

4. *Ex obſervatione veterum Reg. & Impp.*

5. *Exemplis aliorum Regnorum*

Vnd haben mit einmütigem zeitigem Raht der Hoch- vnd Ehrwürdigen Churfürsten &c. semperque ferè hæc clausula Recessibus Imperii adjicitur circa finem, haben wir vns mit den Ständen/ vnd sie hinwiderumb mit vns verglichen/ R. A. zu Freyburg *de Anno* 1497. R. A. zu Speyer. *Anno* 1526. *de Anno* 1529. zu Augspurg *Anno* 1548. Item *Anno* 1551. *Anno* 1555. *Anno* 1559. *Ann.* 66. *Ann.* 1570. *Anno* 1576. *Anno* 1582. R. A. zu Regenspurg *Anno* 1594. *Anno* 1598. *Anno* 1603. item Wir bekennen das alle vnd jede obgeschriebene Articul/ mit vnserm guten wissen/ willen vnd rhat vorgenommen vnd beschlossen sein/ Reformat. guter Policey §. *final.* Anno. 1530. R. A. de Anno 1542. §. Vnd wir Churfürsten Reformat. guter Policey *de Anno* 1548. §. Vnd das alle Constit. Relig. *Ann.* 1555. R. A. *Ann.* 1566. Ac sanè ardua ipsumq; statum Reip. Roman. concernentia, sine procerum consilio Ordinumq; consensu fieri nec possunt nec debent, *Bald. in l. placet. n.* 2. per illum text. & ibi *Iason. n.* 9. *&* 11. C. *de S.S. Eccles.* Andr. *Knich. de Saxon. non provo. jure. verbo Electorum c.* 5. *n.* 83. *Pruckm. in* §. *soluta potestas. m.* 1. *effect.* 3. *n.* 7. *Matth. Steph. de Iurisd. l.* 3. *c.* 5. *n.* 14. *Althus. c.* 14. *polit. pag.* 143. *& seq. D. Hennig* Arnisæ. *c.* 11. *lect. polit. Sichard. consil. Feudal.* 6. *n.* 13. *Cravett. consil.* 404. *n.* 31. *Franc. Marc. decis.* 1295. *in fin. p.* 1. *Cornel. Benicas. in tr. de constit. q.* 7. per totum, *Ant. Del Re Tiburt. de juram. calum. c.* 28. *n.* 8. Quid igitur mirũ, si à Germanis idem hoc tempore fiat, qui majore libertate semper sunt usi? Dann nichts desto weniger/ haben sie die Hoheit deß Käyserthumbs/ biß auff diese Stunde an sich behalten/ vnd ist die Gewalt vnd Stärcke der Teutschen Nation bißhero dennoch immerzu so groß angesehen vnd befürchtet gewesen/ daß sich keine frembde Nation daran reiben dorffen/ noch jhnen solche præeminentz entziehen mögen. Daneben haben die Teutschen je vnd alle wege vnter jhren Käysern/ jhre alte teutsche Freyheit dermassen herbracht vnnd erhalten / das sie jhnen nicht eingreiffen können/ besonder ist das Käys. Regiment alle wege also angestellet gewesen / daß es menniglich bey seinen Freyheiten / Rechten vnd herkommen bleiben lassen / schützen vnd handhaben / vnnd in fürfallenden wichtigen Sachen / mit vorwissen vnd zuthun der Churfürsten / handlen vnd schliessen sollen. Ut ad ipsum Imperatorem *Maximilianum II.* hæc verba rescripsit, *Lazarus* von Schwendi/ in seinem Bedencken

6. à ratione.

an

an Ihr. Käys. May. von Regierung deß H. Röm. R. vnd freystellung der Religion, §. 12. *fol. (mihi)* 122.

VIII. Indicit autem Imperator Comitia aliquando *motu proprio*, urgente tamen utilitate publicâ; aliquando verò ad devotam *Statuum ac Ordinum* Imperii *supplicationem & instantiam* R. A. zu Regenspurg. *Anno* 1541. §. Darzu haben wir auff der Churfürsten vnd Fürsten/ vnd der abwesedon Bottschafften vnterthänigste Bitt/ an vns in Schrifften gelangt/ auch mit zeitigem raht vnd deß H. R. Ständen einen gemeinen Reichstag anhero außgeschrieben/ R. A. zu Augspurg *Anno* 1555. §. Vnd so abermals. ibi, Vnd da es auff anzeygen vnd gutachten der Churfürsten die Nohturfft erfordern solte/ ohn allen verzug eine gemeine Reichsversamblung haben vorzunemmen vnd außzuschreiben/ circa prius exoritur quæstio haud levis; Quod cum EE. causas ad Comitia cogenda cognoscunt sufficientes, suum Imperatori consensum haud difficulter accommodent; ita si aliter eis ob causas fortè urgentes ac graves visum fuerit, eundem denegent, *An is adeò sit necessarius, ut si Imperator eo recusato, vel non requisito, aut non impetrato Comitia indicat, actus sit ipso jure nullus*? Modo ex jure privato Doctorumque scriptis quæstionem tam sublimem decidere fas sit, in partem affirmantem magis propendeo; quia quotiescunque forma data, vel ab homine, vel à lege, non servatur, actus, vel dispositio, ipso jure corruit, ac redditur nulla, *l.* 8. §. 17. *ff. de Transact. c.* 42. *ext. de Elect. can.* 52. *caus.* 12. *quæst.* 2. *cap.* 1. *de Reb. Eccles. non alien. in* 6. *c.* 37. *ext. de Offic. de leg. & ibi Panormit. in* 4. *notabili. cap.* 21. *eod. Brunus in tr. de formalib. & solemnit. Cephal. consil.* 582. *num.* 31. *l.* 4. *& consil.* 49. *num.* 61. *Riminald. Iun. consil.* 276. *n.* 11. *& n.* 115. *lib.* 3. *Ioh. Botta consil.* 58. *n.* 6. *Bursatus consil.* 324. *n.* 6. *l.* 3. *Sebast. Medic. in tr. de Reg. c.* 7. *num.* 3. *Roman. consil.* 236. *n.* 8. quod autem nullum est nullum parit effectum *l.* 5. *C. de ll. l.* 7. §. 2. *ff. de bonor. poss. cont. tabul. Socin. consil.* 115. *num.* 15. *vol.* 4. *Surd. decis.* 268. *n.* 8. *& seqq. Gammа. decis.* 126. *n.* 2. *& seqq.* paria enim sunt, non fieri aliquid, vel nô legitimo modo fieri *l.* 1. §. 1. *ff. quod cujuscũq; univers. nom. l.* 6. *ff. qui satisd. cogunt. l.* 2. *ff. de auth. tut. l.* 112. *ff. de R. I. Tiraquel. in tr. de Retract. fol.* 233. *n.* 8. *Bertrand. consi.* 147. *n.* 2. *Becc. consil.* 12. *n.* 18. *&* 19. *Faber. Turret. consil.* 47. *n* 1. *Ias. in l. universis. n.* 3. *& in*

Comitia indicit Imp. aut motu proprio; aut ad statuũ supplicationem.

Quæst. 1. *An Comitia citra consensum EE. indicta sint ipso jure nulla? Aff.*

in Auth. seq n. 5. de precib. Imper. offerend. Everhard. in loc. legal. in loc. à defect form. num 2. Tiber. Decian. consf. 46. num. 2. vol. 2. Menoch. consil 100. num. 117 Gail. 1. observ. 21. num. 12. At EE. consensum in Comitiorum indictione veluti formâ requiri, & ad essentiam ejus constituendam necessarium esse, vel inde constat: pro forma enim aliquid adjectum intelligitur, ubi certus agendi modus præscriptus; *Cavalcan. decis 10. num. 9. Virg. Bocca. in Constitut. March. gloss 6. num. 117.* vel præceptionis verbum, debere, adjectum est, *Riminald. Iun. consil. 8. num. 217. vol. 1. Horat. Carpan. Statuto Mediolan. p. 1. in prælud. num 165.* Utrumque autem in Capitulatione, *Caroli V. & Ferdinandi* adjectum fuisse th. præcedenti *ex Sleid.* & aliis demonstratum; quibus adde *Paurmeist d. l 2. c 2. num. 19. Matth. Steph. d. l. 2. p. 1. cap. 1. m. 2. num. 12.* Quam cum Imperator jurisjurandi religione confirmet, *Waremund. ab* Erenb. *de fœder. l. 2. cap. 1. n 106. Flor. à Venning. consf. 16. num 31. inter consilia Claud. Catiun Author. Anonym. de Statu polit. seu Civil. l. 4. discurs. 10. Iuli. Pflug in Orat. de Rep. Roman. curand. Carpzov. de Capitul. Cæsar. cap. 1. num. 19.* & quidem hisce formalibus; Solch s alles vnd jedes besonder/ wie obstehet / haben wir obgenanter Röm. König den gedachten Churfürsten geredet / versprochen vnnd bey vnsern Königlichen Ehren/ Würden vnd Werden / im Namen der Warheit zugesagt/ thun dasselbe auch hiemit/ vnd in Krafft dieses Brieffs/ In massen wir dann das mit einem leiblichen Eyde zu Gott vnd dem Heiligen Evangelio geschworen/ dasselbe stet/ fest/ vnverbrochen zu halten / dem trewlich nachzukommen / darwider nicht zu sein/ zu thun/ noch zu schaffen/ gethan werden/ in einige weise oder wege/ wie die möchten erdacht werden / dessen zu vrkund / haben wir dieser Brieffe sieben (pro numero scil. EE. tempore cujusque Electionis.) in gleichen laut gefertiget/ vnd mit vnsern anhengenden Insiegel besiegelt/ vnd jedem obgenandten Churfürsten / einen zustellen lassen / *Goldast. in polit. Imp. part. 12. sub Ann. 1575. p. 2. sub Ann 1519. 1520. p 5. Ann 156?. Sleid. lib. 1 pag. 28. Iuli. Pflug. d. orat. Georg Sabin. in Histor de Elect. & Coronat. Caroli V. Hartm. Maur. de eâdem Coronat. apud Goldast in polit. Imp. p. 2. p 270. Adam. & Nicol Heidon Simon. Schrader. de Elect. & coronat Maximil. II Caspar Ens in lib. de Elect. & Inaugurat. Reg. Rom. c. 4. Frid.* Hortleder. *de*

Imperator confirmat capitulationem juramento.

Iuramenti formula quam observat Imp. jurādo in capitulationē.

de Capulat. Regia apud Goldast. p. 12. Henning Göden. de Elect. Reg. Rom. consil. 8. num. 3. Arnisa. de jur. b. Majest. lib. 1. cap. 6. Illustriss. Dux Saxoniæ Frid. Achill. in Orat. de Capitul. Cæsar. Buxtorff. ad A. B. conclus. 7. lit. H. necessariò sequitur, si citra consensum EE. Comitia indicit, Eum contra *leges Imperij juratas* delinquere, *quibus tamen contrarii quidquam statuere, aut circa eas dispensare solus*, ut & alius quivis Magistratus superior, *Statibus Imperij inconsultis*, omninò *prohibetur. Petr. Bellug. in spec. princip. Rubr. 7. n. 4. & seqq. & ibi Camill. Borell. in addit. verb. constitutionem juratam, alleg. ad hoc gl. singul. in c. cum non deceat. in fin. per illum text. de Elect. in 6. Philip. Dec. in c. constitutus. n. 4. de rescript. Hieron. Grat. consil. 41. n. 21. vol. 1. Roland. à Vall. consil. 62. n. 5. vol. 2. & Bursat. consil. 78. n. 18. Cacheran. consil. 63. num. 40.* Quamvis interim non ignorem, complures reperiri, qui abblandiendo scribant *Impp. Reges, Pontifices*, & alios *Magistratus Superiores*, ad harum Imperatoriæ, Regiæ, &c. potestatis plenitudinem, non nihil restringentium, inque Imperiorum vel Regnorum, in principio initarum pactionum & Capitulationum observantiam, non teneri, uti de facto & *Pauli III. Pontificis* Capitulatione, responderunt, *Alex. consil. 224.* per totum. *vol. 6. & Andr. Barbat. consil. 1. lib. 1.* per tot. & probarunt *Felin. in cap. 1. num. 7. de Probat. Card. Alban. de Potestate Papæ p. 2. num. 127. latè Iacobat. lib. 1. artic. 5. per to. Francisc. Marc. decis. 934. in fin. p. 1. Alex. Raudens. decis. 33. num. 27. per cap. 3. §. penult. de Elect. in 6. Ioh. Lupo de Plat. in Rubr. c. per vestras. de donat. int. vir & vx. Rubr. 81. num. 7. &* 8. ubi versatur in promissionibus quas *Ferdinandus & Isabella* in Regni sui principio fecerant, *Aeviz. in sylv. nupt. l. 6. num. 55.* quem allegat & sequitur *Parlador. rer. quotid. l. 2. c. fin. §. 7. num. 4. Petr. de Potestate princip. cap. 32. num. 268. pag. 567. Gramm. consil. 218. num. 17.* & ita in ipsis terminis terminantibus latè respondit, *Flor. à Vennig. d. consil. 16. num. 167. & seq.* loquens de Capitulatione *Carol. V.* Et hanc sententiam, EE. Sc. consensum præcisè ad indictionem Comitiorum desiderari, amplectuntur *Carpzov. de Capitul. Cæsar. cap. 5. num. 4. Daniel Otto d. tract. de jure publ. c. 13. fol. 330. Bertr. tr. hic th. 18.* Ex hujus quæstionis decisione, descendit & illius resolutio, *Num in translatione æque; ut in Comitiorum indictione, ab uno loco ad alium,*

Quæst. 2. An Imp. Rex, Princeps vel alius Magistratus superior, propria authoritate, contrarium Capitulationi, in quam juravit, statuere possit? Neg.

Dissent.

Qu. 3. An in translatione Comitiorum EE. consensu opus sit? Aff.

lium, novo EE. consensu ac Authoritate opus sit? Ac quamvis prima fronte id videatur negandum, quia certum sit, consensum, ad quemvis appendicem rei cui datus est, exsecutionemque, jure porrigi, *Bursat. consil. 28. num. 18. latius consil: 30. num. 26. & 29. Amed. de Pont. tr. de Laude. quæst. 37. col. 3. & 4. Surd. decis. 220. n. 48. & 53.* ubi plures adducit: tamē contrariū statuendum; cum enim semel consensu EE. certus sit Comitiorum locus determinatus, alio loco si Ordines Imp. igitur conveniant, consensui EE. hoc repugnare, manifestum est, *arg. l. 1. pr. l. pen. & tot. tit. ff. & C. de eo quod cert. loc. l. 16. §. 1. ff. de Fidejussor. l. 122. pr. ff. de V. O. l. 8. l. 9. C. de Solution. §. 33. vers. loco. Inst. de Actionib.* Idem & de *Reassumptione* Comitiorum habendum, Cæsarem enim, hic, quicquid statuit cum consilio & approbatione *EE.* statuere oportere existimat *Bertr. tr. hic. th. 18.* eumque secutus *Carpzov. d. c. 5. n. 3.* ad hanc suam sententiam stabiliendam responsum *Cæsaris Rudolphi II.* ad Principum *Septem-virorum Norimbergæ* congregatorum Legatos, sub dato *Pragæ 25. Novembr. Anno 1611.* proferens, quod inter alia his verbis conceptum: Zu solchem ende wehre sie auch denen nach Nürenberg verordneten Käys. Commissarien Befelch zugeben im Werck gewesen/ daß bey dieser der Churfürsten Collegial versamblung / die Occasion nicht versäumet / sondern entweder in außschreibung eines newen Reichstages der Consens dem herkommen nach erlanget / oder da sie die Churfürsten es für gut ansehen würden/ der jüngst verschobene wider Reassumiret werden möchte.

Quæst. 4. An in reassumptione Comitiorū EE. consensu opus sit? Aff.

IX. Verum cum teste *Philosopho lib. 3. polit. c. 3.* à pluribus ut singulis, an ut uñiversis quid fiat, multum intersit, Alia hic suboritur quæstio, Num *EE.* ὡς ἕκαστοι, an ὡς σύμπαντες *h. e. pro Collegio,* cōsentiant? cujus rei differentia in eo vertitur, quod si illud, singulorum consensum præstari oporteat, si hoc, majoris partis scitum cōcors, sufficiat. *Ioh. Petr. Surd. cōsil. 65. n. 17. Bodin. 3. de Rep. c. 7. pag. 524.* Deinde quod hoc casu EE. consensum in ipso Collegio fieri conveniat, in illo seorsim præstare satis sit, *Bod. d. loc. pag. 525. Ioh. Dauth. de Testam. n. 300. pag. 247. & seq.* ubi allegatos vide plures. Quemadmodum EE. competit eligendi potestas, non ut singulis, sed uti Collegio, *tit. 4. §. 2.* ibi: vnd wann sie alle/ oder die da wollen an die statt vnd zeit/ da die Wahl geschehen soll/ zusamen kommen. *tit. 2. §.* Vnd wann die Churfürsten/ ibi: es haben dann zuvor der mehrertheil/ ein weltlich

Quæst. 5. An sufficiat, si major pars EE. consentiat ad indicenda Comitia? Neg.

Q. 6. An EE. potestas Eligēdi Imp. competat ut singulis, an verò ut universis. Poster. aff.

weltlich Haupt/der Welt vnd Christlichen Volck erwehlet. §. Wann aber sie/oder jhrer mehrertheil/der einen also erwehlet/ so soll man solche Wahl dafür halten vnd schetzen/als ob die von jhnen allen(durch niemands mißhellig)einmütiglich vollenbracht worden/ *A.B.Car.IV.* Jam verò si Electio Imperatoris pertineret ad *EE.* uti singulos, sequeretur majoris partis consensum non sufficere. Nam in illis causis, quæ ad plures uti singulos spectant, non sufficit majoris partis adsensus, sed omnium requiritur. per *l.11.ff.de S.R.P. Surd. consil. 65. n.17.Sigism.Loffred.consil.51.Marc.decis.465.n.1.& decis.589. n. 1. p. 2. Alex.Raud.decis.Pisan.2.n.127.Vinc.de Franch.decis.2. n.4.* Atque ita sentiunt *Cardin Zabarell.in c.venerabilem.n.8.Ext.de Elect.& consil. 143.Alvarott.in c.1.n.9.vers.forma autem electis tit. quis dicatur Dux &c.Alphon.Villagal.tr.de reb.Eccles.non ritè alienat.recuperand. l. 1. c.84.n.8.Bertach.in Repertor. verb. Electionarij Imper. Covarr. pract. q.1.n.4.Petr.de Andl.l.2.de Imp.Rom.c.3.pag.685.* & ibi in notis *Marq. Freber.Speculat.in tit.de Rescrip.præsent.§.ult.* & ibi *Ioh. Andr. in addit.verb.electione. Castald. de Imp. q.11.n.8.& qua 15. n.17.Fului Pacia. de probat. l. 2. c. 35. n. 30. Georg. Everh. consil.4. n.62.vol.1.Schrad.de Feud.p.9.c.7.n.159.& p.10.sect.10.n.85.Card.Tusc.in verb.collegiũ cõcl. 453.Simon.Pistor.consil.1.vol.1.n.9.Paurm.l.2.c.2.n.103.de Iurisd.Matt. Steph.l.2.p.1.c.5.n.31.* & multis seqq. *Gaden. consil. 1. in pr. & in tr. de Elect.Reg.Rom.tit.1.n.7.Paris.consil.27.n.16.vol.4.Lupold.de Babenb. tr.de jure Imp.c.6.pag.43.Ioh.le Cir de primogenit.l.2.q.12. n.33.Buxt. ad A.B.concl.35.lit.B.Casp.Koch.de Regal.dignit.th.189.Henr.Bruning. de var.Vniversit.specieb.concl.10.lit.A. Schonb. l.5. polit. c.33.* & plures *Neoterici* qui hos catervatim sequuntur. Ac licet Electionem *Ludovici Bavari* separatim peractam legamus apud *M.Alban.in Chron.de An.1314.* nec *A.B.* expresse requirat: tamẽ cum non solũ ad omnium actuũ,ad plures ut Collegiũ spectantiũ, *arg.l.2.C.de Decurion.l.4.ff. quod cuius. Vnivers. nom. Losa. de jure Vnivers.p. 1. c. 3. n.82.Cavall.in Specul.comm.opin cont.com.q.476.* sed & etiã,in specie ad Electionis substantiã requiratur, ut Collegialiter fiat, nec particularia diversis in locis præstita sufficiant suffragia *dd. ll. c. 6. 42. & 55. ext. de Elect. Purpur.consil.594.n.9.Paris.d. consil. 27. n. 16. l. 4. Marc. decis. 194. n.2.pr.1.Anton.Faber.in Cod.l.1. tit. 3. defin. 42. & tit.7. defin. 2.* Ideo & hanc Electionem Collegialiter faciendam existimem, per d.text. notabilem in *d. tit. 4. A. B.* ac veluti consules civitatum, *Deci. in c. prudent. in pr. n.7. extr. de offic. deleg. Dd. in l.10. ff. de Pact.* Mer-

catorum primores, *Alex. in l. Pomponius. 36. ff. de Re jud. Benevent. Strach. de Mercat. tit. quom. in cauſ. mercat. proced. p. 2. num. 2.* pares Curiæ. *Schrad. de feud. p. 10. ſect. 10. num.* 87. ac omnes illi quibus Jurisdictio collectim tributa eſt, ut Univerſi, non ut ſinguli Jus dicunt. *Vant. de nullit. ex defect. Iurid. Ordinar. num.* 175. ſic etiam in Comitiorum Univerſalium indictione, conſenſum EE. collegialiter conſiderari,. dicendum videtur. Cui accedit, quod cum EE. vice & authoritate omnium Statuum Comitiorum indictioni conſentire videantur, habenda itaque eorum adprobatio ſit, ac ſi Statuum omnium ea eſſet; *Lupold. de* Babenb. *d. c. 6.* Jam ſicut id quod à Statibus fit, non ut à ſingulis, ſed ut Univerſis fieri dicitur, *Idem ibidem.* Ita *EE.* conſenſum eodem modo præſtandum, dicendum eſſe videtur; ad quam ſententiam confirmandam apprimè facit locus in der ſetzten Churfürſten Brüderlichen *Vnion de Ann.* 1521. Ob es antreffe beſtättigung oder bewilligung zu einigen Sachen zugeben/&c. darinnen ſollen wir oder unſer einiger nicht endelich antwort geben/ noch einigerley Beſchlieſſung thun/ wir thun es dann alle ſämptlich / mit einander oder mehrer theil. Sed his non obſtantibus, conſenſum *EE.* hac in re *ſeorſim* accommodari *uſus* obſervat, ac quotidiana teſtatur *experientia*, atteſtantibus *Carpzov. d. cap. 5. num. 6. de Capitul. Cæſar. Bertr. d. tr. hic th.* 19. Maximè cum Imperator cauſas de quibus Comitia habenda, ſingulis EE. non EE. collegio, ſignificet. Sic enim ſcribit *Author* deß außführlichen Berichts/ wie es auff Reichstagen pfleget gehalten zu werden: Wann nun ſolche Geſchefſte im Reich vorfallen / das von nöhten einen Reichstag außzuſchreiben/ ſo pfleget die Röm. Käyſ. Mayt. ſolches zuvor einen jedern inſonderheit/ durch Schrifften und Schickungen zuvermeldẽ/ und ſich mit jhnẽ der zeit auch etwa der Wahlſtatt zuvergleichen. Hanc quoque poſteriorem opinionem ut amplectar, publica ſuadet utilitas; ne ſc. *EE.* collegialiter convenire, ac de Comitiis indicendis Comitia agere neceſſe habeant. *arg. l. 19. §. 1. C. de Appell. Verum quonam tempore EE. eo jure uti cæperint, ut ad indicenda Comitia, ab Imp. conſenſus eorum requirendus ſit, dubitationis voto haud quaquam caret.* Equidem *Bodin. d. l. 2. de Rep. cap. 6.* ſe neminem, qui, quando id contigerit, literis ſuis conſignarit, videre, apertè aſſerit. *Bertr. hic th.* 17. illud ex hiſtoriis hactenus,

Quæſt. 7. Quonam tempore eo jure uti EE. ceperint, ut Imperatori ad indicẽda Comitia, eorum conſenſu opus ſit?

ctenus,

ctenus, sibi integrum non fuisse cognoscere manifestè testatur. Quemadmodum autem EE. maximam jurium ac privilegiorum suorum partem consuetudini debeant; ita & hoc antiquitus *tacito quodam Impp. & Statuum adsensu inductum fuisse credit*, ut Comitia, non nisi prævio eorum scitu ac consilio indicerentur. Idque ex hac, utpote magna & satis nervosa ratione statuendum putat. Eò, quod Jus immotam nobis Regulam suppeditet, rem sine ejus consensu ac voluntate, cujus maximè interest, nec posse nec debere perfici, *l. fin. C. de author. præst. l. 8. ff. de aqu. & aqu. plui. arcend. c. 29. de R. I. in 6. Schrad. de feud. p. 8. c. 2. num.* 28. & ibi *Dd.* alleg. jam quid *EE.* attineat Comitia haberi aut ea prorsus abolita esse præter ea quæ supra *th.* 7. dicta sunt, satis nos *Servii Tullij VI.* Rom. Reg. exemplum edocet; apud quem solemni more receptum fuisse historiæ perhibent, ex singulis *Latinorum* Civitatibus Optimates convocare, convocatis rationem conventus exponere, hisce eos alloquendo verbis; *Res cum magna intercedant, quæ successivè Imperij ruinam minitantur, consultationes vobiscum instituere visum fuit, quo aloë, dum in herba adhuc existit, resecari, & Status pacatus conservari queat*; Igitur, quid æquius accidere, quid salutarius Reip. contingere ac evenire poterit, quam ut membra ejus potiora iis cogendis consensum suum Capiti præbeant? hinc solet Cæsar, antequam diem futurorum Comitiorum indicat, EE. singulos per litteras consulere, uti patet ex d. R. A. zu Augspurg *An.* 1582. §. Haben auff gutachten vnd Raht/ vnser vnd deß H. Reichs Churfürsten/ eine gemeine Reichsversamblung außschreiben lassen/ & ex supra adductis *Recess. Epistolisque Cæsareis* relatis, quibus ad Comitia Status vocantur, clarius perspicere licet, *d. th. 7. Paurmeist. d. l. 2. c. 2. num.* 20. *Wehner. pract. observ. verb.* Reichstag. Reinkingk. *d. l. 1. class. 5. cap. 8. num. 45. Daniel Otto. d. cap. 13. At quare EE. tantum consensus ad Comitia indicenda necessarius*, præsertim cum & reliquorum Statuum Imperii Comitia haberi, vel non, multùm interesse, nemo inficias ire audeat? Regula autem sit communis, & omnium ferè *Dd.* calculo approbata, quotiescunq; alicujus consensus ad negotium gerendum requiritur, eo non interveniente, sine nullitatis vitio res expediri nequeat, *tot. tit. Inst. de Auth. Tut. l. 3. ff. eod. & tot. tit. C. l. 9. §. 5. ff. eod. l. 7. §. 1. ff. de rescind. vendit.*

Resp. id etiam historiis nō constare. Verisimile autē esse, ut alia multa eorum jura, ita & hoc tacito quodam Impp. & aliorū statuum Imperii, consensu, introductū esse.

Exemplū Servij Tullij VI. Regis Roman.

Qu. 8. Cur EE. cōsensus tantū, nō verò etiā cæterorum Statuum Imperii requiratur? Resp. Quod cæteri status in eos potestatem illam trāstulerunt, ac EE. vice eorum consensum præbent Imp. uti in Reg. Rom. Electione quoque accidit

l. 3. *C. de Rest. in integr.* §. 10. *Inst. de Inutil. stipul. Schrad. de Feud. p.* 8. *c.* 2. *n.* 28. *Tertacinq. l.* 1. *var. result. tit. de leg. resolut.* 1. *n.* 4. *vers.* 1. hisce occurrit *Lupold. de* Babenb. *Episcop. Babenbergens. de Iur. Imp. d. cap.* 6. *& c.* 3. Nempe, EE. vi & authoritate omnium Statuum Comitiorum indictioni consentire, habendam itaque eorum approbationem esse, ac si omnium Statuum ea esset: perinde, sicut Electio Reg. Roman. ab EE. facta habetur, ac si à tota Universitate principum & populi, à quibus, in ipsos, ea potestas translata est, *arg.* §. 9. *Inst. de I. N. G. & C.* facta esset, *text. in l.* 3. §. 1. *ff. quod cujus* 1. *Univers. nom. cap. ult. resp.* 1. *de prabend. in* 6. *Paurmeist. d. c.* 2. *n.* 105. *Matth. Steph. d. p.* 1. *c.* 5. *n.* 36. *&* 37. *Carpzov. d. c.* 5. *n.* 5.

Consensu EE. impetrato, ad Status Imperii Edicta Caesarea, vulgò außschreiben zu Reichstag transmittuntur.

X. Postquam igitur Cæsareæ Majestati EE. consensum suum accommodarunt, restat, ut edicta Cæsarea, vulgò außschreiben zum Reichstag / ad Status Imperii ex quibus Romano-Germanicum Imperium constat, transmittantur, *Paurmeist. d. l.* 2. *c.* 2. *num* 3. Cum autem aliàs regulare sit, ac de cujusvis *Citationis natura*, ut præter nomen *Citantis*, *arg. c. ult. ext. de Rescript. Vant. de nullit. ex defect. citat. num.* 49. *Gail.* 1. *obs.* 51. *Schrader. de Feud. p.* 9. *c.* 7. *n.* 38. *Mind.* 3. *de processu extrahend. c.* 6. *m.* 11. *Grav. concl.* 50. & Citati. *cap.* 34. 36. *ex de Rescript. c.* 1. *eod. in* 6. *Gail. d. lib.* 1. *observ.* 49. *Vant. d. loc. n.* 48. *Rutg. Ruland.* 1. *de Commiss.* 5. *c.* 3. *n.* 4. *Grav. conclus.* 49. *Mind. d. c.* 6. *m.* 10. *Mynsing.* 5. *observ.* 50. *n.* 5. *Ord. Cam. p.* 1. *tit.* 22. §. Item Welcher auch vmbladung / ibi: der soll die Namen derselbigen in der Supplication anzeigen; tempus quo citatus comparere debeat, *c. fin. ext. de Rescript. c.* 6. *ext. de dol. & contum. Ord. Cam. p.* 3. *tit.* 12. §. Als auch nach brauch / ibi: in den ladungs Brieffen ein anzahl Tag gesetzet wird. *arg. l.* 69. *ff. de Iud. Nov.* 112. *c.* 3. *arg. l.* 8. *C. quom. & quan. Iudex. arg. c.* 24. *ext. de offic. jud deleg. Bart. in l.* 128. §. 1. *de V. O. Cavall. q.* 309. *& ibi Dd.* adducti, *Vant. d. tit. n.* 65. *Ruland. d. c.* 3. *n.* 20. *Maran. Specul. aur. p.* 6. *tit. de cit. n.* 63. *Gail.* 1. *obs.* 53. Locũ ad quẽ, *l.* 21. §. 10. *ff. de arbitr. l.* 59. *ff. de Iudic. Clem.* 2. *de sent. & re judic. Mari. Socin. de cit. artic.* 18. *n* 13. *Petr. Foll. ad Marant. de cit. n.* 64. *Gail. d. l.* 1. *observ.* 52. *arg. l.* 5. *C. quom. & quan. Iud. l.* 5. §. 1. *ff. quod vi aut clam.* & deniq; causam ob quam text. *in l.* 2. *in pr. ibi. ex quacunq; causa. ff. si quis in jus vocat. & c. l.* 2. §. 3. ubi aliquoties causæ mentio fit. *ff. de judic. can. fin. caus.* 5. *q.* 2. *Specul. de cit.* §. 1. *n.* 11. *& ibi in add. Ioan. Andr. Vant. d. tit. n.* 55.

Nomen: 1. Citantis. 2. Citati. 3. Tempus. 4. Locum. 5. Causam continere debet.

n.55.Schrad.de Feud.p.9.c.7.n.35.Mynſ.5.obſ.85.Gail.1.obſ.51. Sociu.de cit.art.20.n.9.Sigiſm.Saccia.lib.1.de Iud.c.32. n. 10. Ruland.d.c.3.n.5. Aſin.in prax.Florent.§.5.c.1.n.2.Ilic. Vmmi. diſp. ad proceſſ.jud.direct. 5.th.10.Colleg.Argent.lib.2.tit.F.th.16.n.4. de quo tamen vid. acutiſſimum virum Dn.*Reinh.Bachov.ad diſp.Treutl.4.th.3.l.D.vol.1.* contineat.*Ord.Cam.p.3.tit.12.§.* Vnd ſollen in ſolchen Ladungs Brieffen vnd Proceſſen, darumb jemandts citiret vnd vorgeheiſchen wird/ beſtimmet werdẽ: pari modo, obſervandũ circa has *Literas Caſareas* Comitiorũ denunciatorias, ut præter locũ & diẽ, etiam cauſæ habendorum Comitiorũ in iis exprimantur, *Alth.c.33.polit.n.7.&48.* eo ſc. fine, ut vocatus velut in anteceſſum maturè de illis deliberare, ac Legatos ſuos, ſi quos miſſurus eſt, eo plenius cautiusq; inſtruere queat, *arg.c 2.ibi.* literis citatoriis reſcriptũ Apoſtolicũ inſertis, & ibi, quod Reo ad Judiciũ legitimè vocato, ſi ex reſcripto ſibi transmiſſo, plenè potuit inſtrui ſuper eo, de quo in Judicio *ext.de dilat.d.tit.12.Ord. Cam.d.§.* vnd ſollen/ibi: die ſachen beſtimpt werden dermaſſen / dz der citiert/ auff angeſetzten Tag gefaſt erſcheinen/oder ſein Anwalt/ was er auff die klage handeln ſoll bericht thun möge / ac quãvis olim apud Romanos populus per Edictum publicè propoſitum ad Comitia Centuriata *Cruch.de Comit.Rom.l.1.c.4.in pr.* ad alia verò quæ Regis, Sacrorumq; inaugurandi cauſa habebantur, per Cornicines, vocaretur. *A.Gell.lib. 5.c.27.* hodierno tamen tẽpore mutato Reip. Statu, Cæſar edicto quidẽ Imp. Status conſcribit, verũ ſingulo, ſingulis, nõ uno aliquo generali, inſinuato, nec aliter Romani Imperii facies admittit. Parũ equidẽ referre exiſtimaverim, Nũ Imperator in literis ad Staus emittẽdis, rogandi, an cogendi verbũ uſurpet, licet ab antiquâ illa vocandi formula, in qua Impp. antiqui verb. gebieten/heiſſen/ befehlen/ut in Reformat. Frider. III. Imperatoris zu Franckfurt an Meyn *de An.1442.* ibi: vnd darumb durch anbringen/vñ mit beywefen vnſer vñ deß H.R. Churfürſtẽ vnd Fürſtẽ/Geiſtlichẽ vñ Weltlichẽ/Graffen/Freyherrẽ/Ritter/Knecht vñ Stätte/die wir dañ durch ſie ſelbſt / oder jhr mächtige Sendbottẽ / darumb inſonderheit her zu vns zukomẽ/gebottẽ vñ geheiſſen habẽ/& aliis *Receſ.* uſi ſunt, *Noviores Impp.* receſſerint, & ſuã ad Comitia citãdi authoritatẽ nõ ſine maximâ inſignis Clemẽtiæ laude, blãdiori eloqo nũc tẽperare cæperint, æquũ n. eſt & libertati Germanicæ cõgruũ, ut cũ magna Juris Comitiorum pars (nam quẽadmodũ olim inter Cæſarẽ & populũ, jus Co-

Ita in Literis Caſareis tempus, locus, & cauſa exprimenda: Quaſ. 9.

At cur? ut de iis vota tius deliberare, Legatosq; ſi quos miſſurus eſt, plenius inſtruere, valeat

Verum hodiè, ſingulis è ſtatib. edicto trãsmiſſo, ſtatus ad Comitia vocantur.

Quaſt. 10. An autem interſit, ut Imp in literis ad comitia evocatoriis verbo jubendi vel rogandi utatur? N.

Licet verbo jubendi ãtiquiores Impp. uſi ſunt.

Modernitamẽ Impp. nõ uſurpãt: Idq; ſuadet libertas Germ.

mitiorum

Præsertim cum & hodie, uti olim in Ver. R. Rom. jus Comitiorũ inter Imp. & ordines, divisum sit, ast alio modo.

Verum hæc res est meri arbitrii, ideo uti Imp. Majestas si verbum rogãdi, usurpet nõ violatur ita nec Statuum jus, si verbe jubendi, utatur, imminuitur.

Responsum Legati Regis Hispania hac de re.

Quæst. II. Ratio indagatur, cur Cæsar EE. Ecclesiasticos, Nepotes appellet.

Olim Impp Consiliarios suos, Parentes, Amicos,

mitiorum divisum fuisse scribit *Suet. in Cæsar. cap. 41.* sed pro partibus divisis: ita quoque in duos semisses hoc tempore summa Comitiorum potestas, inter Imp. & Ordines, sed pro partibus indivisis, distributa est, horum Ordinum semissis partem unam *Septemviri* obtinent; alteram *Principes*, (quorum nomine hic exceptis EE. Principes omnes, tam politicos, quam Ecclesiasticos, Prælatos, Comites & Barones, comprehendo) sibi vendicant, ad eos quoque pertineat, verbis compellentur non adeò imperiosis. Sed cum res hæc meri arbitrii sit, nec certis verborum formulis circumscripta, aut cancellis inclusa reperiatur, in eam magis propendeo sententiam, ut nec Imperatoriæ Majestatis Jus, si Status sic ad Comitia vocet, ut non tam peremptoriè citare, quam rogare quodammodo videatur, violari; nec Statuum privilegia ac immunitates, uti nec libertatem Germanicam, si pro Imperio venire jubeantur, imminui existimem. Quin potius cum *Legato Regis Hispaniæ* utrinque persuasum sibi habeant, velim, non adeò firmo stabilique munimento suam fundatam fore dignitatem, decus & existimationem, si non suis viribus starent, sed à tortuosis verborum interpretamentis, quæ tam rigido examine perscrutari, magis ad *Causidicorum* anxiam diligentiam, quam ad *Principum virorum* gravitatem ac magnanimitatem pertinet, penderent, *Baud. de Induc. belli Belgi. l. 1. pag. 19.* Illud hoc in loco quasi per transennam attingere lubet, quod cum Cæsari solemne sit, *ut in literis ad EE. Ecclesiasticos datis, Nepotum nomine eos salutet*, ut videre est in *Reformat. Maxim. de Anno 1495.* Zu Wormbs. §. Ehrwürdige Hochgeborne/ Ehrsame/ Edle/ liebe Neven/ Ohmen Churfürsten/ Fürsten/ andechtige vnd deß Reichs getrewe/ & in *d. Reformat. Frid. III. de Anno 1442. Rubr.* Vom heimlichen Gericht/ ibi: auch durch die Reformation so der Ehrwürdige Dietrich Ertz-Bischoff zu Cölln/vnser lieber Neve vnd Churfürste. *Vnde mos ille primum, in polit. Roman. introductus sit?* Sanè si ad veteris temporis acta recurramus, Impp. non *Nepotum* sed *Parentum* nomine indigitasse eos, quos in numero suorum *Consiliariorum* præcipuos haberent, reperimus, *l. ult. ubi Gothofr. in not.* authoritate *Suid. & Cassiod.* idem probat *C. de Consul. lib. 12. §. 4. Inst. quib. mod. Ius patr. potest. solv. l. 4. C. locat.* Amicos quoque. *l. 4. C. de Contrah. stipul. l. 17. ff.* de

de Iur. patron. §. 6. *proëm Inst. Constit. omnem.* §. 1. Nobilissimos *l. 7. C. de post. l. l. 4. in fin. ff. de Excus. Tutor. l. 2. in fin. ff. eod.* Illustres, *in Rubr. de Constit. omnem.* & passim in constitutionibus *ff. & C.* præfixis, Viros Celsos & honoratos *l. 2. & 3. C. de offic. divers. Iud.* Clarissimos *l. 4. §. 1. Cod. de Advoc. divers. Iud. l. 12. ff. de publ. jud.* Magnificos. *d. constit. omnem.* §. 2. *proëm. Inst.* §. 3. nuncupant, *Pontifices* quoq; Reges & Principes *filios* suos nominare hactenus soliti sunt, *cap. 2. Extravag. comm. de privil. cap. 1. & 2. de Treug. & pac. c. 33. ext. de jurejur.* quin imò erga ipsos Imperatores ac Cæsares, uti ex inscriptione, *l. 8. C. de Summa Trinitate* (ibi enim sacratissimus *Imp.* noster *Iustinianus à Rom. Pontifice* filius vocatur) eadem appellatione usi sunt; *Petrus Heigius* primus est, qui rationem illius appellationis indagavit; Is *lib. 1. quæst. 4. num. 62.* scribit, quod cum principibus EE. politicis Impp. Germani, cognationis aut agnationis necessitudine devincti apparerent, ejusdemque facta mentione secundum officii commemorationem ab Impp. Oheimb compellari solerent, factum esse, ut Ecclesiasticis dulcissimum ab Impp. *Nepotum* nomen tributum sit, ut qui de naturalis cognationis & necessitudinis prærogativa gloriari non possint, civilis quasi *ποθεινίας* beneficio suis Coëlectorib. inferiores nō posset existere; atque hanc suam sententiam probare conatur ducto argum. à similitudine *Cardinal. Pontificiorum,* hos enim primi gradus filios Pontificis reputari, partemque corporis ejusdem haberi *Cardin. Palaot. de Sacr. consistor. consult. p. 1. quæst. 6. pag. 60. Anton. p. 3. tit. 21. de Statu Cardinal. cap. 1. & seq. Nicol. Ant. Gravat. ad prax. octav. vestr. l. 1. tit. 1. num.* 9. testantur. Deinde, ait, Novum non esse adoptionem tam Nepotis, quam filii fieri. *l. 73. ff. de Adopt.* §. 7. *Inst. de Adopt.* Denique & hanc suam conjecturam sic probat, ut tunc sc. dicatur gratia data Nepotum Archiepiscopis EE. quando illorum *matribus Ecclesiis* adoptionis gaudia Impp. Germani præstiterunt, quandoquidem illas à quibus ipsimet ut filii suscepti erant, peculiariter olim in suam tutelam ac fidem, ut parem vicem rursus exhiberent, receperunt, deque his investituram sibi solemnem singulariter reservarunt, argum. eorum quæ scribunt *Cassiod. l. 8. epistol. epist. 1. & ibi Forner. Rodolph. Hospin. de Orig. Monach. class. 2. c. 15.* probabilis quidē hæc *Heigii* aliquo modo videtur esse opinio;

Nobilissimos. Illustres. Celsos & honoratos. Clarissimos. Magnificos vocarunt. Pontifices Impp. Reges & Principes filios appellant. Petr. Heig. ad æmulationē ejus, qui EE. Politici Oheimb vel simili agnationis, vel cognationis nomine salutarentur, inductū ratus, ut Ecclesiastici, qui de naturalis cognationis & necessitudinis prærogativa gloriari nequirent, civil. quasi ποθεινίας beneficio suis Coelectoribus æquales fierent.

Knich. singulari affectioni adscribit. Verũ neutra ratio placet. Primus Impp. Frid. III. ita appellavit EE. & quidem non sine causa, quæ tamen ignota.

Verum rem acu necdum tetigit, cur enim *Nepotum* potius, quam
filiorum, similivè nomine indigitentur, sicco pede transit nec ex-
plicat; cui accedit *Andr. Knich. qui in commen. Iur. Saxon. verb.*
Electorum. cap. 1. num. 321. id singulari affectioni attribuit, Primo
autem omnium Impp. *Frid. Imp.* nominis huius *III. in d. Refor-*
mat. de Anno 1442. Rubr. Von dem heimlichen Gericht *EE.* Ec-
clesiasticos hoc nomine dignatus est, idque sanè non sine causa,
quam se neque ab aliis expiscari, nec proprio Marte excogitare
potuisse, ingenuè fatetur *Bertram. d. l. thes. 20.* verum ut ut sit, il-
lud certè constat, Impp. semper honorarios titulos, quibus orna-
rent ac demererentur suos excogitasse, *Nadab. Agmon. in not. ad*
Curopalatum p. 261. adde *Matth. Steph. l. 2. p. 1. cap. 5. num. 57. de*
Iurisd. D. Cluten. in syllog. rer. quotid. concl. 24. lit. E.

De Personis, quænã sint vocãda ad Comitia? R. Status Imperij. Homonymia Verb. Status.

XI. Postquam Imperatori Romano Comitiorum indicendo-
rum, cum consensu tamen EE. potestatem competere supra demon-
stratum sit, restat nunc ut *quasnam personas* ad ea, *convocare necesse*
habeat, paucis percurramus. Sunt vero ad ejusmodi Comitia vo-
candi *Status Ordines & proceres Imperij.* Ubi ante omnia sciendum
Status verbo aliter, atq; Latinos Authores & JCtos, uti pragmati-
cos, 1.. pro Ordine Civium, qui Τάξις *Aristot.* dicitur, ut Status
principum, Baronum &c. *Lazi. comm. Reip. Rom. lib. 12. c. 33.* 2. pro
Repub. accipitur, *Ant. August. d. ll. Roman. cap. 7. Steph. Iun. de of-*
fic. Magist. in subdit. fol. 265. 3. In negotiis Imperii Status genera-
1. liter dicuntur, Proceres directo Imperio parentes: Sic *Meland. in*
2. *comm: in Ord. Cam. p. 1. tit. 6.* Status Imperii omnes definit, qui so-
3. lum Imperatorem agnoscunt superiorem, Principes, Prælatos, Co-
mites, Barones, Nobiles immediatè subjectos, ac Liberas Imperii
4. Civitates, 4. Rerum Fiscalium & contributionum Imperii consi-
deratione Status appellat, *Gail. 1. observ. 21. num. 2.* qui Cæsaris &
communi procerum consensu in *Album seu Matriculam Imperij* re-
cipiuntur, ea lege, ut Imperio occurrente necessitate, certum
in *Albo* sive *Matricula* descriptum, pensitent, vel subsidium mili-
tare præstent. *Matth. Steph. de Iurisd. lib. 2. p. 1. c. 4. n. 29.* Rein-
5. kingk. *tr. de Regim. Secular. & Ecclesiast. l. 1. class. 4. c. 1. n. 2.* 5. Is
quoque qui citatus in prima instantia ad Cameram, ibi comparet,
ac ut *Reus* Jus & Judicium in se recipit, Imperii Status certo rectius
habetur: Notissimi enim juris est, eos saltem, qui Imperio imme-
diatè

diatè subjecti, atque adeo Status Imperii sunt, in *prima instantia* coram *Camera* conveniri posse, aut coram *Deputatis*, vigore *Ordinatio.* Imperii *p. 2. tit. 1. 2. 3. & 5. Gail. 1. observ. 1. n. 4. vers. Decimo* 6.
fallit, Matth. Steph. d. c. 4. n. 44. 6. Quod necessitas solvendi collectas, (non census, qui ex pacto protectionis causa citra subjectionem dari potest, *Boss. tit. de iur. Fisc. n. 58. Ferrar. tit. 42. gloss. 12. n. 10. Cravett. consil. 411. n. 71. Hartman. lib. 2. observ. tit. 52. observ. 2. & 3. Petr. Tholos. lib. 3. syntag. cap. 3. num. 4.* nec statur soli æstimo, sed requiritur ut realis solutio intercesserit, *l. 25. Cod. de R. V. Knich. Encycl. c. 10. n. 71. Hier. de Mont. tr. fin. reg. c. 64. num. 15.*) Imperii onus demonstret, & faciat aliquem Imperii esse statum, id apparet. ex R. A. zu Augspurg. *de Anno 1548.* ubi inter reliquos probãdæ subjectionis Imperialis imediatè modos ponitur talis: Si doceri possit, eum qui se immediatum Imperii subditum negat, atque ita libertatem allegat, post hominum memoriam collectas Imperio ut cæteros Status contribuisse. Ita decretum est *in d. Recess.* §. Wann auch/ ibi: Vnd dagegen wider Jhn nicht darbracht werden möchte / daß er je in Menschen Gedächtniß/ in deß Reichs gemeinen/ vnd nicht priviligirten hülffen/ contribuirt, oder ein Anschlag gereichet vnd bezahlt habe &c. & præterea solutionem collectarum, & reliquorum onerum Imperii, probare *Dominatum & Iurisdictionem*, ita ut sub ejus Dominio & Jurisdictione bona præsumantur, cui solvuntur collectæ tributa & onera *text. est in c. 2. Ext. de Cens. l. 28. §. 4. C. de Episcop. & notat. Bald. in l. data opera. C. qui accusar. poss. Bart. ad l. unicam. n. 23. C. de Mulier. &c. Mascard. de prob. vol. 2. concl. 946. n. 1. Menoch. retinenda possess. remed. 3. n. 581. Wesemb. consil. 41. n. 1. consil. 78. n. 9. & 10. Corset. de potest. Reg. q. 28. Panciroi. consil. 119. n. 64. Alban. cons. 62. n. 3. Mandel. cons. 62. Ioh. de Amic. cons. 8. n. 53. Natt. cons. 672. n. 1. Vall. cons. 91. tom. 1. Guid. Pap. decis. 5. & 326. num. 25. Martin. Mont. decis. 13. Cravett. cons. 195. n. 1. & cons. 876. n. 2. Thomat. de Collect. c. 4. n. 19. Tiraq. de jur. primog. q. 69. n. 7. Cacher. cons. 33. num. 12. Modit. §. principiũ. dub. 36. n. 5. Gail. de Arrest. c. 7. n. 14. Mynsi. cent. 4. obs. 24. & 5. obs. 25. Heig. l. 1. q. 18. Fichard. cons. 20. n. 8. l. 2. Meichsn. dec. 9 tõ. 2. l. 1. Cothm. cons. Acad. 47. n. 3. Schurff. cons. 59. centur. 1. Rosenth. de feud. à conclus. 73. usque ad 86. cap. 5.* Denique 7. proprie Imperii Status 7.
dicuntur, qui cum Imperatore als ein Christlich Corpus vnd Versamblung / ut loquitur *Maximilianus I.* in R. A. zu Trier vñ Cölln *de An. 1512. in fin. pr.* occupantur circa τὸν βελευόμενον περὶ τῶν κοινῶν,

Census dari potest ex pacto protectionis, citra subjectionem:

Solutio collectarum & reliquorũ onerũ probat Dominatum & Iurisdictionem.

Definitio status prout hoc loco sumitur.

ut loquitur *Aristot. 4. polit. 41.* id est Statuendi de Rep. vel Jus Sessuræ ac dicendæ sententiæ habent in Comitiis vel Conventibus Imperii, *d.* R. A. *de Anno* 1548. *d.* §. Wann auch/ ibi, also das er der außgezogenen/ dem außziehenden Standt ohn mittel vnterworffen nicht Stimme vnd Standt / in Reichsversamblungen/ auch keine Lehen vom Reich hette / *Fichard. Cons.* 77. *num.* 10. *tom.* 1. *Cotth. d. cons.* 47. *num.* 33. *Andr. Knich. de Sax. jure non provoc. verb. Ducum Saxoniæ cap. 2. princ. Schurff. cons. 72. num. 22. vol. 1. Ruland. de Commiss. lib. 5. p. 2. cap. 44. num. 55. Meichsn. tom. 3. vot. 6. num. 27. Gail. d. observ. 21. num. 9. Matth. Steph. d. c. 4. num. 30. & 45. Paurmeist. de Iurisd. l. 1. cap. 8. num. 3.* idque adeò verum, ut unico actu comparendi & consultandi in Comitiis, si in sacrum, illum consessum semel pedem figere ausus quis fuerit, supra prophanum vulgus sit, ac quasi possessio Status Imperii ipsi acquisita videatur; ratio est, quod nemo admittatur ad consilium & Senatum Imperii, nisi sit consors Imperii, & pars Curiæ Imperialis, sicque immediatè Imperio subjectus, *arg. l. 7. §. 2. ff. de Decurion. l. 21. C. eod.* Sicuti hanc materiam ex professo tractant *Anonym. Cam. Advocatus cons. 66. Itemque Gremp. &* zum Lamb *in consil.* Von der Erbarn Reichs-Stätt Session vnd Stimme / *Knich. de jur. territ. cap. 3. num. 64. ex Deciano cons. 84. num. 27. vol. 5.* Hi *curiales* dicuntur *à Curiâ* pro Aula Imp. accepta, *tit. 1. in fin. in solemni Curia nostra Norimbergensi A. B.* nõ quod semper eã sequantur sed quod sint partes Aulam cum Cæsare constituentes, uti *ex Alciat. cons. 293. & 321. refert Gylman. rer. in Cam. judicat. lib. 1. decis. 46. num. 160. Paurmeist. d. c. 8. num. 3.* in pragmaticis constitutionibus Status Imperii appellantur *membra*, quæ capiti suo, hoc est, Imperatori uniuntur. Unde dicuntur eingeleibte Glieder der Käys. May. R. A. *de Anno 1541. in pr. ibi*, mit zeitigem Raht zuthun vnser vnd deß Reichs Churfürsten / Fürsten vnd gemeiner Stände/ als vnsere eingeleibte Glieder/ Item Glieder deß Reichs. R. A. *Anno* 1545. §. Dieweil aber circ. fin. & *de Anno* 1527. §. Vnd fürter in fin. & *de Anno* 1530. §. Weiter &c. Item Christliche Glieder d ß Reichs. R. A. 154 . §. Vnd wiewol. Ac quamvis Status quoque pia Imperii *capita* appellentur, R. A. *Anno* 1524. §. Weiter/ ibi: Vnd zuvor im H. Reiche/ vnd vornemlich zwischen den Christlichen Häuptern zumachen / & aliis in locis,

Ex unico actu consultandi in Comitiis quasi possessio Status acquiritur.

Ratio additur.

Status dicuntur curiales, & quare.

Appellantur membra.

Appellantur etiam capita: verum aliò respectu, quo Imp.

locis, idque iis, quæ supra *th.* 7. ubi Imperatorem Caput Romani Imperii esse diximus, repugnare videantur, idcirco hanc appellationem Statibus Imperii non simpliciter, & in sensu absoluto, sed ratione suorum subditorum per quandam analogiam tribui, sciendum est; sic & Judex Cameræ dicitur Caput ratione officii quo præ aliis eminet, ut in *Ord. Cam. p. 1. tit. 9.* in pr. nach dem der Cammergerichter wie obgemelt das Haupt &c. Unde etiam majoris declarationis gratia Imperator sæpè dicitur summum Caput das OberHaupt / R. A. *de Anno 1566.* §. Und nach dem auch weniger circ. fin. ibi: Wie wir dann als Röm. Käyser vnd das OberHaupt im H. Röm. Reich. Item Oberstes Haupt der Christenheit / R. A. *de Anno* 1530. §. Nach dem aber vns / als Röm. Käyser vnd Obersten Vogt vnd Haupt der Christenheit. *de Anno 1529.* §. Und anfänglich / ibi: daß Ihr Käys. May. als ein Oberstes Haupt vnnd Vogt der Christenheit / & aliis, *Recess. th. 7.* adductis vocatur, cui respondet versic. Güntheri

Judex Cameræ dicitur Caput.

----- Nullum caput ista super se
Aspicit, excepto cœlorum Rege, potestas.

Vulgò Stände deß H. Röm. Reichs / ReichsStände / & simpliciter Stände / R. A. zu Augspurg *Anno 1555.* §. Dieweil aber etliche Stände / welche denjenigen / so dem Reich ohn mittel vnterworffen vnd ReichsStände seind &c. & in omnibus Imperii Recess. *Wehn. pract. observ. verb.* Stände deß Reichs *Paurmeist. d. cap. 8. num. 3. lib. 1. de Jurisd. Matth. Steph. l. 2. p. 1. cap. 4. num.* 30. Forma igitur quâ propriè definitur, & à communitate reliquorum procerum discernitur Status, non in Feudi ligii possessione, directa Collectarum Imperialium solutione, immediata subjectione vel aliis adjunctis separabilibus ἄτομον εἶδος constituentibus, ejusque intelligentiam haud absolventibus, sed sola τῆς ἀρχῆς πολιτικῆς κοινωνίᾳ, i. e. Sessuræ & dictionis sententiæ communicatione actuali consistit, quâ non tantùm à Nobilibus de Feudis ligiis investitis, ac præter Imperium alios superiores non agnoscentibus, sed à Baronibus quoque Comitibus & Principibus (licet hi sint rariores) sive mediatè sive immediatè Imperio obediant, nullum tamen jus suffragii in Senatu Imperii obtinentibus, distinguuntur, idque innumeris Recess. Imperial. locis ostenditur. Ubi principia Recess. Sic habent;

Germanica lingua dicuntur Reichsstände

Forma, quâ à reliquis Imperii proceribus, Status discernitur, in sola Sessura & dictionis sententia communicatione actuali consistit.

bent;

bent; haben wir vns mit Churfürsten / Fürsten / vnnd gemelnen Ständen / vnd der abwesenden Rähten vnd Gesandten/vnd sie mit vns sich verglichen / & in fin. subjicitur, vnd seind diese hernach geschriebene: Wir Churfürsten/Fürsten/Prælaten/Graffen / Herren/ vnd deß H. Reichs Frey, vnd ReichsStätte / Bottschafften / Gewalthaber vnd Gesandten/ d. R.A. 1555. & passim in omnibus, in quibus Nobiles mediati non censentur, Comites autem & Barones, licet Principibus jure territorii absque controversia subjecti, comprehenduntur. Dixi ἐνεργείᾳ participationis suffragiorum propriè statum definiri. Nam ἐν πλάτει quoque τῆς δυνάμεως, ratione status dicuntur in collegium Imperii cooptati, nullam dum tamen in Comitiis actu sortiti sessionem. R.A. zu Regenspurg *An.* 1570. §. Nach dem auch noch etliche ReichsStände bevor/ so noch zur zeit zu keiner Session kommen / *&c. Petr. Denais. in jur. Camer. tit. 287. verb. Sessio. n. 3. Paurmeist. d. c. 8. n. 5. Matth. Steph. d. l. 1. p. 1. c. 4. n. 30.*

Dicuntur tamen quidam etiā status in Imperii collegium cooptati licet Sessionem nō habeāt.

Requisita ut quis habeatur status Imp. 1. ut inscriptus sit in matr. Imp. 2. ut ad Comitia vocetur.

XII. Si verò Status Imp. Romano-Germ. quis esse, & pro eo reputari velit, quatuor qualitates, seu inseparabilia potius adjūcta ut habeat, necesse esse, à Dd. tradi, refert. D. *Besold. in tr. de Iuris. Imp. Rō. q. 8 Reinhard. König. tr. de Statib. & memb. Imp. Rom. n. 2.* Reinkingk. *d. c. 1. lib. 1. class. 4.* & plures alii. I. ut sit in *matriculam seu Album Imperii receptus,* i. e. ut nomen ejus exstet, in deß Reichs matricul. de qua postea pluribus in seqq. II. requirunt, ut in conventibus Imperialib. *Stationē Sessionēq;* obtineat, & sententiæ dicēdi jure gaudeat, i. e. das Er auff den Reichstagen zum Fürsten oder Stätt Rähten einen Zutrit habe/ vnd eine Stimme. R.A. *de An.* 1548. §. wann auch ein außgezogner/ ibi, nicht Stim̄ vnd Standt ins Reichs versamblung hette. Adeò autem necessarium hoc secundum requisitum, ut quamvis aliquis, ut immediatus in matricula contineatur, si tamen ad Comitia non vocetur, Status Imperii non censeatur. Non enim statim, ut quis est immediatus, etiam status esse censetur, multos enim immediatos reperire est, qui tamen nomine Status non gaudent. R.A. zu Wormbs. *Anno* 1564. §. vnd wollen wir als Röm. Käyser/gegen denen/ so nit Stände deß H. Reichs/ je doch dem H. Reich immediatè vnterworffen/ &c. Sic *Nobiles in Franconia, Suevia,* ad tractum *Rheni*, die freye ReichsRitterschafft, licet sint immediati, non tamen sunt Status Imperii, quia Jus Comitiorum non habent.

Maxime ad hoc necessarium, nā licet quis matricula cōtineatur tamen si ad Comitia non vocetur, status Imp. nō est. Idq; probatur. 1. text. 2. Exemplo Nobilium in Francō. &c.

Quoties

Quoties namq; plura conjunctim requiruntur, non sufficit alterum adesse vel impleri, sed oportet utrumq;, *l. 129. ff. de V. O. l. 5. ff. de cōdit. institut.* Si tamen aliquis de novo in Statuum numerum sit cooptatus, licet nullam adhuc actu Sessionem in Comitiis sit consecutus, nihilominus Status dicitur, & Imp. ei de loco opportuno, citra Imperii alteriusvè Præjudicium, prospicit, R. A. *de An. 1570. circ. fin.* §. nach dem auch noch etliche Reichsstände hie bevor / so zur zeit zu keiner Session kommen / vnd derhalben mit keinem streitig worden: damit dann denselben jhre gebürliche Session vnd Stimm / im Reichstag eingegeben / vnd also das Reich an seinen Gliedern / Stimmen vnd Anlagen gestercket würde / sein wir erbietig / mit demselbigen billiche Verordnung zu chister Gelegenheit vornemmen zulassen / III. Obveniente necessitate *certi* aliquid *pensitare, subsidiumq; militare præstare* tenetur, & hic etiam necesse, ut illud subsidium, non nisi immediatè Imperatori præstetur. d. R. A. 1548. *d.* §. wann auch / ibi: vnd wider jhn darbracht werden möchte / das er je in Menschen Gedächtniß / in deß Reichs gemeinen vnd nicht priviligirten Hülffen / contribuirt, oder ein Anschlag gereichet vnd bezahlt habe / &c. pro IV. requirunt, ut *Territorium cum omnimoda Iurisd. & Regalib.* quorum vigore Imperatorem in suo Territorio repræsentet, immediatè ab vel sub Imperio possideat *Gail. 1. obs. 21. n. 9. Gylm. tom. Symphor. p. 1. f. 239. n. 18. & tō. 5. vol. 7. n. 18. Weh. in obs. prac.* verb. stand deß Reichs Hac tamen in re maximè cōsideratur originis ratio, si sc. origine sit status, quāvis fortè nulla bona imediatè habeat sub Imperio, quod ita consideratū, in causa Hoheneck contra Reineck testatur *Auth. Decis. Camer. verb. Status Imperij.* Sunt n. distincta status Imperii & Territorii Jura, & subjectio immediata sine territorii jure subsistere potest. *And. Knich. in velitat. Apolog. n. 13. 14. 110. 120. 121.* ideoq; hoc quartum requisitū non est perpetuū, nec in omni subjecto necessarium, uti neq; tertium, si enim duas priores qualitates quis probaverit, intētionē suā fundatā habere eū putat Reinkingk. *d. c. 1. n. 24.* etiāsi probare non possit præstationē collectarū; cujus rei rationē addo; quia fieri possit, ut aliqs *privilegio. l. 11. ibi:* preterquā quib. principali beneficio cōcesū est, *ff. de Vacat. & Excus. muner. l. unic. C. de iis qui à principe vacat. accepe. lib. 10. l. 17. §. 3.* ibi: nisi nominatim eis privilegiū id indultū sit. *ff. de Excus. Myns. Resp. 1. n. 98. dec. 4. 11.* vel p̄*scriptione* sit immunis

3. Ratione.

Secus dicēdum de eo tamen qui de novo in statuum numer. cooptatum.

3. Vt certi aliquid pensitet, subsidiumque præstet militare.

4. Vt obtineat territor. cum omnimoda Iurisd. & Regalib.

Verum hac in reconsideratur origo.

Id quod probatur prajudicio. & Ratione

Vt autē 4. ita nec 3. Requisitū, ad probandum, se esse statum, est necessariū.

Quia potest quis cōsequi immunitatē à præstatione collectarum. privilegio vel Præscriptione.

munis ab hoc onere, *d. R. A. 1548. d.* §. Wann auch/ ibi: Das Er deß Reichs Anschläge vnd Hülffe halben privilegiret sey/ oder wider die Reichs Anschläge vnd Hülffe legitimè præscribiert habe/ *eod.* *Vel præscriptione.* *recess.* §. Vnd soll vnser/ ibi, ob ein Standt billig oder vnbillig außgezogen sey / sondern auch ob einer deß Reichs Anschläge befreyet/ *Qu. 12. An præscriptione immunitas à collectis possit acquiri? Aff.* darwider/ wie in solchen Fällen recht ist/ præscribiert oder sonst auß erheblichen rechtmässigen Vrsachen sein Hülff in das Reich zuthun nicht schuldig/ *confert eod. Recessus ejusdem.* §. Wo aber innerhalb Menschen gedencken/ der außgezogene Standt/ dem Reich einmal/ zwey/ oder mehr gestewrt hette/ so soll solcher Standt/ mittler zeit Rechtlicher erörterung der Sachen/ der Stewr nicht befreyen / son- *1. Ex Recess. Imp.* dern dieselben zu raichen schuldig seyn. Ex cujus dispositionis sensu contrario (cujus rei argumentum in jure nostro exemplum insigne in *l. 1. in pr. ff. de offic. ejus cui mandat. est Iurisd. exstat*) intelligitur, si quis præscriptione temporis immemorialis, aut quo alio jure immunitatem à collectis adeptus sit, nec postea aliquoties ipsas solverit contributiones, liber omninò sit ab hoc onere; quibus textib. *2. Legib.* adde *l. unicam C. de fund. Patrimon. & arg. l. 4. C. de præscrip. 30. vel. 40. ann.* atque hanc sententiam quod etiam jure præscriptionis *3. Dd. auctoritatib.* legitimæ aliquis immunis esse possit à collectis, communibus Dd. votis comprobatam videmus. *Bart. cons. 59. num. 7. lib. 1. Bl. cons. 112. & cons. 275. lib. 2. Panormit. cons. 94. l. 1. & cons. 26. col. 2. l. 2. Paul. d. Castr. cons. 313. l. 1. Corne. cons. 3. col. 1. l. 2. Cons. 22. col. 5. Alex. cons. 30. l. 5. Ripa Resp. 4. num. 7. Tit. de divers. rescript. Curt. Iun. cons. 42. col. pen. cons. 177. col. 4. Balbus tr. de præscript. p. 2. p. 5. princip. quæst. 7. pag. 473. & seq. Ruin. cons. 217. l. 1. Paris. cons. 69. num. 7. l. 1. Cravet. cons. 111. num. 9. & seqq. Laurent. Sylvan cons. 5. num. 13. Cephal. cons. 528. num. 51. l. 5. Natta cons. 446. num. 12. & cons. 649. num. 3. seqq. Borell. cons. 74. num. 53. Didac. Covar. in c. possessor malæ fidei. tit. de Reg. jur. in 6. part. relatio. 2. num. 1. & Mynß. Resp. 1. num. 54. decad. 15. Henric. à Rosenth. tr. feudal. cap. 5. conclus. 84. num. 2. & 3. D. Bocerus tr. de jur. collectar. c. 11. num. 61. & seqq.* à quibus tamen recedunt *Alexand. 5. cons. 30. num. 12. Balb.* *Dissentientes.* *de præscript. p. 2. p. 5. princip. quæst. 7. Natta cons. 226. n. 6. Menoch. cons. 887. Fab. de Anna. cons. 59. n. 65. Florez. Diaz. de Mena pract. quæst. 21. num. 134.* ac in specie ipsos quoque Principes, Comites,

Barones

Barones, Imperii Status reliquos, præscriptione legitima acquirere posse immunitatem à collectis Imperialibus, contra *AEgid. Thomatum in tract. de Contributio. patrimonio. §. exactis Ecclesiasticis personis num. 26. pag. 361. & seqq. Caspar.* Klocken *in dissertat. theorico-practica de Contributionib. conclus. 44. lit. B.* & supra adductos, tenet, *D. Bocer. d. tr. de jur. collect. num. 80. & seqq.* pro se allegans *Parnor. in c. cum nobis. num. 11. Ext. de Præscript. & ibid. Felin. Balb. de præscript. d. p. 2. 5. princip. in pr. num. 2. pag. 397. Modest. Pistor. cons. 4. num. 28. lib. 1.* quæ tamen contributionum immunitas, eò usque se non extendit, ut contra *Turcicas contributiones* privilegium aliquod à Statibus Imperii prætendi possit; ob Tucicam n. expeditionem nemo, quantumvis privilegiatus excipitur, sed omnes tributis ejusmodi onerantur ut ex Decretis Comitiorum celebratorum liquidò apparet. *An. 1495. pr. An. 1500.* passim *An. 1542.* §. vnd nemblich sollen/ §. Es sollen auch alle Churfürsten. *Anno 1544.* §. vnd nemblich sollen alle. *Anno 1576.* §. vnd nach dem diese. *An. 1582.* §. vnd demnach sollen die Vnterthanen. *An. 1594.* §. Demnach sollen. *Anno 1598.* §. Dieweil dann & seq. *Anno 1603.* §. Nach dem & seq. ubi disertè notandum, derogari *omnibus; Conventionibus & Exemptionib.* incontrarium facientibus. Et hoc *Imp.* posse patet ex *Thomat. de collect. §. nescienter. num. 8. f. 351.* ex quibus patet resolutio ad quæstionem, qua quæritur; *Num maneant Imperij status ejusque constitutionibus fruantur, qui in Imperio nihil amplius possident, præter titulos tumulosque majorum, adeò ut collectas Imperii solvere ne quidem valeant?* Et quamvis secundum *Dd.* Comes sine comitatu, Doctor sine ll. Eques sine equo, pastor sine grege, Canonicus sine præbenda, &c. abusivè dicantur Comes, &c. *peregrin. Iann. de citat. reali c. 11. num. 291. l. 2. Ias. in l. apud hostes. num. 11. de legat. 2. Knich. de Sax. non provoc. jur. cap. 3. num. 228. Zas. cons. 20. num. 7. l. 2. Pacian. de Probat. 2. cap. 36. num. 4. Middend. de Academ. lib. 5. fol. 285. D. Besold. 1. polit. 12. vers. 39.* in Imperio tamen secus, *Zoanet. de Rom. Imp. num. 85.* dummodo ratione originis sint Status, licet nulla bona immediatè sub Imperio habeant, *Gylm. tom. 3. fol. 325. Suanem. in decis. Camer. pag. 181. 194.* unde fit, ut quamtumlibet extorres, titulum nihilominus retineant & dignitatem *Iannin. d. tract. cap. 1. num. 787.* ad Comitia vocentur, *Ruland. de Commiss. p. 2. l. 5. cap. 4. num. 27.* sessionem inter Principes habeant, ac Co-

Nemo tamen à Turcicis contributionibus quantumvis privilegiatus excipitur.

Quæst. 13. An maneāt Imperii status, qui ne tantum quidem bonorū possidēt ut collectas solvere possint? Aff.

Dummodo origine sint status.

Quia ad Comitia ejusmodi status vocantur.

mitiis ac subscribant iis ut principes, sicuti vide bis *decad. 6. n.10.11.* *à Suanem. collect. pag. 79. 80. Tilm. de benign. Synt. 4. dec. 2. vol. 4. n.7.* privilegiis primæ instantiæ gaudeant, *Frid. l. 1. de process. in Cam. extrah. c. 19. n. 11.* cæterisque Imperii Constitutionibus utantur, fruantur, *Knich. de jur. territ. c. 1. n. 221.* summæ Curiæ hac de re placita qui legere desiderat, affatim reperiet præjudiciorum apud *Gylm. d. f. 325. tom. 3. & in decis. à Suanemanno* publicatis, *pag. 501.* 163. 194. immediata enim Imperii subjectio sine territorio, sine jure territorij, subsistere potest *Knich. in d. velit. Apolog. d. num.* præjudicia ac exempla dabit *Suanem. decis. Cam. pag. 181. 194. & 195.* rationes rei adferuntur sequentes. I. Quod *Statum Imperij esse* non patrimonij qualitas, sed personæ dignitas sit, eaque inseparabilis, etiam insequiore sorte; *Knich. & Frid. dd. loc. Fabi. de Ann. cons. 40. n. 43.* imò tàm pertinaciter personæ infixa, ut citiùs illud quam ista amitti queat, *Suanem. dec. 6. p. 50. & dec. 10 pag. 163.* II. Status rei non mutat conditionem personæ, *l. unic. C. de impon. lucrat. descript.* nec afficit eam, quoad libertatem, *Gylman. Symph. tom. 3. in prælud. f. 102.* sed contra mutatione personæ mutatur privilegium, qualitas, conditio, natura bonorum *l. 90. ff. de acquir. hered. Mart. de Iurid. p. 4. Cent. 1. cas. 11. num. 29. & cas. 125. n. 18. Alphons. Modit. §. principum placita, dub. 36. n. 3. 7. 8. 9. Oldrad. cons. 169. n. 3. Natt. cons. 160. n. 10. Marcabr. ab Anguil. cons. 40. num. 5. Cravet. cons. 50. Ant. Fab. 5. C. tit. 9. def. 12. n. 4.* pars enim favorabilis attrahit minùs favorabilem. *Ioseph. Ludov. decis. Lucens. 26. n. 22.* & dignius minus dignum *c. 1. de consecrat. Eccles. vel altar. Ias. in l. duo jud. n. 17. ff. de re judicat. Costa de quot. & rat. q. 94. n.* . majusve lumen minus obfuscat. *arg. c. 6. Extr. de majorita. & obedient. Sleid. l. 6. p. 154.* ubi refert epistolam quam Clemens VII. transcripsit ad Imp. *Accat. Enenkel. l. 2. de privil. c. 5. n. 20.* personæ verò digniores rebus aut ullis fortunæ bonis, *§. 37. Inst. de R. D. l. 68. pr. ff. de Vsufr. l. 28. §. 1. ff. de Vsur. & fruct. l. 48. §. 6. ff. de furt. l. 27. pr. ff. de hæred. petit. l. 22. §. 3. ff. ad SC. Trebell. gl. in §. final. & ibi Dd. Inst. de I. N. G. & C. Hieron. de Mont. tract. de finib. c. 71. num. 1. Ruland. de commiss. p. 2. l. 5. cap. 4. num. 31. Vicent. de Anna. repetit. constit. terminum vitæ num. 1. Capic. decis. 162. n. 3.* fas ergo ut Status nobilior trahat ad se ignobiliorem, *Bald. in l. 2. Cod. comm. de legat.* fundique quali-

tas.

Sessionem in iis habent, ac subscribūt iisdem.

Privilegiis primæ instantiæ gaudent.

Constitutionib. Imperii utuntur, fruuntur.

Hac sententia quoque confirmata est præjudiciis.

Et probatur rationibus.

1.

2.

tas & privilegium mensuretur à personis *Mart. d. loc. num.* 38. nec earum dignitas per maximam Bonorum partem obfuscetur, *Public. in Consuet. Anvernens. tit.* 27. *articul.* 1. *num.* 1. *Ruland.* 5. *Commiss. p.* 2. *cap.* 4. *num.* 31. Hinc Regula illa, si ex pluribus qualitatibus resultare potest diversus effectus, dignior potiorque qualitas attendenda. *Sebast. Sapi ad l. Imperium num.* 3. *ff. de Iurisd. Ias. cons.* 74. *n.* 5. *l.* 3. III. Nostro instituto non difformiter disputat *Cravetta*: si maximè penes unum Marchionatus aut Comitatus sit, dignitatem Comitis aut Marchionis, ad reliquos tamen quoque liberos & nepotes dimanare: *cons.* 855. *num.* 4. junge. *Betium de pactis famil. Illustr. cap.* 8. Eccum? EE. non licet suas ditiones herciscere, ne minutim dissectæ deformentur ex constitutione *A. B. tit.* 24. §. Darumb wollen vnd setzen wir / daß ewiglich zu halten / das nun fürtan zukünfftigen zeiten die Edlen vnnd Großwürdigen Fürstenthumb wider zertrennet / noch in einerley wege zertheilt werden solle / sonder in jhrer gantzen Vollkommenheit bleiben ewiglich; vnnd der erstgebohrne Sohn / soll nachkommen sein in den Sachen / vnd jhm soll alle Herrschafft bleibem ewiglich. Quis verò propterea natu minores personalibus privilegiis orbaret, & ad plebeja subsellia detrusum iret? fortuna, quam nascendo quis meruit, mutari, amitti non potest; *l.* 41. *C. de Decurion.* quæque à Genere, Civitate, rerumque Natura tribuuntur, posteris incolumia manere fas est, per *l.* 3. *ff. de Interd. & relegat. l.* 11. *ff. de Senat. Fab. de Ann. cons.* 17. *num.* 4. *Chopp. l.* 1. *de LL. Andium. cap.* 63. *num.* 4. IV. Deniq; apertè nostram amplectitur sententiam *Chassan. in Catalog. glor. mund. p.* 5. *consid.* 49. ubi affirmat *Ducem, Marchionem, aut Comitem, expulsum à Ducatu, &c. retinere dignitatem, ita ut etiam sedere debeat in loco Ducum* &c. Et ad hoc adducit *Bald. Cardin. Alex. in cap.* 1. *quis dicat. Dux &c.* quoniam ex quo investiti fuerint semel de Ducatu, Marchionatu vel Comitatu, ex inde eos dignitatem eandem retinere, & ita cum *Baldo* tenet *Iacobin. de S. Georg. tract. Feudal. in verb. Comes.* facere autem putat pro hac sua sententia *Chassan. d. loc. text. in cap.* 22. *caus.* 23. *quest.* 4. ibi. Regnum quod perdiderat rursus accepit, & *Clem.* 1. *de foro competent.*

petent. plura de hac quæst. vide apud *Matth. Steph. tr. de Nobilitat. polit. c. 5. n. 31. & seq. Casp. Ziegl.* §. *Austrega, conclus. 1. num.* 41. *D. Besold. l. 1. c. 4. polit. n.* 10. *v. 1. Dan. Otto. de jur. publ. c.* 17.

Status dividuntur in tres classes. 1. Electorũ. 2. Principũ 3. Liberarum Imp. Civit.

Quæst. 14. Cur EE. in prima classe collocentur?

XIII. Dividuntur autem *Status* in *tres* potissimum *Classes*, quarum I. *est EE. II. Principum. III. Liberarum Imperii Civitatum.* Rectè autem in prima classe gloriosissimus EE. ordo collocatur, quia EE. sunt membra capiti proximiora, *A. B. tit.* 2. §. Vnd wiewol von alter. ibi: Allen vnd jeden Geistlichen vnd Weltlichen Churfürsten/ so vor die aller nehesten Glieder deß H. Röm. Reichs erkandt sein/ quorum consilio & opera fideli Majestatem Romano-Germanici Imperii contra furorem & rabiem exterorum Principum, in magnis motibus & tumultibus excitatis, sarctam tectamque huc usque conservatam esse, omnia Imperii membra reliqua agnoscunt, libenter largiuntur, & ingenuè profitentur. *Petr. Heig. p. 1. quæst. 3. num.* 2. & 7. quæ causa etiam movit Impp. ut eos elegantissimis & splendidissimis titulis insignirent, ac præclarissimis elogiis exornarent, ut tum *ex A. B. Caroli IV.* qui eos in præfatione *Palmites Imperiales, septem candelabra lucentia in unitate Spiritus septiformis, quibus S. illuminatur Imperium: tit.* 2. §. & quia, ut & in *d. præfat. propinquiora imperii membra, vocat, tit.* 3. *EE. columnarum instar sacrum ædificium* (Imperium intellige Roman.) *circumspecta prudentia, solerti pietate sustentare, asserit, eorumque præsidio dexteram Imperialis potentiæ roborari affirmat, tit.* 12. & *tit.* 24. §. *volumus. solidi bases Imperii & columnæ immobiles, d. tit.* 24. *pr. pars corporis Imperatoris,* (Exemplo *Arcadij & Honor. A. A. in l.* 5. *C. ad L. Juliam Majest.*) & *tit. ult.* Imp. *latera appellantur*: dum verò vel maximè ex decreto illo Cæsareo de dato *20. Iulij. Anno* 1590. perspicuè apparet, cujus verba allegante *Henr. Bruning, & se vidisse attestante tract. de var. Univers. specieb. th.* 10. *lit. B.* notatu dignissima hæc sunt. Daß der Churfürsten Hoheit vnnd Dignitet mit eines Röm. Käysers Gewalt vnd Hoheit/ daher sie auch fleust / dermassen verbunden/ das eine ohn die andere nicht verschmelert werden / auch ohn die andere nicht bestehen kan / Ja / das die höchste Würde der Churfürsten/ damit sie für anderen Königen vnd Potentaten gezieret/ eben diese ist / daß sie einen Röm. Käyser/ dessen Hoheit / autoritet, vnd Gewalt alle andere vbertrifft / von der auch alle andere

Encomia quibus EE ornantur ab Imp. Carolo IV. in A. B.

Et ex Decreto quodam Imp.

herfleust

herfleust zu wehlen haben/ Dignitas equidem EE. Imperii summa est, quocirca non immeritò *Regibus* comparantur, iisdemque æquiparantur, *P. Albin. histor. Misn. p. 1. tit. 16. Schard. de EE. orig. in proœm. Heig. p. 1. q. 4. num. 51. Dan. Moller. 1. semestr. 49. num. 1. Warem. ab* Erenberg *de fœder. l. 1. cap. 2. num. 147. D. Arumæ. in A. B. discurs. 3. conclus. 11.* ubi sequentia verba *ex Lutheri* Tischreden *c. 38. pag. (mihi) 489. notat.* & ex eo Reinkingk. *d. tract. lib. 1. class. 4. cap. 3. num. 6.* Die Churfürsten schreiben den Königen Ewre Liebde / vnd nicht Ewre Gnaden / dann sie sein den Königen gleich geachtet; Si enim præfectum prætorio Regibus comparavit *Theodoric.* apud *Caßiod. lib. 6. cap. 3.* Si legati *Epyrotarum Regis Pyrrhi*, Romanum Senatum, Regum concessum indicarunt *Flor. lib. 1. histor. Rom. c. 8. Franc. Iuuret. ad Symmachum lib. 1. epistol. 46.* imò si *Cardinales* Romani Pontificis ob gradus amplitudinem Regibus æquiparantur, *Cardinal. Palæot. de Sac. consist. consultat. p. 5. quæst. 1. pag. 166.* cur non etiam Regalis prærogativa ordini huic magnifico, & cæterorum Imperii Principum sortem longo post se intervallo relinquenti, tribuetur? præsertim cum id quod de *Lydorum. Rege Cræso Iustinus* ait, *eum, si non Regiam, Regiæ tamen dignitati proximam, egisse vitam*, in illos apposite quadrare existimem. *Electores ab eligendo Rege Romano* sic dicti, utpote à proprio officio, siquidem penes hos omne jus eligendi Imp. situm est, *Tit. 1. A. B. tit. 2. & tit. 4. Gail. 1. obs. 21. num. 2. Matth. Steph. lib. 2. p. 1. cap. 5. num. 19. de Iurisd. Georg. Sigism. Seld. in consil. ad Ferdinand.* Ihr Käys. Mayt. Wahl vnd Hoheit *art. 1. pag. 32. vers.* letzlich/ Inde & lingua materna Churfürsten à Churen/ h. e. eligere, nominantur. *Quir. Cubach. Iurispr. Publ. German. cap. 4. num. 8. Peindorff. de Elector. thes. 4.* Alias *Septemviri*, quoque vocantur, à numero sc. quo collegium eorum Augustissimum absolvitur, *Gail. d. num. 2.* Sicuti olim Romæ *Duumviri, Triumviri, Decemviri*, & hic Argentorati, *Tredecimviri, Quindecimviri.* Reinkingk. *d. l. 1. class. 4. cap. 3. num. 9.* Propriè ergo & usitate soli hi, hoc honorifico, Elector. sc. elogio, insigniuntur, quod nimirum Regem Roman. in Imperatorem eligentes, corpori Politico Caput constituant: cæteri non nisi abusivè & impropriè tales nominantur, Magistratum aliquem superiorem deligentes, *Lossæ. de jur. Vnivers. p. 1. cap. 10. Describi possunt, quod sint*

Comparātur Regib. idq; probatur Dd. autoritate.

Testimonio Lutheri.

Exemplo præfecti prætorii: Senatus Romani. Cardinalium Romanor.

Cræsi Lydorū Regū, q si non Regiā, tamē Regiæ dignitati proximam agāt vitā.

Electores dicuntur ab eligēdo. germanicè Churfürsten *a* Churen.

Septēviri.

Electorum nomen non competit aliis, Magistratum civilem eligendi potestatem habentibus.

Descriptio EE.

Status Imperij, ab antiquo Ius elegendi Cæsarem habentes. Status quin sint, nullus dubitabit, cui mens reliqua. Convenit namq; iis Definitio Status supra relata, eo quod habeant Jus sessuræ, ac dicendæ sententiæ in Comitiis vel conventibus Imperii, *proëm. A. B. in fin.* R. A. *d. An.* 1530. §. Auff welchen Reichstag auch wir / auch Churfürsten &c. bey vns gehorsamblich erschienen seind. R. A. *d. An.* 1532. §. Obgemelter Abscheid. R. A. *d. An.* 1541. §. Vnd nach dem wir sampt Churfürsten/ & omnes *Recess. Imp. in fin.* luculenter testantur; per verba, Jus eligendi ab antiquo habentes, Status EE. restringitur & ab aliis Statibus discriminatur; his equidem solis ex constitutione *Ludovici IV. Cuspin. in vit. Ludov. IV. Sigism. Seld. d. Cons. Bort. d. tb.* 12. *c.* 2. *Iurisp. pub Germ.* Jus Cæsarem deligendi competere, *Hieron. Balb. lib. Singul. de coronat. p.* 33. *Lupold. de jur. Regn. c.* 3. apud nostros minimè controversum, ob *text.* express. *A. B. tit.* 1. ut nec ab antiquo eos Jus hoc habere, dubitatur *d. tit.* 1.

Competit EE. potestas eligendi ex constitutione Ludovici IV.

Quæstiones aliquot remissivè indicantur.

Quæst. 14. Quo nimirum tempore ordo EE. sit institutus? Cur hac quæstio proponenda?

XIV. Omissis illis, *cur* sc. *EE.* numerus *septenarius*, cur in eum *Ecclesiastica persona* cooptatæ, cur hodierno tempore *Sacerdotes* à consiliis in Aulis Imp. Reg. Duc. Princip. cæterorumq; *arceantur*, cur *tres* tantum *Ecclesiastici*, idq; *Mogunt. Colonienſ. & Trevirenſ.* potissimum, ut & cur *quatuor* solum *politici*, ut & de singulorum EE. tam *Ecclesiasticorum Cancellariatus* munerum quam *politicorum Pincernæ, Dapifer. Archimareschal. & Ensifer. ArchiCamer.* officiorum initiis, authoribus, & progressu, utpote de quib. (volente Deo) alibi plenius agetur; Illud hic potius indagare lubet, *Quo nimirum tempore Illustriss. hic EE. Ordo sit institutus?* Multi in eo multum laborarunt, sententias potiores referam, Lector judicet. Nam cum in exiguarum rerum inventorib. perquirendis, & authoribus demonstrandis, utpote *Polyd. virg. Alex. Sard.* aliiq;, qui Roman. antiquitatum hactenus indagatores exstitere solertissimi, tantoperè laborarint; Nequaquam à nobis committendum est, (ut verbis *Heigii* utar) ut in hac re longè maxima & præclarissima opera nostra possit desiderari. I. igitur fuerunt, qui *Carol. M. I. German. Imp.* constitutionem hujus ordinis tribuere conati sunt. *Iordan. in Chronic. tit. qui principes. Chron. Scabin. Magdeb. Cyriac. Spangenb. in Chron. Saxon. c.* 86. *&* 116. *Erapol. Lindenb. in vita Caroli M. p.* 218. II. Communissima est opinio, constitutionem EE. *ab Imp. Otton. III. circa ann.* 996.

1. Quidam Carolo M. attribuunt EE. institutionem.

2. Quidam Ottoni III. & Gregorio Pontifici, & hæc est communissima opinio.

Ann. 996. aut 997. decreto cum *Gregorio Pontifice* communicato, factam esse, Hujus sententiæ auctores, quia copiosissimè relati sunt à *D. Cluten. in Syllog. rer. quotid. conclus. 24. l. b. Heig. p. 1. q. 4. Color. de Iur. Imp. Germ. sect. 45. Gerlac. Baxtorff. ad A. B. conclus. 14. lit. A. Dan. Otto. de jur. publ. c. 10.* hic subsisto, ne actum agere videar; interim tamen iis addi possunt. *Georg. Sigism. Seld. cons. ad Ferdin. pag. 32.* Rettung der Chur Pfaltz Vicariatus Gerechtigkeit. *Micha. Schiferer. tr. de orig. & potest. modern. EE. th. 4. piæ memoriæ vir, Henr. Meibom. in Illustri Academ. Jul. quondam professor, primò Patris & deinde meus olim præceptor. l. 3. Sleid. de IV. Monarch. in Otton. III. fol. 270. Quirin. Cubach. in jurisp. German. publ. c. 4. n. 17. Ioh. Norderm. de jur. princ. th. 19. in fin. & th. 48. in fin. Beindorff. de EE. th. 16. & 17.* III. *Cardin. Cusan. de concord. cathol. l. 3. c. 4. Henrico II. institutionem EE. tribuit.* IV. in tempora *Conradi II.* eadem constitutio collocatur à *Theodor. de Niem. in Neron.* V. loco *Molina. in edit. poster. comm. ad consuet. Paris. tit. 1. in pr. n. 65. & seq.* post mortẽ Ottonis III. ad tẽpora *Conradi II. & III. Suevorum Impp.* EE. ordinis institutionẽ referendũ autumat, quamvis in *edit. 1. An. 38. tit. 1. §. 9. n. 31. & seq. Ottoni III.* simpliciter adscribat eandem. IV. *Peucer. Chron. l. 4. in Ottone III.* & in *Frid. I. Babarossa* putat, vel sub *Suevorum* Imperio, aut sub *Frideric. I.* posterisvè prodiisse & cœpisse Senatum 7. E E. & numerum suffragiorum ad septenarium redactum. VII. *Avent. lib. 5. Annal. Bajor. pag. 510. Onuphr. Panuin. de Comit. Impp. fol. (mihi) 571. & seq. Martin. Crus. in Annal. Suevor. l. 5. p. 2. c. 7. pag. 171.* demum post tempora *Frideric. II. S. R. I. EE.* institutos, & à *Gregorio Pontifice* confirmatos, statuunt, ac quidem circa tempora *Comitiorum*, quibus post longum *Imperii interregnum Rudolph. Habspurgicus Rex appellatus fuit*, Nec ab hac sententia alieni sunt *Thuan l. 2. Histor. pag. 101. Cyriac. Spangenb. in* Adels Spiegel. *l. 10. c. 7. Bodin. 6. de Rep. c. 5. n. 724. Molina. in præfat. cons. Parisiens. n. 70.* VIII. *Michael Beuter.* JC. *animadvers. Histor. cap. 15.* ubi *à filio* itidem JCto eadem sententia explicatur pluribus, inter tam varias opiniones hanc sibi delegit, ut existimet, circiter *Frideric. I.* vel saltem posterorum *Suevorum Impp.* tempora *Palatini* ad Rhenum, *Ducis Saxon. Marchionis Brandenburg. & Regis Bohëmiæ* suffragia, in historiis quidem celebrari; sed cum illis paria quoque habuisse cæteros principes; neque si sola vota illis suppetierint, illos eo ordine & præeminentia,

3. Quidam Henrico II

4. Quidam Conrado II

5. Quidam Cõrado III.

6. Quidam Friderico I aut Suevorum Impp.

7. Quidam post tempora Frid. II. EE. institutos, & à Gregor. X. confirmatos esse volunt, in Comitiis illis, quib. post lõgum Interreg. Rudol. Habspurg. Rex appellatus est.

8. Quidam institutionem EE. referunt ad Frid. I. vel posterorũ Suevorum Impp. tempora, sic ut in historiis quidẽ Palatin. Saxo. Brand. & Reg. Bohẽ. suffragia celebrẽtur, at non tali efficacia, qua nunc.

Mich. Besenr. vult ante Carol. IV. nullibi apud Historicos reperiri 7. EE. simul, sed 6. tantum, Regem Bohemiæ sub Carolo IV. accessisse, ut & ante eundem Carol. nihil de Palatino Pincerna legi. 9. quidam putant institutos esse EE. ab Ott. III. sed Ludov. Bavari, aut Caroli IV. Sanctione, esse An. Imperij 10. A. C. 1356. stabilitos. 10. quidam volunt, nō Imp. aut Pontific. cujusdam constitutione, sed occultis initiis, EE. ordinem esse introductum.

eminentia, qualis hodie conspicitur, jus dicendæ sententiæ ac suffragii, habuisse. Addit ibidem, nusquam ante *Carolum IV. A. B.* fundatorem, secundum istam seriem familiarum & ordinis, 7. simul EE. apud Histiographos fieri mentionem. *sex EE.* quidem ante fuisse, sed *Regem Bohemiæ* sub *Carolo IV.* accessisse, & septenarium absolvisse, Contendit similiter ante *Carolum IV. de Palatino Archipincerna Imperij* nihil legi. IX. putat *Heig. p. 1. quæst. 5.* ab initio EE. Sex septemve (de quo tamen septimo *Bohemiæ Rege* non adeò valde pugnare quicquam putat attinere) sub *Ottone III.* constitutos, ut Electionem deinceps de Imperatore habendam, veluti princeps Senatus, aut πρόβουλοι, moderarentur, & reliquorum auditis suffragiis & collectis votis, id tandem statuerent, quod è Repub. esse cognoscerent: donec attritis *familijs nobilioribus*, & mota intestinis dissensionibus *Germaniæ*, & hinc perperam elicitis, à studiosis factionum, promiscuis suffragiis, utilissimum visum fuit, intra sanctius & strictius consilium Illustriss. EE. rem totam revocare, & patientibus cæteris principibus, per aliquot annos usurpatum, demum *Ludovici Bavari*, aut certè *Caroli IV.* sanctione, anno post susceptum Imperium 10. videlicet *Anno 1536.* promulgata, sic stabilitum, ut ab eo tempore pacatiora Comitia, & suffragia circa electiones pauciora, Imperium, divina sic dispensante gratia, habuerit, huic sententiæ adhæret Reinkingk. *d. lib. 2. class. 4. cap. 4. num. 8.* Quid statuendum in harum opinionum conflictu? sanè *Delio natatore hic opus esset*, adeò intricata, & conjecturarum nebulis involuta res est. X. igitur loco sunt, qui non certo aliquo vel Imperatorum Decreto, vel Imperii Universi constitutione quadam, ne dicam Pontificis cujusdam authoritate, sed tacito *consensu principum ac Ordinum Imperij*, occultis initiis, *& non injuria boni publici intuitu* irrepsisse paulatim, *interveniente prolixitate temporis memoriam hominum superantis*, (quo titulo, nullus firmior ac melior invenitur *l. 10. ff. si servit. vind. l. 1. §. final. l. ult. ff. de aqua & aqu. pluv. arcend.* mores enim omnem potestatem dant & auferunt, *l. 12. §. 1. ff. de judic.*) EE. hoc collegium introductum existimant; quorum sententiæ ipsa quoque constitutio Carolina suffragatur, in eo, dum nullam sanctionis Antecessorum; (quæ procul dubio si exstitisset, sicco pede præterita fuisset neutiquam. *arg. l. 4. C. de jud. l. final.*

C. de

C. de bon. qua liber. tot. tit. C. de dedit ic libert. toll. & tot. tit. C. de latin. libert. toll. & hinc inde passim à *Iustiniano Imperatore* nostro observari videmus, ut quoties novi aliquid aut in *Codice* aut in *Novellis* suis constitutionibus, constituit, semper *Ius Antiquum* recenseat prius, *Nova* deinde *Constitutione* subjuncta.) Sed consuetudinis saltem usus vè longævi, quo jus electionis introductum sit, facit mentionem. *A. B. dict. t. 1. princ.* ibi: Nach alter löblicher gewonheit. *tit. 2. §.* Vnd dieweil von alter guter vnd löblicher gewonheit. *tit. 4. in fin.* Als von alter gewonheit herkommen ist/ *& in §.* Wann vnd wie/ ibi: Als er von alters vormals gehabt hat/ *& in §.* Zum ersten/ ibi: Vnd hiebevor funden haben/ *& tit. 5. §.* Vnd wiewol ein Käyser oder Röm. König von sachen wegen darüber Er angemuht wirt/ von alter gewonheit/ vor einen Pfaltzgraffen bey Rhein &c. antworten soll/ Item *tit. 9.* Auß löblicher bewehrter/ langer vnd täglicher gewonheit/ oder præscription herbracht. Et pro hac sententia inprimis adduci potest. *cap. 34. pr. ibi:* unde illis Principibus Jus & potestatem eligendi Regem, in Imperatorem postmodum promovendum recognoscimus (ut debemus) ad quos de jure & *ANTIQVA CONSVETVDINE* noscitur pertinere, Ext. de Elect. atq; hanc sententiam pro virili tuentur ac defendunt *Tob. Paurmeist. l. 2. cap. 2. num.* 101. *Schonborn. 5. polit.* 32. *D. Arnisæ.* 1. *polit.* 8. *Buxtorff. ad A. B. conclus. 14. lit. C. Ant. Coler. de Iur. Imp. Rom. sect.* 47. *Bort. in Iurisp. Pub. Germ. c. 2. th. 2. D. Besold. 2. Nomicopolit. disput. dissert. 3. num. 5. & 6. & in disput. de Success. Reg. dissert. 3. th. 5. Bertr. de Comit. th. 29.* atque huic sententiæ & ipse *Dress.* tandem subscribere cogitur, dum ait; Etsi non desint testimonia *Chron. German.* qui 7. *EE.* eos, qui adhuc sunt, institutos ab *Ottone III.* dicant: nihil tamen in re nondum satis explorata temerè affirmare audeo. Sed *paulatim* & ipse credo, dignitatem Electoralem ad *VII-viros* devolutã esse, & *Heig.* quoque tandem concludit; hoc procedente tempore, cum furor & rabies pontificum erga Imp. Rom. Germ. magis magisque exardesceret, *sensim* tandem apud solos *VII.* modernos, eligendi omnem potestatem & authoritatem mansisse ac resedisse, *d. q. 3. num. 70.* firmiter igitur statuimus, nullius vel Impp. vel Pontific. beneficio Jus suum EE. obtinere, aut in dignitatis tam splendidæ possessione, quæ nunc antè oculos nullò contradictore existente

Probatur haec sententia 1. ab exemplo Iustiniani & caeterorum Impp. qui Novi quid constituere volentes, si quod est, Ius antiquum referunt ac explodunt. 2. textib. A. B. 3. Ex Iure Canonico. 4. DD. authoritate.

5. Quod haec sententia tandẽ à dissentientib. quoq; amplectitur.

Huic sententiæ accedo.

tente versatur, quietissimè benè longo tempore permansisse, sed potius inveterata consuetudine diuturnovè usu id eos acquisivisse; Consuetudinis enim, ut in aliis Rebuspubl. modo latenti & insensibili Civibus non sentientibus (hanc enim ejus naturam esse docet *Conna. l. Comm. 10. num. 5.* & aliàs consuetudinis initium non soleat constare, eò, quod in vetustis origo facilè ignoretur, *l. 21. ff. de Probat.* memoriaque hominum admodum labilis sit *l. 44. ff. de Acquir. poss.*) pleraque ex levibus principiis mutantur, occultè serpendo, postremò tantum authoritatis & gratiæ acquirendo, ut regnet ac dominetur lege potentius. *l. 3. in fin. ff. dell. §. fin. Inst. de I. N. G. & C.* ita eadem Electoria jura paulatim primitus precariò, aut mandati nomine, uti ex *Abb. Stadens. sub An. Ch. 1240.* ut & ex *Speculo Saxon. l. 3. tit. 57.* & Suevorum colligit *Besold. d. diss. 3.* de hinc viribus assumptis excludendo cæteros Principes, aliisque familiis potentioribus injuria temporis præmortuis, VII-*viris* proprio jure acquisita sunt. Quæ postmodum rebus ita postulantibus (*vid. Heig. d. q. 3. num. 73. & proëm. A. B.*) publicè confirmata per *Ludovicum* IV. *Cuspin.* in vita *Ludov.* & in certam formam unanimi consensu omnium procerum, ingenti cum Reip. utilitate à Carolo IV. redacta sunt. *A. B.* enim est lex illa fundamentalis totius Roman. German. Imperii, ut eam vere appellant, *Tholos. 7. de Republ. 19. Heig. 1. quæst. 5. num. 1. & seq. Kirchn. de Republ. disputat. 6. thes. 3. Althus. 15. polit. pag. 181. Goldast. in Repl. cont. G etzer. c. 9. pag. 99.* hæc profecto est unicum illud atque adamantinum vinculum, prout pulchrè ait *Marq. Freher. in 2. Orat. de Prop. guber. Frider. 4. pag. 51.* quo qualescunque hæ Rom. Imp. reliquiæ, illique ferreo-lutei pedes, utcunque continentur, & à dissolutione & ruina adhuc conservantur, & *Peuc. l. 5. Chron. in Carolo IV.* Fuit hactenus *A. B.* pacis publicæ nervus firmissimus &c. *Nicol. Reusn. cons. 11. n. 20. l. 1.* hac salutem Dignitatemq; totius Imperii contineri asserit; quibus adde R. A. zu Wormbs. *d. Ann. 1551. in pr.* ibi: Inhalt der Guldenen Bull/ und dem H. Gesetz gebührt. Sed cum utilitas *A. B.* ipsa sese satis ostendat, ideo cum *Vlp. in l. 1. ff. de in Integ. Restit.* meâ cõmendatione haud quaquam opus esse existimo. Verùm sit ut sit, sive expresse sive tacitè facta sit prærogativæ VII-*viralis* concessio; certum

6. à natura consuetudinua.

Consuetudine enim primitus jura Electoria introducta.
A Ludovico IV. confirmata.
à Carolo IV. autem unanimi Procerum consensu in certam formam redacta.
Laus A.B.

7 Ipsorum EE. testimonia:

certum est, ipsos EE. nemini, præter universum Principum ac Optimatum Imperii collegium, eam acceptam ferre, idque *Albert. Archiepiscop. Mogunt.* Elector, oratione gravissimâ in renuntiatione *Caroli V. Imp.* habita (quæ à *Philipp. Melanch. recitatur in Histor. Elect. Caroli V.*) dum suos collegas EE. hisce affatur verbis, luculentissimè testatum facit: *Conciliabit*, inquit, *benevolentiam principum, qui vobis, tantæ rei arbitrium solis commiserunt, ut Dominum ipsis, ut custodem publicæ salutis ut Ecclesiæ, Orbis terrarum, propugnatorẽ eligeretis.* Idem affirmât *Nicol. Cusan. de concord. Cathol. l. 3. c. 4. Coccin. de Imp. à Græc. ad Roman. translat. Paurmeist. 1. d. c. 2. n. 102.*

XV. *Electores* vel sunt *Ecclesiastici tres I.* Archiepiscop. Mogunt. S. R. J. per Germaniam Archicancellarius *II.* Archiepiscop. Trevirensis. S. R. J. per Gallias, & Regnum Arelatense Archicancellarius. *III.* Archiepiscop. Coloniensis, per Italiam Archicancellarius: de quibus hi versiculi, *Electorum divisio, quod alii sunt Ecclesiastici tres.*

Treviris ætate; sed rerum proprietate
Gaudet *Agrippina*; sed honore *Moguntina* prima;

Vel *politici quatuor*; I. Rex Bohëmiæ, S. R. J. Archipincerna. II. Comes Palatinus Rheni, S. R. J. Archidapifer, III. Dux Saxoniæ, S. R. J. Archimareschallus. IV. Marchio Brandeburgensis. S. R. J. Archicamerarius, de quorum omnium jure & officiis, sequentes circumferuntur versiculi, *Alii seculares. 4.*

Moguntinensis, Trevirensis, Coloniensis,
Quilibet Imperii sit *Cancellarius* horum,
Inde Palatinus *Dapifer*, Dux portitor *Ensis*,
Marchio Præpositus *Cameræ*, *Pincerna* Bohemus.
Hi statuunt Dominum, Cunctis, per secula summum.

Versus, quibus cõprehenduntur officia utriusq; ordinis.

Hic primo non leve occurrit dubium, de *Rege Bohëmiæ*, *Num is Secrectè inter EE. sit collocatus, sic ut ad electionem Reg. Rom. necessario sit citandus?* intrepidè statuo *Regem Bohëmiæ* in electione Imperatoris votum habere, & consequenter citandum esse. Non n. eligendi Jus in *A. B.* ei concessum tantùm est, ut patet per *text.* express. in *præfat. A. B.* ibi: inter EE. ipsos, de quorum numero, *ut Rex Bohëmiæ*, esse dignoscimur, ratione duplici, tam ex Imperio, electionis jure, quo fungimur. *tit. 4. ibi*: Zum dritten / von einem König zu Böhem der vnter den Weltlichen Churfürsten von Königlicher *Quæst. 15. An Rex Bohemiæ sit Elector, sic, ut necessariò ad Electionem sit citandus? Aff. 1. per text. A. B. expressos.*

 Würdig·

Wirdigkeit/ vnd Rechtes wegen billich die erste Frage behelt/ cum enim majorem dignitatem habeat, jure quoque priorem vocem habet, *Fab. de An. Cons. 40. num. 28. Marzar. Cons. 26. num. 9.* R. A. *de Anno 1500. Rubr.* Wie man mit den Königen / ibi: Auch was Beystandts sie hinführo dem H. Reich / besonder dem König von Böhem als ein Churfürst desselbigen; sed & constitutione *Ruberti Comitis Palatini Vicarii, & Rudolphi I.* disertè confirmatum est, quod nempè *Reges Bohemiæ* ab *Attavis*, proavis & progenitoribus suis, ab eo tempore cujus memoria apud homines non existit, habuerint continuò, habeant, & habere debeant, *Ius & vocem in electione* plenè & omnimodò, ad instar aliorum principum coëlectorum, *Marq. Freb. tom. 1. Bohem. p. 116. & seq. Goldast tom. 2 constit. Imperial. fol. 91.* quod votum quoque ipsi ante *A. B.* dispositionem competiisse, probat *Rebdorff. Anno 314. Dubrav. l. 18. Histor. Bohem. Petr. Heig. 1. q. 3. num. 41.* & sanè cum in electione *Ludovici Bavari* tertio loco enumeretur *Marq Freher. ad P. de Andl. l. . (Sc. Iohann. Rex Bohemiæ)* & *Martin. Polon.* qui ætate *Frider. I. August. Triumphus* qui tempore *Frider. II.* vel ante vixerunt, de hoc non dubitandum, licet dissentiat *Cæsar. Baron. tom. 0. Analog. Ecclesiast. Anno 996. §. 69. Iacob.* Spigel. *in additon. ad Gunth. l. 5. Ligurini in pr. Cranz. l. 4. Sax. cap. 24. & 28. & l. 9. cap. 26. Peucer. in l. 4. in Frider. I. tit. 7. A. B.* ibi: Wann nun hin vnd wider offenbar / vnd bey nahe der gantzen Welt kündlich / daß die Durchleuchtigsten / der König in Böhem / wegen jhrer Reche / vnd Fürstenthumb an der Wahl eines Röm. Königs vnd künfftigen Käysers / sampt den andern Geistlichen Mitwehlern/ Recht/ Stim vnd Statt haben / dieselbe zu erwehlen gesetzt/ auch rechte Wehler deß H. Reichs sein. Vnde *Rudolphus I. Imperator* in quadam Constitutione. Hæc vero jura Pincernatus & Electoratus, ait, nedum dicto *Regi* & suis *hæredibus* didicimus competere, sed & suis *progenitoribus, Abavis, Atavis, & Avis* plenissimè purè competebant, *Goldast. d. tom. 2. Anno 1291.* & in electione *Frideric. II.* primas partes tenuisse *Regem Bohemiæ* ex constitutione de privilegiis *Regis Bohemiæ*, ab ipso promulgata, apparet apud *Goldast.* in Reichshandlung *de Anno 1217.* Quocirca cum in electione *Maximiliani I. Rex Ladislaus*, ob mutuas immicitias præteritus fuisset, pœnam *A. B.* acerrimè postulavit, arma etiam

2. Per Constitutio. Ruberti Vicarii.

3. Ante A. B. habuit Votum Bohemus in Elect.

4. Per constitutionē Rudolphi I. Imp.

5. Quia in Electione Frider II. primas tenuit.

6. Exempla Ladislai, Regis Bo-

minitatus

minitatus est, neque in gratiam redire voluit, nisi hac conditione, ut remitteretur *Regib. Bohemiæ* Jus illud, quo Impp. *Romam* in personis, ut loquuntur, comitari coguntur, aut ipsis liceret ejus vice 800. Ducatos exsolvere, quod cum negatum & recusatum esset ab Electoribus, transactione inita, (ad quam nullo alio obtentu, nisi quod urgentibus de causis subitariè ad illam electionem celebrandam convolassent, usi sunt) convenit, ne sub pœna 500. marcarum auri puri Reges Bohemiæ inposterum excluderentur, & ita electionem *Maximiliani I.* ratam habuit. *Hartm. Maur. lib. de Coronat. Caroli V.* pacti illius tenor exstat apud *Goldast. tom. 2.* Reichs-Satzung/*pag. 118.* Quid? quod *Electoratus & Munera*, quibus funguntur EE. nexu junguntur adamantino, nec altera ab alteris separari queunt. *Knich. comm. jur. Sax. verb. Electorum cap. 1. num. 216.* ne dicam, veluti Coëlectoribus cæteris specialiter concessæ sunt arces & Civitates, quas Electorio nomine obtinent, ita etiam *Lusatiam* Inferiorem ad *Regem Bohemiæ* pertinuisse, seu Electoris possessionem, *Fabrit. orig. Saxon. l. 5. f. 547.* ex quibus patet *Regem Bohemiæ* non solum *Electorem* esse, verum votum quoque ei in Electione competere, quod & ipsi etiam tribuunt *Marq. Freher. in not. ad cap. 2. l. 2. P. de Andl. Buxtorff. ad A. B. conclus. 18. lit. D. D. Cluten. in Syll. rer. quot. id. conclus. 24. lit. O. Arumæ. Discurs. 3. ad A. B. conclus. 8. Tort. Jurisp. German. cap. 2. th. 26. lit. B. Cubach Jurisp. German. c. 6. n. 8. & seqq. Daniel Otto. de jur. publ. cap. 10. Bertr. hic. th. 31. Carpzov. de Capitul. Cæsar. cap. 5. num. 15. & seqq. Christoph. Beindorff. de EE. th. 62. & seqq. Carpzov. de Regalib. cap. 2. th. 19. Gumpelz. de Regib. th. 114. & seq.* Reinking. *lib. . class. 4. c. 3. n. 26. & seqq.* Abeat ergo *Speculum Saxon. lib. 1. artic. 57.* ubi dicitur der Schenck deß Reichs hat kein Wahl darumb das Er nicht Teutsch ist/ Land- und Lehnrecht *l. 1. cap. 19. §. 1.* Hac etiam ratione nititur *Abb. Stadens. ad Ann. 1240.* dum ait, Bohemiæ Regem Pincernæ quidem munere fungi, verum non eligere, quia non sit Teutonicus; verum quemadmodum hic malè concludit, concludendum enim erat, Rex Bohemiæ eligit, quia Pincerna, licet Teutonicus non sit; ita rationem utrinque, non usque adeò liquidam meritò rejicit *Freher. in not. ad Petr. de Andlo. l. 2. cap. 2. p. 167.* Bohemiam siquidem Germaniæ portionem esse, testatur *AEneas Sylv. cap. 1. Bohemor. & infra* pluribus à nobis ostendetur. Abeant etiam, qui scribunt. Regem

hemiæ, qui quod in Electione esset præteritus pœnam ab EE in A. B. constitutam exegit.

7. Ratione.

8. Quod sicut cæteris EE. concessæ sunt ditiones & territoria ratione Electoratus, ita Regi Bohemiæ concessa & attributa est, Lusatia inferior.

9. Dd. authoritate.

object. rejoinsio.

Refutatur Specul. Saxon. & Abb. Stad.

Refelluntur ij, qui volunt; Regē Bohemiæ non nisi pari numero dissentientib. EE. intervenire.

Bohëmiæ non nisi pari numero dissentientibus reliquis EE. suo voto intervenire. *Bald. in margar. verb. annus. Alber. de Rosat. in l. benè à Zenone. C. de quadrien. præscript. gl. in cap. ad Apostolicæ Ext. de sentent. & re judic. Hostiens. Cardin. Florentin. & Cæ. in c. venerabilem de Elect.* ubi *Hostiens. in §. vero. verb. illis.* ait, Regem Bohemiæ de facto hodie Jus eligendi sibi arrogare. *Alvar. in c. 1. num. 9. tit. quis d catur Dux. Petr. à Mont. tract. de potest. Pontif. Rubr. de Imp. Majest. orig. quæst. 2. num. 2. & 3. Petr. de Andlo. l. 2. cap. 2. circ. med. pag. 81. de Imp. Roman. Crantz. l. 8. Sax. cap. 5. Platin. in Greg. V. Irenic. in Exeg. German. lib. 3. cap. 33. Schonb. 5. polit. 33. Michael. Schifferer de origi. & potestate modernorum EE. th. 20. Ioha 1. Norderm. de Iure Princip. conclus. 48. Petr. Calesat. de Equestr. dignit. n. 121. Ioh. Dubrav. Episcop. Omoluceus l. 6. Histor. Bohëm.* Additus tamen sex illis Principibus, ait, postea *Rex Bohëmus* fuit Elector VII. ad tollendam discordiam quæ inter pares numero, pari suffragio concurrente, nonnunquam intercedebat, quibus omnibus subscribit & *Althus. c. 33. n. 56.* his verbis, quibus VII. accenseri atque addi solet, *Rex Bohëmiæ*, qui cæteris pari numero inter se dissentientibus sententia sua alteris adjecta, controversiam tollebat. Hunc enim errorẽ taxat *Thuan.* homo *Gallus lib. 2. Histor. p. (mihi) 26.* dum in hæc verba scribit; nec minus plerisq; suspectum est, quod vulgò itidem jactatur, Regis Bohëmiæ partes esse, ut paribus suffragiis interveniat, Cum ei *III.* in dicenda sententia locum, nominatim. *A. B. Caroli IV.* tribuat, nempè *in d. tit. 4.* supra citato. Si ergo ex *A. B.* votum *III.* & inter seculares EE. primũ habet, utiq; dici nequit, quod parib. existentibus suffragiis saltem interveniat; quia sic non *III.* sed ultimum obtineret suffragium. Deinde cum nullibi in lege fundamentali A. B. Bohemi electio ad eum casum tantum restringatur, ubi duo Electi paria habent vota, ut is discordiam tollat, nec nos in præjudicium Bohëmi hanc ita arctare debemus. *arg. l. 8. ff. de public. in rem act.* sed erubescere sine lege loqui. *Novell. 18. cap. 5.* sic ergo, omnio concludendum esse existimo, ut nimirum, à quo suffragium, votum scilicet in electione Regis Romanorum, postmodum in Imperatorem promovendi, colligendum, ut talis suffragium

1. Authoritate Thuani.

2. Rationibus. 1. 2.

1.

fragium habeat, necesse: quod enim non est, nec colligitur nec operatur. *l. fin. Cod. de collat.* At verò tertio loco à Bohëmo suffragium in electione absq; restrictione colligendum, & *tit.* 4. A. B. E. absque restrictione & indistinctè etiam suffragium in Electione habebit, & per consequens, Vacante Imperio semper etiam ad electionem vocabitur. E. non hoc demum casu quo duo Electi paria habent vota. Et cùm *Bohëmum E.* esse concedant, ipsum nomen liberum ejus suffragium arguit. Sic, ubi datur Elector, datur etiam electio, & ubi electio, ibi in electione suffragium, (quia hæc substantialia cum sint, sejungi non possunt, *Zas. p. 1. de feud. Mozzi. de natur. feudor. vid. l. 12. ff. de precar. l. 25. ff. de donat. caus. mort.*) At vero prædicti *Dd. Petr. d. Andlo. Abb. Stadens. Dubrav. Scenb. Albus. & alij, dd. loc.* Bohëmum Electorem esse concedunt, E. necessum est, ut dent etiam ejus electionem, & per consequens, ejus in hac suffragium. Excipient, se dare Bohëmum esse Electorem & habere etiam votum, sed hoc demum casu, si æqualia subsint cæterorum Imperii EE. vota. 4.

Responsio. Dd. qua argumenta eludũt, refutãtur. 1 Quæst. 15. An juramentum, quod in Electione ab EE. est præstandũ remitti possit? Neg.

Qui verò sic (I.) juxta juramentum (quod remitti nequit, quia pro forma in electione à *Carolo IV.* requiritur N. *Cusan. l. 3. de Concord. Cathol. cap. 26. Henning. Gæden. cons. 1. n. 7. tit. de elect. Sim. pistor. cons. 1. n. 31. l. 1. Buxtorff. ad A. B. conclus. 28. lit. A. Bort. Iurisp. publ. German. cap. th. 30. in fin. Flor. a Vennig. cons. 16. n. 198. int. consil. Claud. Cant.* respicit enim tale juramentum favorem publicum, cui privatus renunciare nequit. *l. 7. §. 14. ff. de pact. Dd. in l. penult. C. de pact. Dan. Otto. de jur. publ. c. 10.*) caput eliget 1.

Quia pro forma requiritur in Electione.

pro intellectu suo optimum, *tit. 2. A. B.* aliorum vota si præcisè sequi cogitur. (II.) Et sic votum ejus non tàm erit electio quam EE. dissentientium compositio & decisio, quemadmodum judicem partes componere vides. Et (III.) quod maximum est,

2. Quia respicit favorẽ publicum.

dictus casus omninò impugnat *A. B.* quæ vult ante trium secularium vota, Bohëmi suffragium esse colligendum *tit. 4. sic.* Aut demum & tantùm hac casu, quo cæterorum EE. vota æqualia sunt, 2.
Bohëmi suffragium requiritur. Aut oportet ut Bohëmi votum non 3.
tertio ante *Palatin. Saxon. Marcb. Brandeburg.* colligatur, quia si Bohëmi votum est demum æqualium votorum decisio & determinatio,

natio (vel ad tollendam discordiam, quæ inter pares numero, pari suffragio concurrente, nonnunquam contingit, uti loquitur *Dubrav. d. l. 6. ac Pet. de Andlo. Stadens. Bald. Alber.* & alii opinantur) non nisi post cæterorum EE. vota, ultimo Bohemi accedit; Quia sic erit quasi sententia & decisio, quæ semper in controversiis ultima. At vero hoc falsum, & contra *d. tit. 4. A. B.* E. & falsum erit prius, scil. demum casu æqualium votorum suffragium requiri Bohemi. Et quamvis hæc ita ex sanctione pragmatica. *A. B.* differenda sint; nihilominus tamen ita practicari, ut demum casu æqualium votorum numero vocetur ad electionem Bohemus, tradit *Petr. de Andl. d. c. 2.* At, cum in electione *Ludovici Bavari* tertio loco *Iohan. Rex Bohëmiæ* sit interrogatus, *Henric. Rebdorff. d. loc.* de dicta praxi non injuria addubites. Et illam praxin *Andli* non omninò veram esse, luculentum exemplũ *Regis Bohëmiæ Ladislai* superius relatum satis demonstrat, cur enim ob præteritionem in electione *Maximiliani I.* pœnam *A. B.* postulavit; sanè quod jure fit, pœnam non meretur *l. 4. C. de Adult. l. 155. ff. de R. I.* & in his quæ à jure competunt, non est alicujus etiam superioris authoritas necessaria. *Can. 5. distinct. 28. l. 8. §. fin. ff. de Condit. Instit.* & enim à tempore *Maximiliani* cæteris EE. cum *Rege Bohëmiæ* convenerit, ut hic sub pæna 500. marcarum auri in electione Imperio Vacante non prætereatur, uti est apud *Maur. d. loc.* liquet; *Andl. Stadens.* & aliorum restrictiones & praxin exulare, & *Bohëmum* indistinctè ad electionem vocari. *juxtà tit. 4. A. B.* Verùm illud fortè adhuc scrupulum cuiquam movere posset. Quod cum *Rex Bohëmiæ Status Imperij non sit*, nos verò EE. per Statum supra *thesi* 13. descripserimus, haud meritò eum inter EE. reponendum esse, existimet, omnis namq; Status Imperii vocatur ad Comitia, & votum Sessionemque in illis habet. per dicta supra *thesi* 11. *Bohemiæ* autem *Rex* hodiè *conventibus & Imperii Comitiis* ordinariis non interest, neque ad ea vocatur, nec *circulo alicui addictus*, neque *contributionibus* aliisque Imperii oneribus *obnoxius* R. A. *de Anno* 1500. *Rubr.* Wie man mit den Königen / ibi: Auch was B.ystands sie hinfüro dem H. Reich / besonder der König von Böhem / als ein Churfürst desselbigen / wider deß Reichs Anfechter thun wollen / imò nec constitutionibus ejusdem alligatus, R. A. *de Anno* 1551. §. Darauff / ibi: Das Königreich Böhem

Resp. ad P. de Andl. qui ita practicari ait in Imperio.

Object. quod Rex Bohëmiæ nõ est status Imp. non enim vocatur ad Comitia, nec circulo addictus, nec cõtribution. Imp. obnoxius. Nec Constitutionib. Imper. tenetur.

hem vnd desselbigen zugehörigen Landen / zu dienstlicher Freündtlicher vnd Nachbarlicher Willfahrung / allbereit bewilligt haben: daß seiner Liebden vnd jhre Müntzen hinfüro an solcher deß H. Reichs newer Müntz / Korne vnd Gehalt im außbringen gleichmessig sein / vnd befunden werden sollen. Si ergo nemo ad Senatum & Consilium Imperii admittitur, qui non est Status *Hart. Maur. in coronat. Carol. V. Rubr. quo appar. apud Goldastum const. Imper. tom. 3. Marquard. Fher. in not. ad P. de Andl. l. 2. c. 2. Borti. Iurisp. publ. Germ. c. 2. th. 9. l. a. D. Clut. Syll. Rer. Quotid. concl. 24. l. b. Carpz. de capit. Cæsar. c. 5. in fin. Dan. Ott. de Iur. publ. c. 10. Cubac. in Iurisp. publ. c. 6. circa fin.* Imperii. *Gail. 1. obs. 21. n. 9. & plures d. th. 11.* laudati, nec Rex Bohemiæ ad sanctum EE. consilium admittendus videtur. Huic dubio respondetur, quod inanis de ea quæstione censeatur disputatio, ubi clara est Constitutionis determinatio, *arg. l. 12. C. de furt.* neque cognitis reb. diù immorandum, *Symmach. lib. 1. Epist. 69.* Clara autem hac de re est in *A. B. d. tit.* 4. cõstitutio, quod Elector sit. Deinde respondetur; licet, *Rex Bohëmiæ* ad *Universalia* Imperii *Comitia* non vocetur, ad *Particularia* tamen EE. Comitia & conventus *vocandus*. Et licet propterea non habeatur pro statu Imperii, est tamen subditus Imperii, arg. *tit.* 8. *A. B.* ubi Imp. Regi Bohemiæ *privilegia concedit*. At privilegiorum concessio, ex parte concedentis superioritatem, ex parte ejus, cui cõceduntur subjectionem arguit, *Hostiens. in Summ. de privileg. vers. cui concessum est. respons. 1. in caus. Finariens. n. 14. Mart. de Iurisd. p. 1. cas. 33. n. 8. Schurff. 3. cons. 43. n. 12. Wesemb. cons. 20. n. 20. Cothm. respons. Academ. 47. n. 45.* & plures alii infra alleg. Ex quo ipso privilegio, ratio, quare ad Comitia Imperii non vocetur, haud obscurè apparet, siquidem vigore hujus privilegii Bohemi non evocãtur, sed à Regis sui jurisdictione & more Regni Pendent. Cum E. Imperii Constitutiones eos non obligent, neq; imperii necessarias contributiones præstent, non adeò opus est eorum in Comitiis præsentia. Quod tamen privilegium Regem & Regnum Bohemiæ non eximit à subjectione & recognitione Imperii; quoniam nullũ privilegium jus subjectionis absorbet, *Decian. cons. 33. n. 126. Cephal. cõs. 186. n. 33. Camill. Borell. cons. 70. n. 38. & seqq.* nec etiam propterea è numero EE. erit removendus: Quanquam enim Rex Bohemiæ (inquit *Hartm. Maur.*) perraro adsit conventibus & tractatib. EE. Nec fœdera pro manutenẽda communi dignitate proximis seculis cum iis

Resp. quod vocetur ad Comitia particularia.

Est subditus Imp. quia Privilegia ei concedit Imp.

Cur non vocetur ad Comitia R. Bohem.

Privilegia non tollũt subiectio.

G percusse-

percusserit, non operas Imperio, voluntariasq; collationes præstet, neq; gratuita onera ferat, non deniq; in circulis istis, in quos Imp. digestum atq; partitum, comprehendatur: tamen Elector Imperii est, & tertium in consilio EE. tempore electionis Regis suffragium habet; *d.l.* apud *Gold.* Juxta quæ *d.tit.4. A.B.* explicandus, quod nêpè Bohemus primum habeat locum in curia, i.e. in Comitiis Imperatoriis, non verò conventu solo EE. Sic enim verba principii habêt, wir setzen ferner vnd wollen/wann nun ins künfftig ein Käyserlicher Hoff/wie zuvor gehalten wird/ Quamvis igitur Bohemus indistinctè Comitia non visitet, nec hodiè alia, quam ea in quibus de Electione Regis Romanorum agitur, Elector tamen nihilominus est, sed ad Electionis actum deputatus. Distinguunt quidam, existimantes referre, an Bohemus sit sanguine Germanico cretus an verò minus, ut ibi habeat jus electionis, hic verò minus, nisi in casu æqualium votorum. At sic æstimatur jus hoc à persona ipsa; cum tamen non personæ, sed Regno Bohemiæ der Böhemischen Cron sit datum, & Rex Bohemiæ ut præsul id obtineat. *d. tit.*4. ut sic jus suffragii in Electione vel omninò Bohemo sit dandum vel negandum, prout Regnum Bohemiæ sub Germania fuerit, vel non fuerit.

Quomodo intelligendum, Boh. habere primum locũ in curia.

Dist. An R. R. sit German. an non, rejicitur.

Quæst. 16. An numerus EE. possit augeri? Neg.

XVI. Sed quid, *poterit ne numerus ille septenarius EE. augeri?* sanè hic EE. numerus ad tam strictam observantiam redactus est, ut cum Imperator *Maximil. I.* Imperii aliquando EE. pertentare, cumque iis precibus ageret, quo Jus suffragii in electione Imperatoris Archiducibus Austriæ communicarent, nihil effecerit: ut refert *Hart. Maur. in relat. coron. Caroli. V.* & ex eo notat *Marq. Freh. ad c. 1. lib. 2. Pet. de Andl. Matth. Bort. in jur. p. publ. Germ. c. 2. th. 19. l. 6. Quir. Cubach. in jur. pud. c. 5. n. 4. Daniel Otto. d. c. 10. fol. 96.* Sed quid dicemus, *Elector pecuniam à quodam pro suffragio adeptus est, num idcirco eum ab eligendi potestate excludemus?* Omissis rationib. dubitandi, quæ possent fieri ex *l. 1. ad l. Iul. de Ambit. l. 19. ff. de Donat. l. 1. §. 1. de pollicit. l. 1. C. de suffrag.* quibus videtur probari, licitum esse vendere suffragiũ suũ & emere honorẽ, & præsertim ex eo, quod communis *Cano istarũ* opinio habet contra Papam, per Simoniã vel Ambitum electũ, de Simonia opponi non posse, ut per *gloss. in c. 1. C. si quis pecunia, ubi firmat Cardin. Alex. 79. distinct. & Cestæ communiter in c. licet. de Elect.* Electorẽ ob acceptũ pretiũ, voto suo imposterũ privari firmiter statuo, idq; hac ex ratione, Cogitur n. ex ordinatione A. B. quilibet

Quæst. 17. An E. accipiens pro suffragio pecuniam ab electione sit excludendus? Aff.

De i. e licitum emere honorem & vendere suffragiũ.

Cõtra Pontifi. per Simoniã electum nihil opponi potest.

quilibet Elector ante Electionẽ jurare, quod vocẽ suã, votũ & Electionẽ sit daturus ohn alles geding/belohnũg/gabe/verheissung/oder welcher massen solches möchte genandt werden / *tit.* 2. Cũ igitur tale juramentũ sit de forma Electionis (remitti n. non posse post *Buxt. concl.& seqq. tenet. Bort. d. loc. c.* 2. *th.* 30. *in fin.*) sequitur quod eo non observato, non possit valida manere ea Electio, & EE. voce privari, quia forma dat esse rei. *c.* 17. *Ext. de Elect. & per jura supra allegata.* Eligat igitur Elector sincerè sine fuco & fraude, non precib. nõ pretio, puras quidẽ ad Electionẽ adferre manus, nec ad pecuniã eas cõferre debet. *l.* 3. *l. fin. C. ad l. Iul. repetund.* Graviter *Plato* hac de re *lib.* 8. *de Rep.* loquitur, Reipublicę malè constitutæ argumentũ est, ubi Magistratus sunt venales, ubi principatus ac Regna pecunia parantur, efficit enim hoc ut hoc majori in pretio sit pecunia, quã virtus, & ut tota Civitas immoderato studio pecuniæ dedita sit; atq; ita in specie quod non liceat quicquã pro Imperio cõsequendo dare aut accipere, EE. tenent. *Pistor. cons.* 1. *q.* 2. *n.* 30. *& seq. Matth. Steph. de Iurisd. l.* 2. *p.* 1. *c.* 5. *n.* 29. *D. Cluten. syllog. rer. quotid. concl.* 24. *lit. D. Bart. d. c.* 2. *th.* 3. *lit. A. Dan. Ott. d. c.* 10. *fol.* 102. *&* 103. Id tamen ut objiciatur EE. cautũ nõ esse tradit. *Godan. c.* 6. *n.* 5. *de Elect.* Olim erat secus vide. literarum *Alberti Electoris Sax. An. C.* 1291. scriptarũ summã, vmb assecuration wegen der fünffhalb tausent pfundt Silbers so einem Churfürsten nach der Wahl gebühret / *apud Goldast. p.* 2. *lib.* 1. Politischer Reichshandel. Habent a. EE. seculares suos quisq; vicarios & subofficiarios, qui & ipsi quandoq; in solemnibus Curiis, in Coronatione Regis Romanis vel Imperatoris, Comitiis & aliis hujusmodi conventib. panegyricis vice EE. suo quisq; assignato officio, non quidẽ gratis, sed cũ sat honorifica remuneratione, funguntur. Sic hodiè *Rex Bohëmiæ* habet *Vicepincernam* den Schencken vel Lymburg. *Palatinus Vicedapiferũ* der Truchses vel Wahlburg, *Saxo Vicemareschallũ* den Erbmarschalck *Baronem de Pappenheym*, *Brandeburgicus subCamerariũ* den Kemmerer Comitem de Hohenzollern. Dico hodie, quia ille de Falckenstein fuit olim Subcamerarius, & ille de Nortenbergk Subdapifer uti constat ex *A. B. tit.* 25. quib. hodiè illi de Hohenzollern & Walburg subvecti. *Marq. Feber. ad Pet. And. t.* 15. *lib.* 2. *D. Clutẽ. syll. rer. quotid. concl.* 24. *l. O.* Sed quid si aliquẽ Electorũ absentẽ esse cõtingat, *quisnã hæc officia administrabit, Legatus an verò VicePincerna, ViceCamerarius?* R. Vicarius: Cũ n. in coronatione *Car. V.* Imp. ea

Platon. sententia de Magistratib. Venalibus.

Non tamẽ consultum EE. objicere hoc crimen.

Olim licitũ accipere pecun. ab EE. pro suffragiis

Nomina Vicariorũ & hodiernorũ subofficiariorũ EE.

Quæst. 18. *An Legatus, an verò Vicarius debeat administrare E. absentis officia Vicar.*

res in controversiam vocaretur, pro Vicario *Regis Bohemiæ* pronunciatum esse refert *Hartman. Maur. in coronat. Caroli V. Rubr. quo apparatu*; ita quoque observatum in Electione, Divæ memoriæ, *Matthiæ II. Imp.* laudatissimi, ubi *Comitem* de Hohenzollern, *subCamerarii* officium sustinuisse, non vero *Baronem* de Bußlin Legatum Electoris *Brandeburgici*, eo functum esse, attestatur *Iessen. in corat.* ejusdem Imper. Matthiæ: *Buxtorff. ad A. B. concl. 51. lit.* B. *in fin. Dan. Otto. de Iur. publ. cap.* 10. *Vertram. de Comit. thes.* 32. *in fin. Pingitzer. de S. R. Imp. th.* 60. cum igitur subofficiati Imperii sive Vicarii EE. jam ex longissima observantia EE. absentibus illa munera obierint Imperii, & præsentib. perfecerint, *tit. 25. A. B. in pr. fin.* contra hanc legis sive consuetudinis provisioné necessariá, Electoris commissio sive dispositio nihil operabitur *arg. l. 55. ff. de Legat. 1. l. 38. ff. de pact. l. 1. C. de Vsusfr. l. 14. §. 2. ff. comm. divid.* Præsertim cum & alias jus publicum pactis privatorú non mutetur, *d. l. 38. ff. de pact. l. 42. ff. de oper. libert.* nec ex substitutione Electorali Vicariis jus quæsitú possit sine causa auferri. *arg. l. 1. l. 2. C. de Instit. & substit.* cum *l. 11. ff. de R. I.* ac quorsum alias Vicarii, subofficiati & substituti? Huic sentétiæ quoq; subscribit *Cubach. in Iurisp. Germ. public. c. 27. n. 30.* ubi quoq; elegáter distinguit inter ipsa negotia in curia solenni tractanda, & inter solennia & certa in curia fienda officia, ita ut ad illa, quæ semper publica & magna, loco mittentis juxta datú mandatú admittatur legatus, atq; ita exaudit §. *quandocunq;. tit. 25. A. B.* adhæc verò, officia sc. Imperialia (uti illa vocat *Marq. Freher. d. cap. 15.* de quibus etiam quia agendi locus non datur nunc, vide *d. tit. 25. & tit. 24. A. B.*) non admittatur. Cópetit verò Ecclesiasticis EE. jus eligendi Imperatorem, non tanquam *Ecclesiasticis*, sed veluti Principibus Imperii, & ditionum amplissimarum dominis, quá sententiam quoq; probat *Augustana confeßio*, quæ *art. 7. de potest. Eccles.* sic loquitur. *Episcopi, si quam habent gladii potestaté, hanc nó habent ex mandato Dei ut Episcopi, sed ut principes ex jure humano donatá à Regibus & Imperatoribus, ad administrationé Civilé suorú bonorú*; Ná tá *supremi Romæ residentes*, nó minus actu & potentiâ, quá alii cujusvis *Ecclesiæ Antistites*, ex sua officii natura, Jurisdictione secculari carent. Separata n. dona Dei sunt Sacerdotiú & Imperiú. *Nov. 6. in pr. c. 7. Ext. qui filij sint legiti.* & Pontifici se secularibus implicare negotiis, prohibitú est, *c. 6. distinct. 96.* cú malè sonet psalterium cum cythara

Dist. inter negotia in curia solemni tractanda, & inter certa & solemnia fienda offic. ut ad illa Legat. ad hac vero Vicar. admittatur.

EE. Ecclesiast. competit Ius eligendi Imp. ut principib. Imperii politicis.

Nemo Ecclesiasticus ex sua officii natura habet Iurisd secularem.

Sunt enim dona distincta Imp. & Sacerdot.

Male sonat psalterium cum cythara.

cythara, *teste Ferrar. in form. libel. Respons. rei convent. gl. 18. n. 1.* Baculus Aaronis & Gladius Nimrodi una manu malè regatur, imo opprobriosum est Ecclesiasticis, se causarum secularium peritos ostendere. *arg. l. 17. l. 41. vers. absurdum C. de Episc. & Cleric. c. 2. in fin. c. 4. & tot. tit. Ext. ne Cleric. vel Monach. secularib. negot. se immisc. Novel. Leon, 86. Bodin. 3. de Rep. 3. n. 217. & seqq. Duaren. 1. de Eccles. 2. & 5. Petr. Gregor. Tholos. Syntagm. jur. p. 3. l. 50. c. 12. Dauth. in tr. de testam. n. 93. Molina. in addit. ad Alex. cons. 63. ad verb. competentem l. 3. Ant. de Rosell. tr. de potest. Pap. & Imp. Almain. tr. de potest. Eccles. & Laic. Thom. Michaël. de Iurisdict. th. 5. per tot. D Hen. Andr. Cranius. in tr. de pace Relig. p. 1. problem. 6. connex. 1.* Unde saltem audientia, non a. Jurisdictio jure nostro Episcopis tribuitur. *tot. tit. C. de Episc. audient. ibi Cujac. in parat.* idq; innuit ex *Calder. Pacian. de probat. l. 2. c. 8. n. 135.* cum Episcopum in civitate haud quaquam ex jure communi Jurisdictionem temporalem, sed saltem ex accidenti habere ait, *& Vasq. de success. in præfat. n. 155.* Jurisdictionem Ecclesiasticam in temporalibus, non secus ac Principum Secularium à populo esse, adeoq; Ecclesiam hujusmodi jurisdictionem habentem, appellatione Domini temporalis venire, asserit *Molina. in consuet. paris. §. 60. glos. 1. verb. per main. n. 21. & seq. Thom. Mich. d. th. 5. Cl. Crani. d. loc.* Hincq; est quod Episcopi territorium propriè habere negantur. *Oldrad. cons. 27. Petr. Bellug. in spec. princ. Rubr. de Iurisd. 22. in §. & quia quotidie n. 47. & seq. Duaren. c. 4. l. 1. de minist. ac benefic. Eccles. Longovall. in repet. l. imperium, fol. 309. de Iurisd. omn. Iud.* de quo tamen vide infra *th. 26. & seqq.* In tantum, ut Archiepiscopi illi ratione eorum Regalium & Iurium, quæ ab Imp. Rom. German. immediatè recognoscunt, non ut Ecclesiastici, sed ut Laici Principes Statusq; Imperii immediatè considerentur. *Mynf. 5. observ. 58. Gail. 1. observ. 30. n. 1. & 6. & de pac. publ. l. 1. c. 8. n. 7. & 8. Ioachim. Steph. l. 4. de Iurisd. c. 2. n. 55. Quetta. cons. 71. n. 2. Zas. cons. 14. n. 114. l. 1. Ant. peregrin. consil. 1. per tot. Boër. decis. 264. n. 4. D. Vultej. de Feud. c. 5. n. 7. Pruckm. ad Rubr. quæ sunt Regal. c. 4. n. 39. Coler. de Iur. Imper. sect. 49.* Habent itaq; EE. Ecclesiastici (unde onera Imperii portant & collectas solvunt, *Sixtin. 2. de Regal. c. 14. n. 147. Chassan. in catal. glor. mundi p. 5. consider. 24. n. 103. & ad consuet. Burgund. tit. les justices. §. 4. in glos. 4. vers. adverte tamen* Homagium, ut alii Imperatoris Vasalli, præstant. *Gail. 1. de pac. publ. d. c. 8. n. 8.*

Malè una manu baculus Aaronis & gladius Nimrodi regitur.

Absurdũ clericos peritos esse rer. secular.

In jur. civ. habent audientiam non Iurisd.

Propriè nõ habẽt territorium.

Regalia recognoscunt ab Imp. ut Principes Politici.

Collectas Imperio solvunt.

Homagiũ præstant. Imp.

Appellatur ab illis non Romã sed ad Camerã Imp. *Hinc vocãtur Principes Imperij in A.B.* *A. B. c. 7. & 20. explicantur,* *Electori dignitate manente, Episcopalis ab ea Separari potest.* *Ecclesiast. sustinent duplic. personã civil. & Eccles.*

Schurff.cons.72.vol.1. appellaturq; ab iis ad Cameram, non Romam, indicta aliquoties (marcharum auri mulcta. *Ord.Cam.p.1.tit.1.&7. Mynf.cent.5.obs.93.Gail.d.obs.30.Caber.decis.30.Iab.cons.123. vol.1. M. Ant.Eugen.cons.50.n.15.Benbellona.l.2.de pac.Relig.c.15.*) hoc jus, uti *Principes Imperij*, toties ita appellati in *A. B.* non quidẽ per modum causæ, quam solum consuetudinẽ & ei succedentẽ Legem publicã, supra indicavimus, sed aut *occasionis aut necessarij connexi*: Et ita verba *c.7.& 20.A.B.* quando Imperator dicit, Jus suum EE. *virtute principatum* obtinere, rectè interpretanda duco. Non verò uti Archiepiscopi, nisi remotè. Quin imò manente Electorali dignitate, Episcopalem ab ea separari posse, tradit *Carol.Molina.inConsuet.Paris.in præfat.n.71.p.Heig.p.1.q.4.n.53.Matt.Steph.de Iurisd.l.2. p.1.c.5. n.58.Gerlac.Buxtorff.ad A.B.th.18.lit.B.* Cùm enim una persona duarum vice fungitur (sic enim tradunt Dd. Archiepiscopos & alias Ecclesiasticas personas sublimiores duplicem personam repræsentare & sustinere, secularem sc. & Ecclesiasticam. *Sixt.de Regal. lib.1.c.4. n.122.Matth.Steph.d.tr.l.3.c.14.n.10.*) tunc una illa persona tãtùm in considerationem trahenda, non aliter ac si essent revera duæ diversæ personæ, *F.Ioh.Surd.decis.153.n.6.Cavelean.dec.27.n.15.p.4.* & illa potissimum spectanda qualitas, respectu cujus ille actus geritur. *l.15 §.1.ff.de Adopt.l.9.§.1.in fin.ff.locat.l.59.§.final.ff.ad SC.Trebell.l.5.§.1.ff. de jur.dot.Everh.à* Mittelburg *in loc de tanquã seu respect.n.5.& seqq.* nõ igitur sustinẽt civilẽ personã ut Archicancellarii, quæ opinio est *Tholos.7.de Rep.15.* qua de re vidẽdus *Kirch.1.de offic.Cãcell.4.n.12.&13.*

Electio cõpetit Ecclesiasticis ut privilegiũ personale. *At in EE. secularib. transit ad primogenitum.* *Quia in primogenito Servatur, Dignitas, Familiarũ & Imperij.*

XVII. EE.a. hisce Archiepiscopis Ecclesiasticis velut privilegiũ personale Jus Electionis concessũ est, nempè ut qui legitimè ad unã ex Metropolitanis sedem assumptus fuerit, tam diu jure illo fruatur, quãdiu vixerit. In omnib.n.causis id observatur: ut ibi personæ cõditio locũ facit beneficio, ibi deficiente ea, beneficiũ quoq; deficiat, *l.68.ff.de R.I.* personalia n. suũ Individuũ nõ egrediuntur *§.6.Inst.de I. N.G.& C.l.1.§.2.ff.de Constit.pr.l.45.ff.de Recept. arbitr.* sed cũ persona exstinguũtur. *l.12.l.13.ff.solut.matr.l.7.ff.de Recept.l.2.C.de ll.* Ast dignitas EE. seculariũ hæreditaria est, & non modo ipsi terræ destinatæ inhæret, *A.B.tit.20.* sed & primogenito tantũ, veluti præcipua, jure *A.B.* tributa est. *tit.7.in pr.d.tit.20.& tit.24.§.decernimus.* In primogenito n. servatur dignitas Imperii & familiarũ, cũ cõtra divisio tituli vilẽ reddat dignitatẽ inter plures, & divisio sæpè facta familiæ ad nihilũ eã reducat, *Deus* ipse *primogenitũ* prætulit in ipsa hæreditate, ut

videre est *Deut.21.v.15.* cui & major dignitas competit. *Genes.49.v.3.* Tu Ruben primogenitus meus fuisti, vis mea, & principum potentiæ meæ, excellentia dignitatis & Excellentia roboris. Sic *Perseus* quod natu *major* esset, jure populorum omnium, ac *Macedonum* moribus, Regnum sibi deberi contendebat. *Livi. lib. 10. decad. 4.* Eodem jure *Alex. M.* præ cæteris fratrib. ut est apud *Diodor. lib. 16. & Iustin. lib. 7.* Imperium obtinuit, & quoties primogenituræ Jus illud violari contigit, gravissima bella, qualia inter *Ottomannorum* gentis posteros fuisse legimus, funestissimaque parricidia secuta sunt. Sic *Ptolomæus Lagi* filius, neglecto primogenito, cum ad Juniorem *Ægypti* regnum detulit, efficit, ut naturæ jura fratris parricidio violarentur, *teste Iustin. l. 4.* Eodemq; errore *Ptolomæus Physco* peccavit, qui *uxoris oratione persuasus,* majori prætulit juniorem, verum frustra, mortuo enim patre, populus juniorem expulit, majori sceptra restituit. *Pausan. l. 1. Anaxandrides* quoq; *Rex Lacedæmoniorum Cleomeni* primogenito regnum ademit; ut regnaret junior; at factum illud populus iniquo animo tulit quod virtutis specie gentium jura perrumperentur, ut scribit *Herodotus. l. 4.* vide *Tiraquel. de jur. primogenitur. Iohan. Lencir. de primogen. l. 1. q. 3. Richt. axiom. Oeconom. 14. Guilhelm. Longin. tr. de success. ab intest. §. 10. n. 1. Bodin. 6. de Rep. 5. & lib. 5. c. 2. P. Greg. 7. de Rep. 5. Schonb. 2. polit. 10. D. Arnisa. relect. polit. 2. c. 2. sect. 7. & 8. Cluver. de German. antiq. l. 1. c. 21. peregrin. de jur. fisci. l. 1. c. quæ jur. fisc. habeant. n. 48. Lancellott. Conrad. in templ. omn. jud. 1. c. 2. §. 1. fol. 473. & 483. Molina de primogen. Hispan. l. 2. c. 1. actur. Ioh. Cruger. colleg. polit. disput. 4. th. 60. & seqq. Treutl. disp. 19. th. fin. lit. A. ubi Acutissimus Dn. Bacchov. D. Hunn. idem lib. 3. var. resol. ad inst. tr. 1. q. 22. 23. & 24. Lipsi. 2. monitor. polit. c. 4. Martur. de reg. lib. 1. c. 3. Althus. c. 19. polit. n. 83. Besold. l. 1. polit. c. 6. n. 19. & de success. Reg. Dissertat. 4. n. 10. & seqq.* Ac quamvis invito etiam Regi usque ad XXV. annum dandum esse Curatorem. *Tiraquel. de primogen. q. 40. n. 207. Paul. Montan. de jur. tutel. c. 37. n. 68. & seqq. Oldrad. cons. 52. per tot. Iohan. Andr. ad Specul. in Rubr. de Tutorib. Alber. de Rosat. ad Rubr. I quand. Tutor. esse desin. Domini. in c. gravis circ. med. de supplen. neglig. prælat. in 6. Felin. in vicesimum n. 4. de offic. delegati.* existiment, propterea quod fragile & infirmum sit hujusmodi ætatis consiliũ, & multis raptionibus suppositũ multorumq; insidiis expositum *l. 1. ff. de minor.* Ita ut rei familiaris cura quamvis rem benè gerenti, homini privato ante XXV. annum.

Et ipsi major dignitas competit.

Perseus, Alex. M. ob Primogenituram regna obtinuerunt.

Quoties primogenito alius Prælatus parricidia sunt secuta.

Exempl. Otthoman. Ptolomæi Lagi. Ptolomæi Physci. Anaxandridis.

Auctores jus primogenituræ defendentes.

Dd. Volunt invito Regi usq; ad 25. annum dandum esse Curatorem. Ration. ex l. civili.

non permittatur, *d. l. 1.* jureq; Civili Minores *XXV.* annis, nec ad Decurionatum, *l. 6. §. 1. l. 11. ff. de Decur.* nec ad alios honores actusque publicos admittantur, *l. 8. ff. de muner.* Unde & *Mecœnas Octaviano suasit*, ne ad Senatoriam dignitatem minores *XXV.* annis promoveret, nec ad præfecturam *XXX.* annorum. *Dion. Cass. l. 35. Histor. Carolus* tamen *IV.* Imperator, ut si filius Electoris *XVIII.* annum compleverit, (non ergo annus *XVIII.* incæptus sufficit, ut *Knich. in comm. ad Ius Sax. verb. Elector. c. 5. n. 42.* tradidit) Jus vocem & potestatem, & omnia ab ipsis dependentia, Tutor ipse sibi totaliter cum officio teneatur protinus assignare, constituit, sicque tam in conventibus Imperialibus, Reichstagen / quam Comitiis Imperatoriis Wahltagen / pleno sessionis suffragiique jure fruatur *A. B. tit. 7.* fortassis quod Institutio, quæ EE filiis adhibetur, & conversatio cum viris doctis, quos Aulæ Electorales alunt, quique circa latus EE. agunt, *arg. l. 30. ff. de excusat. tut. l. 19. C. de testam. Iohan. Andr. d. loc. Alber. d. l. Molin. in consuet. paris. §. 8. gl. 1. n. 49.* defectum ætatis supplere facilè queant. Maximè cum & sæpè in juniori adhuc ætate constituti, quidam sint idonei ad munera publica, adeoque eorum benè aliquando gerendorum spem de se præclaram polliceantur, ut Deus & natura ad ea illos quasi efformasse ac produxisse videatur; *Zelus quippè ad virtutem crescit juvenibus, si cum Senioribus constituantur, Seniorum enim conversatio, est juventutis perfecta educatio, teste Imperat. nostro Iustiniano Novel. 5. c. 3.* Ita enim *Carolus V.* nunquam satis laudandus Imperator XVII. anno regnis hæreditariis, Imperio verò ætatis XX. præfectus fuit. *Fridericus* quoq; I. ætate puer, sed mente Senex in Imperatorem electus legitur, *Gunth. l. 1. Ligurin.* Et in omnem eventum Elector ad Regimen Electoratus admissus prudentia consiliariorum minus confirmatum judicium supplere poterit. *Montan. d. c. 37. n. 1.* Medietatem vero hac in parte eandem secutus videtur *Carolus IV.* Imperator, quam & olim Antecessores ipsius, in iis quibus ætatis veniam ad Magistratus & honores adipiscendos concesserunt, observasse constat. *l. 57. ff de re jud. l. 17. C. Theod. de Decur. Cujac. 17. obs. 34.* quæ ætas inter primam pubertatem & firmatam legitimamque (*XVI.* annorum) ætatem media est, & in jure Romano suo quodã nomine plena pubertas dici consuevit. *l. 40. ff. Adopt. §. 4. Inst. eod.* Quam moderatam

Electoris filio tribuitur 18. anno omne jus.

1. Ob institutionem
2. Ob Doctorum Virorũ conversationem.
3. Quod aliquando juniores demonstrant se aptos fore Regimini.
Carol. V. 17. Anno Regnis hereditariis. 20. Imper. Præfectus.
Frider. I ætate puer electus.
Carol. IV. medietatem est secutus.

Prætores

Prætores Romani; tam pro aliis quam pro se ad procedendum in publicum ad postulandum censuerunt. *l. 1. §. 3. ff. de postul. Iure* etiam *Longob.* (quod nostræ tempestati paulò vicinius est) anno XVIII. ætas legitima definita reperitur. *l. 1. & 5. Longob. de alienat. minor. probib. gl. in l. 2. ff. de eo quod cert. loc. & in tit. de pac. tenend. in pr.* Illa verò ætatis periodo nondùm exacta, sed impubere adhuc existente primogenito, ut reliqua omnia, sic etiam præcipuè in Comitiis, quæ ad officium Electoris pertinent, Tutor ejus nomine expedit, *orat. Heidelb.* 4. *pag.* 46. Quemadmodum exemplo nuperiori tempore *Frider. VVilhelm. Duc. Saxon. Illustriss.* observare licuit; Ac sanè videre est, juvenes plerumquè ingenio perspicatiori esse, quam ipsos senes, *arg. l. 37. ff. de AEdil. Edict.* memoriaque ingenio reliquisq; adjumentis, quibus scientia rerum acquiritur plus interdum valere, Senioribus. *l. 91. 63. ff. de V. O.* Unde non raro reperiuntur, qui senes prudentia, rerumque peritia exsuperant, *Bart. Agric. l. 2. polit. histor. de ætat. ineunt. offic. c. 13. & c. 15. p. 205.*

Iur. Longobard. 18. legitima ætas definitur.

Ante 18. annū comparet in comitiis pro E. tutor.

Iuvenes ingenio perspicatiores ipsis senib.

XVIII. Sed quæstionis est non circumforaneæ *num elector annos Carolinæ legis egressus, non solum ad jus Electionis, verum etiam totius territorii gubernationem admittendus sit?* Cum lex aut pragmatica Sanctio vel Statutum aliquem qui anno 18. natus est pro homine perfectæ ætatis, & legitimæ habeat, perinde sit, ac si iste annos XXV. naturaliter complesset ac majorennis effectus esset. *Fransc. Aretin. in l. mora. n. 4. de acquir. hæredit. Castrens. in l. 2. n. 9. C. de his qui veniam ætat. Carol. Ruin. consf. 26. num. 4. & 5. Philip. Corne. consf. 108. n. 7. vel. 3. August. Bero. consf. 49. n. 17. & 18. & consf. 50. n. 20. 30. & 31. vol. 1. Frider. Scot. Responsf. 17. n. 6. & 7. tom. 1. l. 3. Cothm. Responsf. 42. vol. 1. n. 10. & 11. ubi* in hæc verba scribit, quod invictissimus ac Sapientissimus Romanorum princeps *Carolus IV.* pragmatica Sanctione, quàm *A. B.* nominamus, *Noriberga per text. expresf. in fin. proëm. & Tit. 12. A. B. Crusf. Annal. suevic. lib. 5. p. 3. cap. 5. in Paralipom. ad Abb. ursperg. in Car. 4. Hubert. Thomæ Leod. de Palat. origin. post. Marq. Freher. orig. Palat. pag. 20. A. Brun. in Triad. Elect. in Catalog. Elect. Palat. Anno 1156. Thuan. 2. Histor. pag. 100. Melch. Haimsfeld. à Goldast. tom. 1. Constit. Imper. pag. 101. Chop. 1. de Dom. Franc. t. . . n. 8. Zobell. in diff. jur. civil. & Sax. p. 1. diff. 1. n. 9. Heig.*

Quæst. 19. An. E. 18. anno completo, non solum ad jus Electionis, sed & ad territorii gubernationem sit admittendus? Aff.

1. Quia Quem lex 18. anno vult esse legitimæ ætatis, perinde est, ac si esset 25. annorum.

Quæst. 20. An Aurea Bulla Norinb. lata sit? Aff.

Notatur error eorum, qui Metis A.B. dicunt promulgatam esse. *p. 1. q. 8. n. 10. Reusner. cons. 11. n. 9.* unde apparet, manifestum errorem errasse illos, qui eam *Metis* promulgatam fuisse, asseverũt; ex quorum numero sunt *Abb. Trithem. in chronic. Hirsaug. An. 1356. Peucer. lib. 5. Chron. in Car. IV. & Auth. chron. Coloniens. in An. 1356. ubi de* Carol. IV. Et hunc errorem (quod mirandum) seqvitur ipse Imp. *Sigism.* Caroli filius in 4. sua B. (quę extat apud *Melch. Haimsfeld. à Goldast. d. tom. 1. p. 101.* Is verò antiquus error (ut rectè quoq; annotavit *Goldast. d. l.*) inde natus est, quod in *fin. Tit. 24. in pr.* dicitur, leges subiectas in *Curia Metensi* per *Carol. IV* promulgatas esse, id enim aliqui (non satis attentè integram Bullã perlegentes) de tota Bulla acceperunt *Buxtorf. concl. 4. l. B. & C. An. 1356.* promulgata, ętatem legitimam in Electore XVIII. annũ completũ definit, & Elector si eam ætatem attigerit, perinde habetur ac si XXV. implesset. (secus est in eo qui veniam ętatis impetravit. *l. 3. C. de his qui veni. atat.* cũ naturali n. & civili legitimæ ætatis designatione, nihil commune habet venia ætatis. *Menoch. consil. 418. n. 46.*) Vnde manifestũ est ijs assentiendum nõ esse, qui Electoralem quidem dignitatem & prærogativam cum suffragio & sessione ab anno XVIII. Electoris primogenito tribuunt, non etiam principatum ad Electoratum pertinentium, administrationem. Non enim in uno casu pro majorenni habendus est, in altero tutelę subiiciendus, sed per pragmaticam Sanctionem, jam in absoluta & legitima ætate constitutus est. Et Anno XVIII. expleto, Tutor & administrator jubetur protinus, officio decedere, & totaliter primogenito restituere, *Ius vocem & potestatem, & omnia ab his dependentia, d. tit. 7. A. B.* itaque non Archidapiferiam, vel Maręschallatum &c. Vicariatum Imperij &c. Sed & ipsam (cujus virtute tanta ista omnia habet,) provinciam & ditiones cum juribus, dignitatibus & pertinentijs. Individuo enim inseparabili & indissolubili nexu dignitas Electoralis cùm principatu & ejus juribus cohęret, ita ut jus, vox, officium & dignitas cadere non possit in alium pręter illum, qui principatum ipsum cum terra, Vasallagiis & Dominio, ac ejus pertinentiis universis dignoscitur possidere ut latè & expressè sanxit *Carolus tit. 20. & in tit. 7.* ibi virtute regni & principatuũ

a. per text. A. B. Carol. IV.

suorum

fuorum A. B. Quare E. quæ Jmp. inſeparabilia eſſe voluit ſejun-
gunt illi? Ratio hoc exigit, ut quemadmodum Tutor & Admi- *3. ratione*
niſtrator, quamdiu ditioni & principatui tutorio nomine præ-
fuit, eo reſpectu etiam ſuffragium, dignitatemq; Electoralem
tutorio nomine habuit; Ita rurſus cum pupillo plenè pubefacto
Electoris poteſtas tradenda & reſtituenda ſit, idipſum fieri non
poſſit, quin ditionem & principatus, in quibus illa dignitas *Queſt. 28.*
fundata eſt, eadem opera reddi & reſtitui ſit neceſſe. Imo nec *An etiam*
de iis tantum *principatibus, qui cum Electoratu individuo nexu junc-* *E. 18. anno*
ti ſunt: Sed & de reliquis Ducatibus Landgraviatibus &c. ab *recipiat di-*
Electore poſſeſſis idem aſſerendum dicimus, quod videlicet re- *tiones*
ſpectu omnium à tutela anno XVIII. primogenitus Electoris li- *illas quæ*
beretur, & omnium adminiſtrationem recipiat. Individuam *Electorat.*
enim tutelam hanc eſſe, ſupra dictum eſt, & Tutor ſeu Admini- *non ſunt*
ſtrator, *protinus* (non E, poſt aliquot annos, quibus reliqua tu- *coniuncta*
telæ pars finiatur) *officio* (omni quod habet) decedere, illudq; *Aſ;*
totaliter, (nullo E. excluſo, excepto, reſervato) reſtituere jube- *1. ratio*
tur. Et primogenito ſtatim ſuorum fratrum Jmpuberum tutela 2.
conceditur, *cothm. d. conſ. 42. n. 51.* quæ non concederetur, ſi ad-
huc ſub tutela eſſet, *l. fin. C. de legitim. tutor.* vel ſi in reliquis
principatibus ipſe, ſicut fratres reliqui Impuberes alium tu-
torem haberent, *§. 5. Inſt. de curat. l. 4. C, qui pet. tut.* Abſurdum, 3.
ſi in majori et nobiliori haberetur pro maiore, in aliis verò &
quod minus eſt curatelæ ſubjiceretur, Qui ad eligendum Re-
gem, Jmperatorem per ætatem pro Idoneo habitus. *d. tit. 7.* qui
in partem ſollicitudinis Jmperialis vocatus, & in omnibus Jm-
perii Comitiis inter ſummos illos proceres, Electores conſidens,
ad graviſſimas deliberationes totam patriam Germaniam con-
cernentes admittitur, & (quod Palatino & Saxoni peculiare)
tempore interregni, Vicaria poteſtate ipſum adminiſtrant Jmpe-
rium. *tit. 5. A. B.* eundem à propria provincia adminiſtranda re-
busque ſuis gerendis arcebis? Jmperitè adminiſtrationem
Jmperij conceſſiſſet Jmperator ei, cui principatum ademiſſet.
Suaſit *Mecænas* olim *Auguſto*, Reip. adminiſtrationem non

 eſſe

esse committendum, ei, qui bonis suis nondum praeesset. *Dion. Cass.*
41 *lib. 53.* Et quando Electori cum administratore curatorio côveniret? ille hunc vix ferret, & subditi Electorem potius, quam hunc respicerent, *Knich. de Sax. non provoc. privileg. verb. Elector. cap. 5. n. 66.* haec sententia quoq; exemplis aliquot & praejudiciis firmata est. Sic enim, cum *Ludovicus Palatinus Elector XVIII. annum* explevisset, *Patruus Otto*, Dux Palatinus Tutor, ei & Electoratum & Palatinatum restituit. Idem novimus factitatum in Illustris. domo Saxonicâ à *Friderico Wilhelmo.* cum *Christianus II.* Serenissimus, legitimos annos complesset; Idem meminimus servatum in Friderico, hic namq; ab Imperatore *Rudolpho II.* in Comitiis Ratisb. *Anno 1594.* plenariè investitus est; Nec huic sententiae quicquam derogant argumenta illa quibus potissimum pro *Richardo*, cum ea quaestio inter ipsum & *Fridericum IV. Anno 1592.* ventilaretur, fuit pugnatum. Nam quod primo loco adfertur nihil hac de re *in A. B.* expressum reperiri, ideoq; juri communi standum, *arg. l. 32. §. fin. C. de appel.* quo cautum, ut rerum administratio Regibus, Principibus &c. non antea permittatur; quam si ad annum 25. pervenerint *d. l. 8. de muner. & honor. arg. c. 2. de supplend. neglig. praelat. in 6. Tiraquel. d. q. 40. Mont. d. c. 37. Castald. de Imp. q. 73. n. 25. Schrad. Feud. p. 10. Sect. 19. n. 209. Nicol. Intrig. de feud. quaest. 45. n. 107. & seq. Bened. in c. Rainutius. verb. addicta impuberi. n. 41. & seqq. de testam. Latè Cald. in l. si curatorem verb. hunc contractum n. 46. de testam. An. corset. de potest. Reg. p. 5. q. 86. n. 44. Brez. consuet. Biturig. verb. des coustumes de l'astat des personnes §. 8. gl. 2. Gylm. Symph. tom. 3. fol. 103. Schneid. §. 1. n. 10. Inst. de tutor.* Id enim falsum esse ex praedictis satis liquet, praecipuè verò ex saepè citato *tit. 7.* ibi *Ius. vocem & potestatem, & omnia ab ipsis dependentia, Tutor ipse sibi totaliter cũ officio teneatur protinus assignare.* Secundò fortissimè objicitur, *Sigismundi Imperat.* constitutio de *Anno 1438. 8. Martij*, hac enim omne dubium resecari contra sentientes sentiunt, ac quidem in hisce verbis sequentibus. Quoad casum eligendi, inquit *Imp. Sigismundus*, Romanorum Regum debitam aetatem censeri volumus 18. annos completos. In principatibus autem, & Ducatibus gubernandis, aetatem observandam decernimus prout à Divis Romanorum Impp. & Regibus, nostris prae-

Exemplis & praejudiciis.

Resolutio contrarior. 1.

2.

3.

prædecessoribus est sancitum. Verùm nihil hæc constitutio obstat, declaratoria hæc Bulla est, non derogatoria Carolinæ, ad quam sese refert, ut probat id ipsum referentis, & relati qualitas. De principatibus itaque Ducatibus, & dominiis aliis temporalibus loquitur Imp: Non de illis qui cum Electoratu individuo nexu junguntur: Non de illis qui ab Electoris primogenito (quem XVIII. in legitima ætate constituit, & sic verè majorennem declarat ipse Imp. Sigismundus) possidentur. Atque hoc modo intelligendum esse hanc Sigismundi Bullam, è vestigio subsequutum Ludovici Electoris exemplum, suprá relatum, demonstrat. Nam *An. 1424.* natus erat, & *Ann. 1542.* in urbe *Aquisgr.* à *Friderico III.* tunc Romanorum Rege, plenissimam investituram Electoratus accepit, ut ex Actib. Heidelbergens. testatur. *Marq. Freher.* Quid? *Carolus IV.* deinde in diplomate quodam dato *Columbaria An. 1454.* Jus Electoratus cum Palatinatu cohærere testatur, quod etiam eodem anno scripsisse *Carol. IV.* quo *A. B.* condidit. docet, idem *Marq. Freher. in orat. 1. de propugn. Frider. IV. fol. 29.* quem omninò de hac controversia vide: juxta ac quoddam Palatinorum scriptum sub hoc tit: kurtzer bericht vnd bedencken Ob dem Durchl. Hochgeb: Fürsten vnd Herren/ Herren Friderichen Pfaltzgraffen bey Rhein/ Ihr. Churf. N. anerbte Landtregierung/ noch dero alters XVIII. gebühre: oder aber deren administration biß nach deß Churf. XXV. Jahr/ Dem D. H. F. vnd H. Herrn Reicharden Pfaltzgraffen bey Rhein/ ic. vnter dem schein vnd nahmen legitimæ Curatelæ &c. vberlassen werden solle/ Impressum *Heidelb. An. 1592.* & huic nostræ sententiæ calculum adjiciunt, præter *Freher. d. loc.* & modo allega. scrip. etiam *Knich. d. loc. verb. Electorum c. 5. n. 66. Rosenth. de feud. c. 11. §. 10. n. 19. A. Hering. de Fidejuß. c. 5. n. 107. Matth. Steph de Iurisd. l. 2. p. 1 cap. 5. n. 73. & seq. Schonborn. 2. polit. c. 14. circa fin. H. Bruckner. in app. ad decad. Theol. Gerhardi Mayoard. 1. decis. 76. lit. C Buxtorff. ad A. B. concl. 86. lit. H. Ant. Coler. de jur. Imp. Germ. sect. 55. Andr. Gebard. apud Arumæ. discurs. 11. ad tit. 7. A. B. n. 6. & seqq.* Idem apud eund. *discurs. 41. decad. Illust. quæst. q. 2. Dan. Otto. in tr. jur. publ. c. 27. fol. 180.* Ex prædictis constare videtur reliquos Principes à curâ anno ætatis XVIII. non liberari. Exceptio namque firmat

6. Ex sanctione Carol. IV.

7. DD. authoritatib.

Quæst 22. An reliqui Principes Anno 18. à tutela liberētur? Cura.

mat Regulam in omnibus aliis casibus non exceptis. *l. 4. §. fin. ff. de pen. legat. can. 6. caus. 32. q. 7. Sixtin. cons. Marpurg. 8. n. 6. vol. 3. Iohann. de Immol Felin & Dd. in cap. 2. de offic. delegati, Capra cons. 165. n. 20. Bursat. post alios* à se adductos *in cons. 114. n. 29.* idq;
2. potissimum probat, si tamen, quid probat suprà sæpius allegata constitutio Jmperatoris *Sigismundi*. Reliquos Duces principes, qui Electores non sunt. neq; Electoratum re ipsa obtinent *Ann. XVIII.* tutela non liberari, in his, inquit *Sigismundus*, ætatem debitam observandam decernimus, prout à Divis Rom. Jmpp. & Regib. prædecessoribus nostris est sancitum & constitutum. Cui
3. consentit *Carolus V.* In der Policey Ordnung zu Augspurg An. 1548. auffgerichtet/ his verbis. Wir wollen allen vnd jeden Churfürsten/ Fürsten/ Prælaten, Herren/ vom Adel vnnd Communen hiemit ernstlich aufferlegt haben/ vñ befohlen in jhren Fürstenthumen vnnd Herschafften/ Obrigkeiten vnd gebieten/ dermassen versehung zuthun vnd zuverordnen/ daß den Pupillen vnnd minderjährigen Kindern in der zeit/ biß sie zu jhren vogtbahren vnd manbaren Jaren kommen/ Vormunder vnnd Vorsteher/ die da jhnen von jhren Eltern in testamenten oder letzten willen nicht verordnet/ oder jhre angebohrne Freunde vnnd Verwandten/ sich der Vormundschafft auß rechtmäßigen vrsachen nicht vnderziehen wollen/ oder darzu tauglichen vnd geschicket wehren/ gegeben werden/ eadem verba repetuntur in der Policey ordenung *An. 1577.* gebessert. *tit. 32.* Wann aber nun den Obrigkeiten zustehet in dem gebürlich vñ billich einsehens zuhaben/ damit die Pupillen vnd minderjährigen Kinder vnbetrogen vnd vnvernachtheylt bleiben: So wollen wir allen vnd jeden Churf: Fürsten/ Prælaten, Herren/ vom Adel vnd Communen hiermit ernstlich aufferlegt vnd befohlen haben/ in jhrẽ Fürstenthumben/ Herrschafftẽ/ Obrigkeiten vnd gebieten/ dermassen vorsehung zuthun vnd zuverordnen/ daß den Pupillen vnd minderjährigen Kindern jederzeit biß sie zu jhren Vogtbaren jahren kommen/ Vormunder vnd Vorsteher/ da die jhnen von jhren Eltern in testamenten oder letzten willen/ nicht verordnet/ oder jhre angeborne Freund vnd Verwandten sich der Vormundschafft auß rechtmäßigen vrsachen nit vnderziehen wolte/ oder darzu vntüglich vnnd vngeschickt weren/ gegebẽ werden. Aquo, cum jus diversum in ejusmo-

di

principibus introductum nō legamus, meritò etiam Ius commune sequimur *l. 27. C. de testam. l. 32. §. final. C. de appel.* Quamvis *Cothm. d. cons. 42. n. 52.* putet ex d. Caroli V. constitutione argumétum à contrario sensu legitimè duci, & Duces inferiores multo magis ab *Ann. 18.* ad legitimā ętatem pervenire & Ducatuū suorum Dominium & administrationé sine Curatore suscipere, atq; etiam fratrum suorū tutelam Fiduciariam, si res postulet, in se accipere posse, pręsertim, si non sint propinquiores & fideliores quorū tutelæ & curæ commendentur. *l. 36. ff. de Excusat. Tut.* Verum quicquid sit, hic cujusq; principatus ac loci consuetudinem attendendā esse censemus; Sic enim in *Palatinatu, Saxonia, & Marchiâ Brandeburgensi*, Item ex principib. *Brunsvic. Lüneburg. VVürtemberg. Haßiac.* aliisq; Illustr. familiis ætatis āno XVIII. ad territorii & principatuum gubernationem admissos fuisse, notū est. *Ant. Coler. in disp. 4. Isagog. Iurisp. monit. 1. & de jur. Imp. sect. 65. Dan. Otto c. 17. Gerh. d. discur. 31. q. 3.* Multa hic de jure primogenituræ, imprimis verò, *Num tutela filii Electoru Impuberis quæ ex dispositione A. B. c. 7. ad proximum Agnatum Seniorem pertinet, testamēto mutari poßit?* ut & de alijs quibusdā sua neq; difficultate neq, etiā fructu carentib. quęstionib. dicéda essent, verū tēporis angustiā pręclusus in aliud tempus commodius hæc differo, interim tamen, *si cui de hisce animus est conferendi, interroganti* responsum dabo. *Vbi* simul monendum, ea quæ hactenus de proximo Electoris agnato in A. B. sancita, protulimus, ut is in Comitiis comparere, omniaq; ad officiū tutoris pertinentia agere possit, hoc casu non procedere, ubi *Rex Bohêmiæ* annorū defectu laborat, nam tum non proximum agnatum, sed proceres regni ad Electioné admitti cōstat; quod *An. 1519.* in Electione *Caroli V.* præjudicio sancitum est. *vid. Goldast. polit. imp. p. 1. tit. 20.* pauca quædam de Electorum privilegiis adiiciemus.

Diss. Cothman.

Aliud servatur de consuetudine.

Quaßion. quadam ad integr. Comitio. tract. reservantur: & imprimis illa.

Quæst. 23. An tutela Elect. proximo Ag. seniori ex A. B. debita, poßit auferri. test. Neg.

XIX. Sunt autem *privilegia* EE. competentia *communia* vel *Singularia*: Illa quę omnibus EE. competunt, & vicissim vel EE. *personam*, vel *Res*, vel *processum* respiciunt; quę *personam* vel hujus *dignitatem*, sive pręeminentiam vel *tutelam*: Quæ ad præeminentiam sive pręcedentiam habetur in *tit. 6. 3. & 4. A. B.* quo datum

Privileg. EE. sunt communia vel singul. communi. pertinent ad EE. Person. & vel ad dignitatem.

tũ EE. Ecclesiasticis & Secularib⁹ ut eis vel eorũ alicui, in q̃buscunq; *actib. ad curiã* ipsam spectãtib. *eundo, sedendo, vel stando, nullus* princeps cujuscunq; status, Dignitatis præeminentiæ vel conditionis existat, ullatenus, *præferatur, d. tit. 6.* In tantum, ut etiam ipsos *Cardinales*, contr. quam disputat *Barbat. de præstantia Cardinal. q. 1. n. 24. & Reges* (excepto Romanorum *tit. 24. in fin. A. B.*) in curiæ celebratione præcedant. *d. tit. 6. A. B. Cubach. in Iurup. Germ. c. 29. n. 7. Beindorff. de Elect. Reg. Roman. th. 79.* hanc singularem dignitatis prærogativam, cum ita ex longa consuetudine, quæ omnium rerum magistra & Domina. *A. Gell. 12. Noct. Attic. 13.* ac ubivis inspicienda *l. 71. ff. contrah. Empt. l. 23. ff. dell. l. 2. ff. de Constit. princip. l. 1. C. quæ sit longa consuetud. can. 4. & 11. dist. 12. l. 183. ff. de R. I. l. 85. eod.* fulcerint, eam citra ambitum cum laude defendunt. *Menoch. Cons. 51. n. 3. vol. 1.* ac injurii sunt & qui alios in tali prærogativa turbant, *l. fi. C. de primicer. lib. 12. c. 6. ext. de majorit. & obedient.*) imo & sacrilegii Rei. *l. 1. C. ut dignitat. ord. servetur lib. 12.*) & qui se turbari patiuntur, cedentes de suo jure. Et quia de Regis Bohẽ. prærogativa dubitari poterat, signanter *d. tit. 6.* A. B. cavet. ut in talibus actibus Curiarum, omnes alios Reges (excipe Romanum *d. tit. 24.*) cujuscunque etiam dignitatis sint, precedat, ubi *Buxtorff.* etiam ipsam *Imperatricem d. tit. 24. in fin.* licet aliâs prærogativam Jmperatoris ut & privilegia habeat, *l. 31. ff. dell. l fin. C. de quadr. præscript. l 6. §. final. ff. de jur Fisc.* Quam tamen extra hos actus solennes non habiturus ; quos ad cum A. B. se restringat, extra eos non operatur, cum constitutio limitata extra limites non sit extendenda. *l. 16. ff. de Acqui. R. D. l. 2. ff. de bu. quæ in testam. delentur. l. 3. ubi Bald. Salicet. C. de transact. zas. cons. 16. n. 65. vol. 2.* Quæ alias inter EE. sit sessio & præcedentia, habes in *tit. 3. 4. A. B. Quod tutelam Electorum concernit*, est in *tit. 24. A. B.* prohibens EE. læsionem sub gravi bonorum publicationis & memoriç damnationis pœna. *d. tit. 24. l. 5. C. ad L. Iul. Majest.* Nam si quis cum principibus, militibus, vel privatis, seu quibuscunq; personis plebeis scelestam factionem, aut factionis illius inierit Sacramentum, vel dederit, de nece venerabilium & Illustr. S. R. J. principum EE. seu alterius eorundem, ipse, (ut puta *Majestatis Reus*) gladio feritur, & bona ejus omnia Fisco Jmperiali addi-

Cardinales Non Reges. Rex tamẽ Roman.

Idem competit Regi Bohem. qui & Imperiatric. præcedit.

Licet ea gaudeat privilegiis Imp.

De sessione EE.

Vel Tutelam corporis. Committitur in eos crimen læsæ Majestatis.

addicuntur *A. B. tit. 24.* hac addita ratione, quòd & ipsi pars corporis Imperatoris sunt; quomodò etiã *Arcad. & Honor. Impp.* gravissima Majestatis pœna, non modo suam, sed etiam suorum consiliariorum virorum Illustr. salutem muniverunt, *d. l. 5. l. 8. C. de dignitat. lib. 12.* & non tantum effectus punibilis, sed & conatus & voluntas, *cum eadem severitate voluntatem sceleris, qua effectum, jura puniri voluerint*; ut sunt verba *text. d. tit. 24. l. ult. d. l. 5. C. ad L. Iul. Majest.* (intellige tamen voluntatem externe declaratam, propter *l. 19. ff. de pœnis.*) *Mynſ. Resp. 44. n. 9. & seqq. Heig. p. 1. q. 4. n. 26. & in §. 3. Inst. de publ. jud. Wesemb. ibid. Matth. Steph. c. 5. l. 2. p. 1. n. 76. Harprecht. in tr. criminal. ad §. 3. Instit. de publ. Iud. n. 23. & p. 1. disput. 27. th. 7. Vivi. lib. 2. opin. 246. Eman. Soar. in thesau. recept. sent. l. N. n. 7. & 8. D. Arnisæ. de jur. Majest. l. 1. c. 1. n. 78. Farin. de crim. les. Majest. q. 112. n. 66. Tiber. Decian. in tr. crim. l. 7. c. 5. n. 2. Canisian. disp. 10. de jur. Majest. th. 44. Althus. l. 1. Dicæolog. cap. 131. n. 12. D. Hunn. colleg. crimin. disput. 10. th. 58. Ioh. Reuter. de crimin. les. majest.* Verum quæstionis est admodum controversę,

Qu. 4. An crimen læsæ Majestatis indistinctè in EE. cõmittatur. Aff.

Num pœna illa, qua, adversus E E. crimen læsæ Majestatis committentes, puniuntur, indistinctè locum habeat? Aff. Eman Soarez in Thesaur recept. sent. lit. M. n. 7. & 8. Vivi lib. 2. opinion. 246. p. Heig. p. 1. q. 4. n. 26. & ad §. 3. ubi & Wesemb. sibi contrarius *D. Harpecht. n. 23. Inst. de publ. iudic. idem p. 1. disp. 27. th. 7. Hunn. colleg. crim. disp. 10. th. 58.* per *tit. 24. A. B.* qui cum non distinguat, nec nobis, an odio Imp. lædantur an minus, distinguendum *l. 8. ff. de public. in rem act. l. 3. in fin. ff. de offic. præsid.* Et dispositum de toto censetur dispositum de parte quoquo modo, *l. 78. ff. de R. V. l. 51. in fin. ff. de administr. tuto. l. 21. l. 113. l. 147. ff. de R. I. c. 35. 80. eod. in 6.* maximè si lex se in decisione partis ad decisionem totius referat. At verò de Imp. ita Lex Iulia disponit, ut adversus ipsum indistinctè cõmittatur, *§. 3. Inst. de publ. judic.* E. & adversus E E. indistinctè committetur; ut de quibus, *d. tit. 24.* disponit, quod sint pars corporis Imperatoris. Verum hanc sententiam alii non probant, statuentes, hoc crimen in E E. demum committi, si odio principis lædantur, alias non item, *Myns. Resp. 44. n. 14.* tùm, quia hoc æquius sit, & odiosa restringat, arg. *l. 8. ff. de R. I. l. 14. in fin. l. 39. §. 6. 1. l. 43. in fin. 2. l. 29. § 1. l. 75. ff. de legat. 3. l. 83. § 3. l. 109. ff. de v. o. l. 4. §. 3. ff. de suspect. tutor. l. 42. ff. de pœn. c. 15. de R. I. in 6.* tùm, quia sic

d. tit. explicetur secundum jus commune (quod omnino faciendum *l. 54. §. 1. ff. locat.*) *t. 5. C. ad L. Iul. Majest.* ubi demum in consiliarios committatur, si odio Principis, & ut pars ejus lædantur, non verò si privato. *Bart. in l. hostes. ff. de captiv. & postlim. revers. Isern. in c. 1. verb. bona committ. quæ sint regal. n. 5. Afflict. ibid. n. 11. 57. & 63. Paris. de Put. in tr. synd. in verb. injuria official. c. 4. num. 3. Laudens. in tr. crimin. læs. Majest. q. 2. Gig. tr. eod. sub tit. qui & à quib. q. 14. Capit. decis. 130. n. 13. Alciat. cons. 467. n. 6. Bellamer. cons. 15. Guid. Pap. decis. 344. in fin. Salicet. Bl. in d. l. 5. Wesemb. cons. 57. n. 6. Menoch. consil. 99. n. 9. Gravet. cons. 6. n. 79. tom. 1. Roland. à Vall. cons. 1. n. 32. vol. 3. Hackelm. disp. 24. th. 15. l. d. Treutl. disp. 32. vol. 2. th. 1. lit. C. ibique in not. D. Bachov. & D. Hunn. in Resol. q. 7.* Verum

Resolutio contrario. cum *d. l. 5. & d. tit. 24.* satis sint generales & certi, uti videre est apud *D. Harprecht. d. l. Et d. l. 9.* cum aliis juribus supra allegatis, in

1. dubio procedat, prior sententia videtur firmior. Nec quicquam ob-

2. stat ratio secunda, nam, sive ex odio in Imp. sive in consiliarios ejus, privato sive publico quis ad hoc crimen prosiliat reum eum esse *Majestatis*, in *puncto juris verius* fatentur. *Decian. l. 7. c. 5. n. 4. tr. crim.* ubi pro hac sententia allegat, *Innoc. in c. 1. n. 3. de offic. deleg. & ibid. Bl. post Bernhard. n. 7. Tholosan. lib. 35. c. 3. num. 5. clar. 5. sent. §. læsa Majest. n. 5. Rube. cons. 145. Harprecht. d. l. n. 13. & seqq. Sixtin. de Regal. c. 20. n. 24. lib. 2. Bocer. class. 4. disp. 11. th. 1. & tr. de Regal. c. 3. n. 104. & tract. crim. læs. Majestat. cap. 2. num. 29. & seqq.* Sequuntur privilegia, quæ EE. habent in rebus sive bonis, de quibus

Recess. 1. Ius Argentar. Salin. & aliarū fodinarū. Regalia. in *tit. 9 & 10. A. B.* I. erga Jus *Argentariarum Salinarum, & aliarum Fodinarum, d. tit. 9.* quod EE. speciatim (quia *Regalia 2. feud. 46. Geden. cons. 1. in ordin. 2. n. 1. Heig. p. 1. q. 4. n. 30. & q. 73. n. 26. Borcholt. 1. de Regal. n. 87. Wesemb. de feud. c. 4. n. 5. & cons. 60. n. 4. Zas. cons. 6. n. 6. & cons. 16. n. 6. vol. 2. Cassan. p. 5. consider. 24. de glor. mund. Borti. de jur. Majest. concl. 44.*) concessit Carolus IV. in Electoratibus, cum omnibus jurib. *Rauchbart p. 1. q. 23. n. & D. Arumæ ad c. 5. A. B. fol. 214. Sixtin. de Regal. c. 16. n. 18. D. Arnis. d. l. 3. c. 4. n. 4.* Etiam in fundis privatis, non quidem in totum, & quoad ipsam etiam proprietatem (sic enim cum in usu sint privatorū *l. 32. §. 1. ff. de usufr. legat. l. 13. §. 5. ff. de usufr. l. 7. §. 14. ff. solu. matrim. l. 3. C. de metall. l. b. 11. l. 9. §. 2. ff. de usufr. l. 3. §. fin. ff. de reb. eorū qui sub tutel. l. 13. §. 1. ff. comm. prædio. l. 4. §. 7. ff. de Censib. Cujac. 15. observ. 21. D. Bocer. c. 3. n. 165. de Rega.* Jus tertiū dare nō potuit.

3. Reg.

3.Reg.3 .Ezechie.46.v.18.Deut.17.l.10.ff.de I.& I.§.3.Inst.eod.l.7.C.de precib.imp.offer.l.3.C.de rescind.vend.1.F.7.§.2.Inst.de his qui sui vel alie.jur.l.1.l.74.l.75.de R.I.c.22.eod.in 6.d.l.13.§.1.ff.com.pred.l.14.l.66.ff.de condict.ind.deb.l.25.ff.rer.amot.l.206.ff.de R.I.c.48.eod.in 6.l.15.ff.de S.R.P.l.17.§.4.ff.de instit.act.l.12.§.1.ff de distract.pignor.l.2.§.10.ff.ne quid in loc.publ.) tantũ quoad decima *d.l.3.C.de metall.* quæ antea Imperatori soluta *d.l.3.l.17.§.fin.ff.d.V.S.Zas.vol.1.cons.16.n.69.Iacob.Alvar.præpos.Alex.ind.Tit.56.in verb.Argentariæ.* nunc debetur EE. de fodinis metallorũ inventis & inveniendis.*d.t.9.Gaden.d.cons.1.n.2.& cons.3.n.3.& 9.Schurff cons.25.vol.1.Schneid.de feud.p.2.num.104.Heig.p.1.q.4.n.30.& q.13.n.26.* Et sic Interpp. Jura Regalia argent. metall. saltẽ quoad decimã, Principib. & superiorib. Dominis largiuntur reliquã utilitatẽ a. prout & fodiendi & scrutandi metalla, etiã sub alieno solo, licentiã cuiq; diligẽti indagatori liberã faciunt, ut videre est ex *Feudist.in d.Tit.56.Iacob.de S.Georg.in verb.cum argentifod.n.1.& seq.Schneid.d.p.2.n.102.& seq.Rosen eod.tr.feud c.5.axiom.85.& seq.Vult.tr.eod.c.5.n.7.Boss.in pract.rubr.de metall.n.3.11 & 13.Gars.de expens.c.22.n.47.Caroc.de locat.p.4.tit.de remiss.merced.q.10 fol.193.Wesemb cons.45.n.24.Gaden.cons.1.2.3.Schurff.d.cons.26.vol.1.* verum scribit. *Heig.d.p.1.q.13.n.29.* de hac Dd. opinione se nõ leviter dubitare, cum undiquaq; circũspiciens videat, Metallorũ jura à privatorũ rationib. longo intervallo discreta, sic ut privatis non nisi cõcessione EE. Principum, aut Dominorum, fodinas facere liceat, & quod erutũ inde sit, cum onere, decimarũ possidere: imo & in locũ ad hoc destinatũ, monetæ & publici usus causa deferre, necesse esse, prout & passim varia jura diversis in locis ad hoc constituta reperiantur, ad auri, argenti, cupri, stãnni, plumbi, & ferri fodinas eos tãtũ admittentia, qui concessionem desuper expressam obtinuerunt. Fodinæ n. *d.tit.6.* cõcessæ EE. sunt de Regalib. *d.tit.56.Land.l.1.art.35.* quæ privatorũ non sunt, & tantũ privilegio investituræ, aut imemoriali præscriptione acquiruntur, *Myns.resp.34.n.9.VVesembecc.cons.60.n.6.panormit.in c.quod per translationem & 2.notab.de offic.deleg.* & alii magno numero. *à VVesemb.d.l. allegata c.26.§.1.extr.de V.S.l.6.C.de præscript.30.ann.2.feud.56.* ibi nisi specialiter *l.3.§.4.ff.de aqu.quotid.& æstiv.* II. Est *Ius Teloniorum, Vectigalium A.B.tit.9.in fin.* (quanquam hoc jure cæteri quoq; principes nunc gaudeant, ut tradit *Sixtin.de Regal.c.6.Hypp Riminald.cons.72.n.121.Buxt.ad A.B.concl.91.lit.B.Obrech.disp.de Reg.th.118.& seqq.Col.de jur.*

Quæst. 25: An Imperatorem certũ lædere possit? Neg.

Quæst. 26. An jus argent. salin. & metall. tantum quoad decimam, an vero etiam quoad proprietatem pertineat ad EE.? Poster. Aff.

2. Ius Telonio. Vectig. Competit. aliis etiam Principib.

de jur. Imper. sect. 40. D. Bacchov. ad Treut disput. 17. p. 2. th. 9. lit. A.) quo in Ditionibus vectigalia colligunt scil. indicta & constituta *d. tit. 9.* non indebita & inconsueta. *tit. 17. in fin.* non nova. *d. tit. 9.* eorum enim potestas & authoritas & instuendi & augmentandi publica est, nec solent nova vectigalia inconsultis principibus institui *l. 3. C. vectig. nov. instit. non poss.* nec id vel Curatori, vel Curię sine Imperiali praecepto licet, *l. 10. pr. ff. de public. & vectig.* sed soli Imperatores ea, vel ipsi instituunt, vel ut instituantur permittunt. *l. 1. 2. 3. C. d. tit. c. 10. & ibi glos. in verb. Regum ext. de censib. c. 26. §. 1. Extr. de V. S.* quoniam vectigalia sunt de Regalib. *2. feud. 56.* vnd gehören zu Kayserlicher sonderlicher hoheit vnd reservaten, ut dicitur in R. A. zu Regenspurg *de An. 1576. §.* dardurch dann/ & est text. in Vet. specul. Suevico. *lib. 1. c. 12. §. 3.* ibi, alle Zöll vnd alle Müntze / die im Röm Reich seind/ die sind eines Röm: Königs/ vnd wer sie will haben/ Er seye Pfaff oder Leye/ der muß sie haben von dem Röm: Reich vnd von dem Röm: König/ tertia tamen pars de jure Civili ad municipia spectabat *l. final. C. de vectigal.) Boss. in pract. qui vectig. impon. poss. n. 4. Myns. C. 5. O. 29. Tholos. 3. Syntag. 3. n. 2. Cepol. de S. R. P. c. 26. n. 10. Clap. de Ar. Reipub. c. 21. Olm. vol. 5. symph. tom. 3. D. Becht. de Securit. & sal. conduct. th. 71. Menoch. cons. 32. n. 3. Cravet. cons. 195. n. 5. Modest. Pistor. 1. cons. 4. n. 1. Wesemb. cons. 27. n. 24. & cons. 45. n. 8. Myns. decad. 11. Resp. 1. n. 97. Knich. de territ. jure. c. 3. n. 324. D. Bachov. ad d. disp. 18. d. th. 9. lit. A. & ibi D. Hunn. q. 44. licet* alij minus rectè ad Imperium Merum referant. *Bald in l. etiam C. de execut. Rei jud. n. 21. libr. 2. cons. 20. num. 8. & 9.* alii pejus ad Iurisdictionem patrimonialẽ *Alber. Fichar. in l. Imperiũ ff. de Iurisd. Mindan. l. 2. c. 45. n. 9.* quem refutat *D. Arnis. l. 3. c. fin. n. 5. de jur. Majest. Rosenth. de feud. c. 5. concl. 74. n. 6.* Verum nec hodiè Ius instituendi nova vectigalia soli Imperatori competit, propter Capitulationẽ Imperii, qua cum electis Imperatoribus caveri solet ne fas sit eis absq; statuum consensu, etiam necessitate urgente vectigalia nova aut tributa imponere vel vetera augere. R. A. de *An. 1576. §.* weiter seind wir. *Sleid. l. 1. comm. pag. 17. Myns. C. 5. obs. 31. Heig. q. 18. n. 7. p. 1. Danis. in jur. Cam. tit. 231. vasq. de succ. progres. in praefat. n. 115. Mich. d. jurisd. concl. 11. lit. C.* In ijs enim, quae in singulorum

Non tamen nova, nec inconsueta.

Id soli competit Imp. olim Rom.

Ideo refertur ad Ius maiestatis eorum institutio & ad maiora Regalia.

male ad merum Imperium

Iurisdictionem patrimonialem.

hodie vero EE. requiritur consensus. quoad Imperat.

lorum detrimentum tendunt & odiosa sunt, in quorum numero censet *Bart.* vectigalia. in *l. si pupillas §. fin. ff. ad L. Aquil.* princeps nihil facilè statuere debet, nisi de communi consensu eorum quorũ interest, *arg. c. 33. & ibi Dd. ext. de jurejur. Lucas de penna ad l. unicam. C. de superind. lib. 10. Macer. in pract. forens. tit. de talliis. n. 24. & seqq. Capic. decis. 148. n. 11. Schurff. consil. 208. n. 17. C. 3. Cravet. cons. 814. num. 4. Knich. d. c. 5. n. 60. & 61. de jur. Sax. verb. Ducum Saxon. Rosenth. d. c. 5. concl. 13. n. 12. D. Bach. d. th. 9. lit. B.* Sic nec Reges GALLIÆ. *Bodin. 6. de Rep. 2.* nec ANGLIÆ. *Heig. d. q. 18. num. 8.* nec HISPANIÆ. *Parlador. 1. rer. quotid. c. 2.* nec HUNGARIÆ, DANIÆ, POLONIÆ. *Heig. d. n. 8.* nec SICILIÆ. *Bologn. cons. 1. n. 11. & seq.* sine procerum & Ordinum approbatione, nova tributa aut vectigalia imponere possunt. III. Est *jus Moneta*, hoc enim cum uno ore omnes ICti inter Regalia reponant *Seissel. Specul. feudal. Rubr. de his qui feud. dare pos. Zas. p. 5. feud. n. 14. & cons. 16. n. 24. l. 2. Bodin. 1. de Rep. ult. & 5. de Rep. 3. Tholos. 9. de Rep. 1. n. 31. Clap. de Ar. Rerump. 1. c. 16. Damh. in prax. crim. c. 65. n. 1. Peregr. de jur. Fisc. tit. 1. n. 25. l. 1. Sixtin. de Regal. c. 9. n. 17. 18. & seqq. Borcholt. tr. eod. n. 55. Obrecht. eod. n. 221. & seqq. Cujac. eod. Rosenth. d. c. 5. concl. 48. n. 1. D. Vultei de feud. l. 1. c. 5. n. 7. Laudens. tract. de monet. in pr. Boss. tit. de monet. n. 1. Curt. senior in tract. ejusdem tit. in pr. Lancell. l. 1. c. 1. de Imperat. §. 4. vers. in hoc versiculo 11. n. 1. Coras. 3. Miscell. 13. Pinel. ad l. 2. de rescind. vendit. p. 1. Rubr. & ibi Soar. in not. ad n. 6. Giarch consi. 2. de monet. Chop. de domant. l. 2. tit. 7. n. 15. Buda. de re numm. c. 4. libr. 1. Vivi. decis. 201. num. 2. Ferrar. Mont. de F. l. 5. c. 7. Schneid. de feud. p. 2. n. 117. D. Bocer. c. 2. d. Regal. n. 222. D. Besold. class. 1. polit. c. 4. n. 50. & 51. EE.* specialiter indultum est, *tit. 10. A. B.* Quod Jus tamen & aliis quoque Statibus communicatum R. A. *Anno 1524.* §. Dergleichen. *Anno 1551.* §. So haben wir auch / & §. Und sollen derewegen. *de Anno 1570.* §. Als dann die Müntz-Gerechtigkeit keinen mertantz / sonder unser Käys. Regal. so die Müntzstände / auß unserm sondern vertrawen / nicht zu jhrem selbst gesuchtem Vortheil / sondern wie wir selbst / dem H. Reich zu Ehren und Wolfahrt brauchen sollen / *Anno 1559. Arumæ. ad d. tit. 10. A. B. ibique Buxtorff. concl. 92. lit. E. Heig. p. 1. quæst. 4. num. 30. D. Arnisæ. l. 2. cap. 2. de jur. majest.* quapro-

In iis nihil Imp. solus temere debet statuere, quæ ad Status Imp. pertinent detrimentum.

Rex Galliæ Angl. Hisp. Hung. Dan. Polon. Sicil. sine procerum consensu nova tributa non imponunt.

3. Ius moneta. Est Regale.

Competit aliis etiam principib. &c.

pter cum eò res pervenisset, ut & privatis Jus monetandi concederetur, MünßOrdnung Ferdin. Anno 1559. §. Wo aber jemands/ hincque multa incommoda in Remp. redundarent, uti proh dolor paucos ante annos maximâ certe cum Reip. clade experti sumus, ideo hodiè in Capitulatione Imperator promittit se sine consensu EE. nulli imposterum statui jus monetandi concessurum. Wir sollen vnd wollen auch hinführo/ohn vorwissen der Churfürsten niemandes wes Stande der oder Wesens der sey/ mit Münß Freyheit begaben/ oder begnadign / ne scilicet quod specialiter in usum publicum inventum esse constat, in privatorum transeat compendium, *Paurmeist. de Iurisdict. 1. cap. 4. num. 26. Carpzov. de capit. Cæsar. cap. 8. in fin. & de jur. majest. thes. 46.* Solius tamen Imperatoris est materiam monetæ præscribere, sic *Ferdinand.* in Comitiis 1556. decreto Ordinum certam materiam cuique nummorum speciei præfinivit, & in Edicto *Anno* 1571. post Comitia *Spirensia* publicato, ubi in §. Damit aber solcher vbermessig &c. tollit obulos & nummulos minutulos, quod cum ferè toti sunt ærei sicque rem nummariam corrumpant, qua de causa *Carol. V.* in Comitiis *Norimberg. Anno* 1524. §. Item Nach dem die Baßen Baccenos & Semibaccenos procudi prohibuit, & ubique penæ gravissimæ interminantur falsas monetas percutientib. ut constat. *ord. crimin. artic.* 3. in Edicto *Maximiliani* de Anno 1570. §. Da aber jemandt. in Edict. Anno 1571. §. Vnd sonderlich wollen wir in fin. quin etiam idem *Ferdinand.* certam *formam* R. A. *de Anno* 1559. §. Wir aber vorgestelte/ præscripsit, quæ tamen, quo ad quid, à *Maximil.* abrogata fuit de Anno 1566. §. Vnd als sie & seqq. adde R. A. de Anno 1521. §. Weiter als wir jeßo in fin. de An. 1524. §. Dergleichen hat der Münß. Anno 1530. §. Dieweil auch *Pondus* quoque certum cuivis nummorum generi definierunt *Frider. III.* de Anno 1442. §. Item wann auch *Carol. V. de Anno* 1551. §. Nemblich allzeit bißher *Ferdinand. de Anno* 1559. *& Maximil. II. Anno* 1566. *& Anno* 1570. & in summa *Carolus V. Anno* 15 4. §. Dergleichen hat der Münß/ statuit, das alle Stände dem Reich gemeß münßen sollen / ut ita omnia quæ ad rem nummariam pertinent, concludantur ll. & arbitrio Imperii, à quo principibus Civita-

Hoc jus sine EE. consensu Imp. nemini concedit.

Illius tamē est solius materiam monetæ præscribere, id quod probatur exemplis Impp. Ferdinād. Carol.

Maximil.

Formam.

Pondus.

Omnia ad monetam pertinentia LL. Imperii concluduntur

Civitàtibusvè concessa potestas nunc suspenditur, nunc diminuitur, nunc in universum aufertur.

XXII. IV. Constat jure feudali absque consensu Domini feuda nullo modo sub pœna amissionis alienari. Alienata verò sine ulla pretii refusione ab emptore revocari posse. *2. Feud. 52. 55. 40. 8. 9. 30. 38. & ibi Feudistæ, Clarus §. Feudum. quæst. 31. num. 11. Curt. Iunior. p. 4. quæst. 16. num. 107. de feud. VVesemb. c. 11. num. 2. Rittersh. lib. 2. c. 4. quæst. 81. Haneton. l. 3. cap. 5. Schrad. p. 8. cap. 1. num. 21. Rosenthal. c. 9. m. 1. Vigel. method. feudal. cap. 5. caus. 37. Isernia in c. 1. quid sit investit. Fransc. de Amic. tit. de his qui feud. dar. pos. verb. hoc ergo. num. 6. Zas. p. 9. num. 3. Duaren. c. 12. num. 6. Borcholt. cap. 8. num. 34. Vultei. 1. cap. 10. num. 44. & seqq.* omnes de Feudis allegatis locis tractantes. Tamen, ex Imperiali Constitutione & gratia *Carolus IV. Regi Bohemiæ & cæteris EE. dedit, ut citra Domini* (puta Imper.) cōsensum comitatus, Baronatus & alia Feuda à Principibus, quibuscunq; Magnatibus, Comitibus ac personis aliis, modo libera ut libera, Feuda ut Feuda teneāt, & debita servitia præstent *tit. 10. A. B.* sibi cōparare queant. *Quā constitutionē d. tit. 10. A. B.* ut ob verbum *S. Imperio* in fine ejusdem tit. & regulā, Beneficia contra jus commune & tertii non interpretanda *l. 2. §. 10. & 16. ff. ne quid in loc. publ. l. ult. in fin. ff. de S. V. P. l. 16. ff. de S. R. P. l. 11. in fin. ff. si S. V. l. 28. ff. eod.. l. 14. ff. de Condict. in deb. l. 7. ff. de serv. export. l. 6. in fin. ff. de jur. dot. l. 50. ff. de A. R. D. l. 206. ff. de R. I. l. 6. C. de serv. l. 35. C. de inoff. testam. ut ad Feuda majora,* Fahen Lehen, *dependentia ab Imperio immediatè, cum Buxtorff. ad d. tit. 10. concl. 95. restringamus*, non patiūtur verba generalia, à *personis aliis quibuscunq; quascunq; terras, castra, possessiones d. tit. 10.* V. *Ius recipiendi Iudæos A. B. tit. 9. Heig. p. 1. q. 4. num. 30.* quod & aliis quoque statibus Imperii concessum esse apparet, dann allen denjenigen hinführo Juden auffzunehmen oder zuhalten gestattet wird/ die von dem Käyser oder H. Reich Regalia haben/ oder insonderheit derhalben privilegirt sein R. A. de Anno 1548. Von Juden vnd jhren Wucher/ de Ann. 1577. *tit. 20.* & de Anno 1530. *Thesaur. decis. 57. Danis. jur. Cam. tit. 120. Greve. 2. pract. observ. 5. in coronid. miscell. numer. 6. & seqq. Mich. conclus. 48. lit. B. de jurisdict. Buxtorff. ad A. B. concl. 90.*

4. EE. citra domini consensum feuda possunt comparare. quod tamē de Iure Feudali non licet.

Quæst. 27. An hoc privilegium pertineat tantum, ad Feuda Imperii, an vero etiam ad Feudalia subditorum? utrūque Aff.

5. Ius recipiendi Iudaeos.

Coler.

Coler. de jur. Imper. sect. 40. Schonborn. 5. politic. 26. Sixtin. 1. de Regal. cap. 5. num. 16. Hieron. Brugkn. in addit. ad decis. Gebhardi. Maynhar. l. 4. decis. 4. n. 4. Hildebrandum Papam primum fuisse, qui circa *Ann. Ch.* 1100. Judaeis Christianum orbem aperuit, testatur *Vrspergens. & Avent.* quem secutus est, *Gregorius IX.* qui Judaeis, *Anno 1500.* invitis & reluctantibus Christianis Regibus, immunitatem, quam multo auro redemerant, tribuit. & Judaeorum colluvie Galliam, Angliam, Italiam, Germaniamque inundavit, ut *platina* & *Baleus* adnotarunt. Unde patet, quod *quamvis sint*, qui propter text. *Exod. 23. vers. 32.* tum propter Blasphemias, execrationes & usuras *eos in Christianorum terris non tolerandos existiment*, contrarium tamen, non solum per Jus Civile. *tot. tit. Cod. de Iudae. Novell. 146. Novell. 45. Novell. Leon. 55.* & Canonicum, *tot. tit. de Iudae. & Saracen. lib. 5. Decretal. tit. 6. & 5. Clement. 3.* sed etiam per Constitutiones *Imperii d. tit. 9. A. B.* R. A. *de Anno 1530. de Anno 1548. de Anno 1576.* §. Uberberhatschlagen, *Constit.* Caroli V. de Judaeis *de Anno 1551. & 1577.* apud *Goldast. tom. 2. Const. Imper. Maximiliani II. de Anno 1552. tom. 6. Symph.* (vide *Psalm. 59. vers. 12. Roman. 11. vers. 15. & seq. Lucae 24. vers. 24.*) approbatum est, modo pacificè secundum leges vivant, *Decian. in prax. crimin. l. 5. cap. 11. num. 4. & seq. Paris. cons. 2. n. 10. & seq. l. 4. Iohan. Drexler. in concord. ad Beroum cons. 109. l. 3. Frans. Bec. cons. 84. per tot. Roland. à Vall. concl. 15. per tot. l. 3.* habitu tamen à Christianis diverso. per *c. 15. extr. de judae. Benedict. in cap. Rainutius. num. 64. de testam. Tholos. l. 10. Syntagm. cap. 2. num. 34.* & secundum d. Recess. Imperii *de Anno 1530. tit.* Von der Juden Kleidung, ubi statuitur, quod flavo super vestem annulo uti debeát, *Danas. de jur. Camer. tit. 150. §. 1. Brugkn. d. decis. 8. num. 4.* Horum *Synagogae an in Rep. Christiana ferendae sint*, quaeritur? Aff. Quin imò & semel *receptos*, *pro lubitu, & absque Imperatoris consensu*, nisi ob scandalum fortè vel iminens aliquod periculū *temerè non esse expellendos* assero, in tantum ut adversus eum, qui semel eos in protectionem recepit, & postea expellere vult, mandatum cum clausula ad eorum petitionem decernatur. *Ruland. de comm. p. 3. l. 7. c. 2. n. 5.* ubi de hoc praejudicia refert, *Sixtin. 1. de Regal. 5. num. 24.* de quibus ut & aliis quaestionibus populum Judaicum, nunc per varias orbis plagas miserè dispersum, & justo Dei judicio,

Hildebrandum Papa primo Iud. introduxit in orbem Christianorum A. C. 1100.

Quaest. 28. An Iudaei recipi possint bona consciẽtia, affirmativa probatur ex Iur. Civil. Canonico. Constitutionib. Imp.

Attamen pacificè debent vivere.

Diverso à Christianis uti habitu, gerentes flavum annulum.

Quaest. 29. An Iudaeorum synagoga ferenda? Aff.

Quaest. 30. An pro lubitu recepti possint expelli

ob

ob *Messiæ* contemptum, ab omnibus odio habitum, varias & discrepantes opiniones. vide apud *Isidor. D. Speckhan. Marq. Freher. Dan. Arcular. Disput. Theolog. 51. de reducend. ab exil. Iudæ.* qui speciales de hisce edidere tractatus: quibus addendus *Ant. Magarith. tract.* der gantz Jüdisch Glaub. *Oldrad. cons. 87. & 264. August. 4. de Civ. Dei c. 8. & in ps. 53. Waremund. ab* Erenberg. *2. de fœder. f. 52. Cujac. 7. observ. 30. Bodin. 3. de Repub. Zas. tom. 5. post tr. substit. Paris. 4. cons. 2. n. 12. Borel. de præstant. Reg. Cathol. c. 69. Natt. 3. cons. 620. n. 21. Roland. à Val. cons. 25. l. 3. n. 29. Alex. cons. 15. n. 23. l. 2. Bec. cons. 84. n. 8. Tholos. 3. syntag. 2. num. 38. Coler. decis. 185. Arumæ. disc. 5. ad A. B. th. 6. in pr. Ruland. de Commiss. p. 2. l. 7. c. 3. n. 5. Farin. de Var. quæst. Rubr. de pœn. temper. Panormit. Socin. & alii in c. 10. ext. de Accus. Dec. cons. 30. Tiraq. de pœn. temper. caus. 25. Blanc. in pract. crimin. in caut. pro Reo defend. caut. 1. n. 3. & seq. Viri. in comm. opinio. lit. A. verb. accusari potest Iudæus. Clarus 5. sentent. §. fin. quæst. 51. D. Cranius tr. de pace Relig. p. 2. problemate. 3. connex. 5. Speckh. C. 2. class. 1. q. 17.* hisce in locis & tractant Quæstionem illam; *Verū Iudæus recens Baptizatus, & ad Christianismum conversus, per conversionem & pœnitentiam illam, ab anterioribus & pristinis delictis in Iudaismo perpetratis, etiam in foro seculari, quoad pœnam Corporalem recte excusetur & impunitatem consequatur?* Quamvis affirmativa, ut mitior, æquior, & Religioni Christianæ magis favens, adstruenda & defendenda videatur; tamen Negativæ sententiæ defensores sequi malo, qui statuunt, per baptismum impunitatē corporalem Judæo non tribui. Baptismi enim effectus non est, ut tollat pœnam corporalem, sed spiritualem. Quamvis interim non negem, Magistratum Politicum posse Judæo verè pœnitenti præterita delicta in honorem Christianismi condonare, ut & alii infideles hac ratione ad Christianismum invitentur. *vid. Petre. conclus. crim. 35. D. Hunn. Colleg. crim. disp. fin. th. 67. Althus. Dicæolog. lib 1. c. 99. n. 52. D. Besold. class. 1. Pol. 11. n. 18. Christ. Helvic. Elench. Iudæ. 8. per tot. Velst. decad. 9. q. 16. Iul. Bened. Cresc. in consil. German. sup. privil. Iudæ. Modit. §. 2. quæst. 165. & §. 6. quæst. 4. de I. N. G. & C. D. Becht. de securit. th. 92. & seqq. Tiber. Decian. 5. pract. crimin. 11. n. 7. & seqq. qui per 6. capita tractat. de Iudæ. Meister. de LL. fol. 14. Camer. cent. 1. medit. Hist. cap. 89. Kirchn. 7. de Repub. auctuar. 3. Michaël. th. 49. in fin. de Iurisd. Schonb. 3. polit. 36. Keckerm. 1. polit. pag. 380.*

Authores qui de Iudæis tractarunt.

Quæst. 31. An Iudæus Baptizatus, quoad delicta in Iudaismo commissa adhuc sit puniēdus? Aff.

Potest tamen Magistratus vere pœnitenti Iudæo delicta condonare in honorem Christianismi, ut alij ea ratione invitentur ad Christianismum.

K *& disp.*

& disp. pract. 33. q. 1. Cubach. cent. Illustr. qq. dec. 1. q. 9. Dan. Ott. de l. publ. c. 19. ubi 8. *conditiones refert, quibus Iudaeos recipiendos arbitratur, cum Dd. allegatis ibid.* VI. *Est unio principatuum Electoralium & jurium eis connexorum* de quo in *tit. 20. A.B.* & vult unumquemque principatum Electoralem, cum jure & voce electionis ac officiis cæteris omnibus, dignitatibus, juribus & pertinentii ad ipsum spectantibus, ita perseverare & esse debere unitum, perpetuis temporibus, indivisibiliter & conjunctim, ut possessor principatus cujuslibet etiam juris, vocis, officii, dignitatis, & pertinentiarum omnium ad illum spectantium, quieta debeat & libera possessione gaudere, & princeps Elector ab omnibus reputari, ipseque & nemo alius, præter cæteros principes EE. ad electionem, & omnes actus alios pro S. Imp. honore gerendos, omni tempore assumi, sine contradictione qualibet admitti, nec aliquid præmissorum ab altero, cum sint & esse debeant inseparabilia, dividi, vel ullo tempore separari debeant, aut in judicio, vel extra, divisim repeti valeant, vel evinci, vel etiam per sententiam separari, nec aliquis unum sine alio impetens audiatur; Ante constitutionem hanc, sæpius alibi principatus scil. Electoratus, alibi jura & officia cum cæteris pertinentiis erant, unde sæpius ex uno Electoratu plures successores jura & officia EE. assumebant, uti in Electione *Ludovici Bavari. IV. & Friderici Austriaci Rudolphus & Ludovicus fratres Bavari. Cuspin. de divis. Imperij, vid. Avent. l. 7. Annal. Bojor. Crant. l. 9. c. 8. in Sax.* Verum quia sic multa non rarò in Imperio eveniebant mala, fiebat electio discors, eligebantur plures. *Avant. Crent. d. loc.* Inde sequebantur bella, multiplicabatur EE. numerus contra morem Imperii; ideo communi procerum consensu placuit, ut Jus, vox, & officium Electoris, h.e. dignitas Electoralis, penes unum omninò maneret. *d. tit. 20.* intellige tamen si sine vi, sine metu, justo titulo Electoratũ possideat. *d. tit. 20.* in verb. *quieta & libera possessione,* alias enim si injustè eum habeat, possessio nihil prodest *l. 7. C. de Aquir. possess.* non etiam pro possessore habetur. *l. 2. ff. eod. l. 1. pr. ff. uti possider.* Nam & is, qui forsitan de Electoratu ejectus, manet nihilominus ac est, possessor ac Elector, *l. 7. ff. de Aquir. possess.* & ideo etiam jus ac vocem Electionis retinet *d. tit. 20. in fin.* quomodo *Moguntinens. Henric. de Fuhrenberg*

6. Unio principatuum Electoralium.

Mala quæ ex divisione Electoratuum oriebãtur.

Iusta tamẽ requiritur possessio ad Electoratũ

Unde dejectus nihilominus manet E.

venberg à Trevirensi dejectus Elector permansit. *Pantal. de vir. Illustr.* consentit verò constitutioni Carolinæ *tit. 55. 2. Feudor. v. firmiter etiam*, ibi Imperator *Frider.* constituit *ut Ducatus Marchia Comitatus de catero non dividantur.* Unde & *Gunth. lib. 8.*

Constitutioni Carolinæ consentit Friderici constit.

Marchia seu Comitis possessio sive Ducatus
Integra permaneant. ————

quam Friderici cõstitutionẽ etiã, quorundã Germanorum Principũ familiæ in hodiernum usque diem strictè observant. Quænam autem illæ familiæ, facilè est colligere. Nam cum fratribus non dividunt *Palatinus, Saxo & Brandenburgicus*, ut constituit *Carol. 4. tit. 24. A. B.* sic in *Ducatu Bavariæ* primogenitus solus succedit reliquis fratribus alimentaria portione assignata, & idem in *Palatinat. diversarum linearum* si credimus *Knich. in tract. de Saxonum Iure. c. 3. in verb. Ducum Saxoniæ*, idem introductum est in *Ducatu Brunsuicensi* per transactionem *Henrici Iunioris & Wilhelmi* fratris *Anno 1535. 16. Novembr.* factam, quæ & confirmata à *Carolo V. Ann. C. 1595. die 12. Iunij*, In principatu *Würtemberg.* idem Jus obtinere credimus authoritate *Maxim. I.* ut constat ex Graff Ebhart Fürstenbrieff gegeben zu Wormbs den 21. *Iunii Anno* 1595. cujus mentionem facit *Quetta cons. 6. n. 1. Goldast. in notis* zu dem Cadamischen Vertrag in Reichssatzung. *fol. 319.* cujusmodi plura usu quotidiano inquirere licet, ut cõstet illud *Gailij.* Avorũ nostrorum memoria, Feuda dignitatum apud unum ex familia, præsertim seniorem, semper sarcta tectaq; conservata sunt: quia prudenter consideraruint nihil esse tam magnum, quod divisione parum non fiat. N. 18. *c. 1. 2. obs. 153. num. 3. Sonsbec. de Feud. p. 1. num. 44. & seqq.* plurimi tamen Principes de consuetudine notoria regulariter cum fratribus dividunt, *Socin. senior. cons. 278. vol. 2. Alex. cons. 6. vol. 5. cons. 18. vol. 2. cons. 50. vol. 6. & cons. 25. vol. 5. Deci. consil. 389. & in c. prudentia vers. & notandum est de offic. delegat. Curt. tr. feudal. p. 4. n. 122. Ias. in l. stipulationes non dividuntur, n. 531. ff. de V. O. Gozad. cons. 8. n. 23. & cons. 26. n. 28. & cons. 62. n. 4. Paris. cons. 10. vol. 1. n. 15. Crot. cons. 55. n. 10. Riminald. Iunior cons. 638. n. 9. Menoch. cons. 61. num. 36. & cons. 97. vol. 1. & cons. 208. num. 2. vol. 3. Isernia & Alvar. cap. 1. §. omnes filii, si de feud. defunc. fuer. controv. Henning. Goden. cons. 20. n. 4. Clar. §. feudum. q. 44. n. 2. Ruin. cons. 29. n. 16. vol. 5. Modest. Pistor. cons. 50.*

Familiæ, quæ non dividunt principatus, recensentur.

Plurimi tamẽ sunt principes qui dividunt cum fratribus.

n.39. Oldrad. conf. 237. Roland. à val. cauf. 2. n. 125. & conf. 80. n. 9. vol. 1. Schurff. conf. 17. n. 5. Cent. 1. Wefemb. conf. 41. n. 163. Schrad. p. 7. c. 4. n. 7. de Feud. Zaf. p. 9. n. ult. Vult. l. 1. c. 8. n. 30. & c. 9. n. 99.

Processum. 1. Subditi eorum ad aliud tribunal non trahuntur. Cui privilegio privati renunciare nequeunt.

XXIII. Restant inter communia *privilegia Processum & forum concernentia*, quorum I. est, quod nulla de causa cuiquam concessum, EE. *subditos ad aliud tribunal evocare*, sed suis semper ordinariis judiciis sunt relinquendi *tit. 8. tit. 11. A. B.* quod cum pro communi utilitate in signum præeminentiæ EE. sit datum, ei privati non etiam renunciare poterunt, *arg. l. 2. §. 4. C. de juram. propt. calumn. c. 12. ext. de for. competent. l. 38. ff. de pact. l. 42. ff. de operis libert. l. 15. ff. ad L. Falcid.* quod tamen non crudè accipiendum, sed cum limitatione, si causa conventionis fundet EE. jurisdictionem, (hanc enim evocatio omnino arguit, *arg. c. 56. extr. de appel.*) quomodo si ea forũ aliud det, in eo, nõ obstãte hoc privilegio, erunt conveniendi. *arg. tit. 2. feud. 55. §. præterea* ubi *Iacob. de Belvi: And. de Isern. Laud. præpos. afflict. tit. 15. 46. tit. 11. feud. 1. c. 6 ext. de judic.* ibi *Innocen. Bl. Butri. Panormit. Deci. arg. l. uni. C. ubi in rem act. arg. l. unic. C. ubi de hæred. agatur. l. unic. C. ubi de possess. c. 3. ext. de Iudæ. l. 4. §. 2. ff. de Censib. l. 1. ff. quorum bon. l. 38. ff. de judic. arg. l. 1. C. ubi de Crimin. l. 1. C. de Iurisd. omn. jud. l. 1. l. 7. §. penult. ff. de accus. Auth. qua in provincia. C. ubi de Crim. agi oport. c. 1. ext. de raptor. l. 7. ff. de custod. & exhibit. Reor. l. 1. C. ubi Senat. vel Cla. c. fin. ext. de for. compet. c. 19. cauf. 2. q. 1. c. 4. cauf. 6. q. 3.* II. Concernens processum est, quod EE. *sine provocatione judicant, tit. 11. A. B. Hill. in not. ad Donell. 28. comm. 6. lit. V. in fin.* Nam cum à *præfecti prætoris* sententia appellatio permissa non sit *l. un. ff. de offic. præfect. prætor. l. un. C. de sentent. præfect. prætor. l. 19. & ibi Dd l. 30. 35. C. de Appel. l. 18. C. de Episcop. audient. l. 17. ff. de minor. l. unic. C. Ne lice. in una cauf. Nov. 119. c. 5. Zaf. in l. debitorib. ff. de re jud. Gail. 1. O. 1. n. 17. Ferrar. 2. de appellat. 3. P. Fab. 1. Semestr. 2. Wefenb. in π. à quib. appel. non lice. n. 3. Treutl. disp. fin. th. 4. l. E. ibiq; D. Bachov. in not. & D. Hunn. Var. Resol. vol. 2. D. Arnisæ. de Iurib. Majest. 2. c. 2. n. 3. Matth. Steph. p. 1. c. 14. n. 30. Tholos. 3. de apell. 12. Brederod. de appellat. p. 1. tit. 15.* nec si ex consensu litigatorum prorogata jurisdictione cognoscat. *d. l. 8. d. l. 17. l. 5. C. de precib. Imp. offer. l. 1. C. de off. præfect. prat. orient. Nov. 23. c. 1. Nov. 82. c. 12. Hill. d. l. V. Hunn. ad*

2. Ab EE. non appellatur.

Olim nec à præfect. prætor.

Licet cognosceret ex consensu litigatorum prorogata jurisdictione.

Treutl.

Treutl. d. th.4.L.E. His autem *EE.* hodierni à plerisque comparentur, eò quod Amplissimo EE. Ordini quædam cum istis communia sunt, nempè quod Præfectis Prætorio nulla olim Dignitas erat æqualis, adeo ut *Ennapius* Præfecturam Prætorianam, instar Imperatoriæ dignitatis sese habere dixerit, nisi quod purpureæ trabeævè usu caruerit. *Francis. Iuret. in not. ad Symach. lib. 1. epist. 12.* cum vice sacra remota appellatione & præscriptione omni. *d. l. 16. (Theodos. de Appell.* ubique judicarit: quod pater diceretur Imperii & provinciarum, & plenissimum Imperium etiam in senatores obtineret, *Caßiod. l. 6. cap. 3. l. 4. c. 24. Frans. Baldui. in Papinian. Cujac. ad tit. C. de offic. præfect. prætor. Otto Meland. in comm. Camer. p. 2. pag.* 482. unde *Socrati l. 2. Histor. Ecclesiastic.* dicitur, *μείζων τῶν ἄλλων ἀρχόντων δευτέρα μετὰ βασιλέα* qui solus, ut *Ausonius epist. ad prob. 16.* exceptis trib. heris. (Imperii consortes innuit) Herorum primus est. de Auth. præfect. prætor. latissimè *Guido Pancirol. in notit. Imper. orientis c. 1. Gravat. ad prax. octav. vestrii. l. 1. c. 1. n. 8. Bodin. 3. de Rep. 6. pr. Berter. pithanōn Diatriba. 1. c. 8. Petr. Fab. 1. semestr. 1. 2. 3. Coras epist. 99. c. 5. n. 2. & 4. Henning. Gaden. cons. 1. Wesemb. cons. 46. n. 2. Heig. p. 1. q. 4. n. 13. 14.* Quin hunc, *generalis legis, qua alij quoque ejus aliàs judicio non subjecti tenerentur, condendæ Ius habuisse*, contendit. *Alciat. 2. paradox. 9. per l. 2. C. de offic. præfect. Orient. & ferè Cujac. 6. obs. 10.* quod refellunt, *Angel. de S. Iohan. Antiparadox. contra Alciat. 4. & Guerin. Piso Soac. de Rom. & Venet. Magist. inter se comparat. n. 69.* Nam *forma* in *d. l. 2.* non legem significat generalem, sed Edictum ex æquo & bono editum, ut probat, *l. 1. ff. de Extraordin. cognit.* ibi; ut Præses &c. *formam rei det*; adde *Cagnol. ad l. 3. de Iurisd. num. 277. & seq.* successit hic *Magistro Equitum l. 1. ff. de offic. præfect. prætor Fenest. & Pompon. Lat. & Raph. Volaterran. de Magistr. Rom.* hodièq; iidem ferè apud principes Mareschalli, qui olim Magistri Equitum. *Henric. Bebel. de Magist. & Sac. Rom.* Atque hinc forsan vulgatum illud quod *Elector Saxon.* Imperii *Archimaresc.* habeatur præfect. prætor. sicuti nec desunt, *qui EE. generatim, & principes Electoralis familiæ præfect. prætorio comparant. Wesemb. cons. 40. n. 46. & cons. 46. n. 2. Gaden. cons. 4. de Argent. n. 2.* & alii supra citati; quam comparationem immeritò absurdam vocat *Andr. Knich. de Saxon. non prov. jur. verb. Ius. 6. 3. n. 34.* quod angustius sit hoc fastigium, quia in hæredes transitorium.

Præfect. prat. comparantur EE. ubi nonnulla de Præfect. dignitatib.

Quæst. 32. An competierit præf. prætor. potestas generalis condēda legis, qua etiam alias ejus judicio nō subjecti, tenebātur? Neg.

Præfect. Prætor. successit Mag. Equit.

Saxo habetur Præf. Prætor.

Quæst. 33. An rectè comparentur EE. præf. prat. Aff.

 torium.

transitorium. Neq; enim quæ similia in omnibus convenire oportet, alias eadem magis dicenda. Et multa imò communia huic dignitati cum illa præfectoria veteri. *Heig. d. loc. q.4.* Nam uti hæc dignitas summa est in Imperio & Regiæ æquiparatur, *Moller.1.Semest.* 40. ita & olim Præfecti Prætorio Regibus comparati ut sup. dictum est. Ad eorum itaque exemplum Carol. IV. in A.B. constituit, ne à sententiis EE. appellaretur, quod privilegium licet omnibus EE. tam Ecclesiasticis quam secularibus promiscuè concessum sit, nihilominus EE. Ecclesiastici & Palatinus contrario usu, ut volunt, *Schurff. cons.29.con.3.n.1. D. Arnisæ.de jur. majest. c.2. n.3. l. 2. Treutl. d. disput. fin. th.4. l. E.* vel dum ex humanitate, ne quis injuriam sibi illatam conqueri posset, appellationes ad Cameram admiserunt, ut volunt *D. Bachov. ad d. disput. Treut. d. lit. E. ad verb. tales hodiè sunt EE. D. Hunn. ibid. Sixtin. de Regal. l.1. c.5. n.5.* Jus hoc perdiderunt; Solus *E. Saxo* in viridi observavit usu, & non ita pridem Brandenburgicus per concessionem Imperialem recuperavit, *Reiger. in Thesaur. juris verb. appellatio. Heig. d. q.4. n.32. & q.10. n.34. p.2. Wesemb. d. n.3. Treut. d. th.4. l. E. Arnisæ. d. n.3. Matth. Coler. in Orat. d. jur. Saxon. Knich. in d. V. jus. n.37. c.2. Novel. Constit. E. Augusti. Albin. Histor. Misn. p.1. tit.16.* credidit enim princeps, eos, qui ob singularem industriam, exploratâ eorum fide, & gravitate ad hujus officii magnitudinem adhibentur, non aliter judicaturos esse pro sapientia ac luce dignitatis suæ, quam ipse foret judicaturus, ut *in §.1. d. l. un. ff. de offic. præfect. prætor.* scribit *Aurel. Arcad. ICtus.* Hoc tamen jus intelligendum in casu administrati Juris & Justitiæ, qua neglecta omninò evocatio & provocatio licita ulterior *vers. in defectu vero Iusticia d. tit.11. A.B. Ord. Camer. p.2. tit.26.* *An autem hoc jus de non appellando etiam aliis familiæ Electoralis principibus sit concessum,* elegans est quæstio, de qua vid. *Knich. d. tr. de Saxon. non provoc. privil. V. Ius. c.2. n.32. Buxtorff. ad A.B. concl.49. lit. C.* qui hoc negant, eò quod cum A.B. tantum ipsis PP. EE. hoc privilegium indulgeat ad alios Principes tanquã alias & tertias personas hoc extendendũ non esse *per. c.9. ext. de privileg.* & nota. à *Menoch. cons.464. n.14. & seq.* exceptis Ducib. Saxon. quibus hoc privilegiũ *An.1559. 2. Maij. à Ferd. II.* concessum est, ibi so in den Churfürstẽ vnd Fürsten zu Sachsen vñ derselben Erben Namen gesprochen/vnd

Privilegio de non appellando EE. renunciarunt.

Saxone & Brandeburgico except.

Ratio elegans, cur ab EE. non appelletur

In casu tamen denegata instit. ab EE. appell.

Quæst. 34. An etiam aliis Electoralis famil. Principib. hoc jus competat de non appell.? N. Except. Saxonia. Principib.

Hoff

Hoff eröffnet werden; privilegii hujus tenorem integrum vid. apud *Wehner. Symph. tom. 3. cap. 1. §. 6.* rationes hujus Privilegii invenies partim in ipso Privilegio expressas. Partim à *Peucer. Chron. l. 4. M. Coler. in d. Orat. de jur. Saxon.* relatas. *Knich. d. V. Ius. cap. 2. num. 32. & seq. & V. lit. provoc. nescium. cap. 3. per tot. Heig. d. q. 4. num. 42. Sixtin. de Regal. l. 1. cap. 5. num 15. Buxtorff. d. loc. Coler. de jur. Imp. Sect. 21. Hillig. d. lit. V. circ. fin. 18. Comm. Donel. 6. Webn. d. tom. 6. cap. 4. §. 14. & d. cap. 1. §. 6. Zinzerling. in disput. Inaugural. de Appell. concl. 72. Daniel Otto dissert. de jur. publ. cap. 11. D. Bachov. d. loc. ad Treut.* Contrarium tamen tenet, *Gylm. tom. 3. Symph. fol. 31.* & repetitur *ibid. fol. 274.* Item *Gilhaus. in arbor. judici. cap. 8. p. 3. fol. 597. num. 24.* referentes, putare quosdam Camerales à Saxone appellare posse, non ut ab Electore, sed Duce Saxon. & sic *Ann. 1592. 29. Novembr.* contra Saxonem processus Decretos esse, citationem & compulsoriales, periculo tamen partis; sic & præjudicia quædam Cameralia refert *Gylm. d. tom. 3.* Quod etiam non obstante privilegio Saxonico in Camera Imperiali super nullitate agi possit, *ut. in caus.* A. *contr.* K. *An. 1591.* & in aliis etiam causis mandata contra Duces Saxon. decreta esse, ibid. subdit, veluti in causa L. contr. S. de Relaxando captivo dict. An. Item in causa R. contra S. *An. 1594. M. Mart.* Verum de omnium S. R. I. ferè Statuum Privilegiis, tam de non appellando, nisi sub certo modo & conditione, quam alia specialia habes, *tom. 6. Symph. Gylm.* collecta à *Wehner. & apud Gylman. fol. 6. & 7. Coler. d. Sect. 21. Dan. Otto. d. cap. 11. apud Mindan. in tit. de privil. appell. Denais. jur. Camer. fol. 271. Wilhel. Roding. Pandect. Cameral. l. 1. de Iurisd. Camer. tit. 20. §. Principes fol. 117. n. 1. 2. & 3. ubi,* quorum EE. & PP. tam Ecclesiasticorum, quam Secularium Jurisdictio, vel planè vel certæ summæ conditione adjecta, ad Cameram sit immunis ab appellando, refert. Esset & hoc loco pertractanda quæstio illa perplexa & ipsa fundamenta Reip. attingens, An *scil. à Cæsare malè informato ad eundem melius informandum appellare liceat,* ut & illa. *Num ab Imperatore ad Pontificem appellatio licita sit in Imp. Rom.* ut & nō nulla alia, cum sc. ab ipso Imperatore, ut & Pontifice ad verum illum Pontificem & Justum Dei tribunal provocatum est; Verum de iis aliàs latius dicam.

Diss. Gylm. et Gilhaus. qui sentēt. sua, præjudic. firmant.

Remiss. de omnium Statuum privilegiis de non appell. nisi sub certo modo.

Quæst. 35. An à Cæsare malè informato, ad melius inform. appell. licita? Neg.

Quæst. 36. An ab Imp. ad Pontif. N.

XXIV. Divi.

Singularia privilegia EE. XXIV. Divisa supra fuerunt *privilegia* & beneficia quæ *ex A. B. EE.* competunt, quod horum quædam sint *communia* quædam vero *singularia.* Illis igitur explicatis, *Singularia* subjicienda restant, quæ non omnes, sed certos tantùm EE. concernunt. Horum duo, *Unum* pertinet ad *plures* scil. *Palatinum & Saxonem EE. Unum* ad *Palatinum tantum.* Prius *Ius vicariatus.* Quoties enim S. vacare contigit Imp. *Illust. Comes Palat. Rheni S. Imper. Archidap.* ad manus futuri *Regis Rom.* in partib. *Rheni & Sueviæ* & in jure *Franconico,* ratione Principatus sue Comitatus Palatini *privilegii* provisor est Imperii; Eodem jure provisionis, *Illust. Dux Sax. S. Imp. Archimars.* fruitur iis in locis ubi *Saxonica jura* servantur, sub his tamen modis & conditionibus, ut quidem ipsis quam plurima privilegia ob officium hoc commissum competant, potestas scil. excercendi judicia, ad beneficia Ecclesiastica præsentandi, recolligendi reditus & proventus, & investiendi de Feudis. Juramenta fidelitatis, vice & nomine Imperii recipiendi, adeò ut Imperator, ut ex capitulatione, liquet jurare teneatur, se quod Palatinus & Saxo interregni tempore egerunt, ratum habiturum; his verbis So wollen vnd sollen wir auch alles daß so durch die zwey deß H. R. Churf. vnd Vicarien immittler weils/ so daß Vicariat laut der A. B. nach vermöge deß Reichs ordnung gehandlet vnd dergleichen genehm halten/ auch confirmiren vnd ratificirn in der aller bestendigsten form/ wie sich dasselbe wol ziemet vnd gebühret *Sleid. l. 1. Comm. p. 29. Althus. c. 19. polit. n. 39. Carpzov. de Capit. Cæsar. c. 11. n. 12. Dan. Otto. d. tr. c. 12.* ejusmodi confirmatio eorum quæ egit, *Ludovicus Palatinus* tempore sui vicariatus facta à *Carolo V. An. 1521.* & extat apud *Goldast. p. 1.* von Reichs Satzungen *pag. 242.* tamen absolutam illis minimè concessam esse potestatem liquet ex eo, quod juramenta fidelitatis ipsis præstita, per Reg. Rom. postea electum omnia innovari, & de novo præstari debent; Feud. Principatuum, & illorum, quæ Fahen Lehen vulgariter appellantur, investitura ipsis interdictum, eorum enim collatio soli Imperatori & Reg. Rom. Specialiter reservata. Denique omne genus alienationis seu obligationis rerum Imperialium hujusmodi provisionis tempore, expresse inhibitum *A. B. tit. 5. Marq. Freher. in notis ad P. de Andl. l. 2 c. 10. Verb. vacante Imperio, Vasq. Illust. quæst. l. 1. c. 22. n. . & seqq. Schrad. p. 10. Sect. 1. 2. n. 174. & seqq. de Feud. Lupol. de Babenb.*

Vnum pertinet ad Palat. & Saxon.

Ius vicariatus.

Multa privilegia his Vicariis competũt.

Et jurat Imp. In capital. se ratum habiturum quæ Vicarii illi interregni tempore, egerunt.

In multis tamen eorum potestas restricta.

Babenb. de Imp. Rom. Sigism. Seld. in cons. ad Ferdin. Imp. Rosenth. de Feud. concl. 5. n. 55. Brutum fulmen. sub tit. examen majestat. Cardin. Zabarel. & Felin. in c. 10. ext. de for. compet. Bocer. 2. de Regal. n. 61. Mich. de Iurid. conclus. 29. Matth. Steph. lib. 2. p. 1. c. 2. n. 158. & seq. Heig. p. 1. q. 4. n. 18. Schonb. 5. polit. 34. Dieter. de sum summi Imp. potest. concl. 21. D. Arumæ. discurs. 3. ad d. c. 5. A. B. D. Besold. l. 1. polit. c. 6. n. 46. vers. 1. Mich. Schifer. de Orig. & potest. modern. EE. th. 63. 64. Dan. Otto. de Iur. publ. c. 16. Quod etiam jus hactenus in viridi observatum Palat. & Sax. quoties Rex Rom. nullus exstitit, Custodivere, & non solum patrum nostrum memoria, post mortem Divi Maximiliani I. An. 1519. (antequã Carolus Austriacus ejus nominis V. electus) Ludovicus Palatinus Rheni, & Fridericus. Dux Sax. vicariatum Imperii exercuere, sed etiam nostrâ ætate post mortem Rudolphi II. Imp. An. 1612. Electoratus Palatini Tutor & Administrator, Iohannes Comes Palatinus Rheni Bipontin. & Iohan. Georg. Dux Saxon. & etiam nunc Divo Matthia Imp. An. 1621. In turbulentissimo Imp. Statu ex hac vita discesso, Fridericus E. Palatinus Rheni, & Iohan. Georg. E. Saxoniæ. secundo Vicarius, Imperii vacantis habenas tenuere. Idq; à Palatinis Usurpatum ante Carol. IV. probant peculiaria Cæsarum Diplomata, quæ in tr. von deß H. Reichs Vicariat, allegantur; plura autem de Vicariatu Imperii Rom. Germ. vid. apud Authorem tractatus furtzen berichts von deß H. R. R. der Churfürst Pfaltz zustehenden Vicariat. Ludovici IV. Imp. Decreta contr. Iohan. XXII. Papam affix. Francofurdiæ An. 1338. apud Cuspin. in vita Ludovici & Constit. Robert. Reg. Rom. filium Ludovicum in Vicarium designantem relata apud Marq. ad d. c. 10. p. de Andl. l. 2. Marq. Freher. C. Gevvold. in script. de quæst. illa. An Vicariatus ad EE. Palatinos ratione Comitatus Palatini vel Ducatus Bavariæ pertineat. Discurs. Georg. Brudlach de Vicariatu, apud Arumæ. vol. 3. Buxtorff. ad A. B. concl. 24. & seqq. Arumæ. d. discurs. 3. Cubach. in Iurisp. Germ. publ. c. 10. Inprimis vero Iustum Sinolt tr. de Vicar. Imp. horumq; jure & officiis. qui satis demonstrant Papam Romanum Imperii Vicarium non esse, aliter ac sentiunt pontificii, quos alibi refutabimus latius, licet eorum sententiam probet c. un. Extravag: Ioan. 22. c. 10. ext. de for. comp. Clem. 1. de jurejur. c. 33. ext. de elect. c. 2. de sent. & re jud. in 6.

Præjudicia hujus Vicariat. Sax. & Palatin.

Palatino competiit, jus Vicariatus ante Carolũ IV. de Vicariatu tractãtes Dd

Quæst 37. An Vicariatus ad EE pertineat ratione comitatus Palatini, An V. Ducatus Bavariæ? Pr Affirm.

Quæst. 38: An Papa sit Vicarius Imperii? Neg.

Alterum, ad Palatinum solũ. Quod Imp. conventus coram eo, tenetur respondere.

XXV. Hæc de priori & ad plures pertinente privilegio, sequitur jam & posterius, Unum tantum Palat. Rheni concernens. Ejus enim singulare & super omnia eximium privilegium est, quod *Imp.* sive *Rex Rom. super causis pro quibus impetitus fuerit, coram Comite Palat. Rheni*, S. R. I. Archid. Electore Principe *respondere cogitur. tit. 5. in fin. A. B. Pet. de Andl. l. 2. de Imp. Rom. cap.* 10. *ubi Marq. Freher. in not. fol. 194. Idem l. 1. de orig. Palat. cap.* 15. ubi subdit, quod *lib. 1. Iur. Saxon. artic. 8. 9.* dicitur, ob causas ibidem expressas Imper. *Aurea securi percuti manu Palatini Rheni*, eo nihil delirius febricitantem ullum unquam somniasse. *Vasq. l. 1. Illust. quæst. . num. 11. Heig. p. 1. quæst. 4. num. 22. Gaden. cons. 5. num. 12. tit. de aur. & argentifod. Castald. de Imp. q. 91. num. 8. D. Vultei. ad l. 1. num. 4. & seq. C. ubi Senat. & Cl. Schrad. d. p. 10. sect. 1. num. 55. & sect. 5. num. 40. Mich. de Iurid. concl. 131. l. E. Knich. de Sax. non prov. jur. cap. 1. num. 150. & seq. & cap. 5. n. 58. Sixtin. de Regal. l. 1. cap. 8. num. 52. D. Bocer. de Invest. Feud. cap. 3. n. 75. Clapm. 2. A. Rerupm. 20. Hering. de Fidejus. cap. 7. num. 291. Rauchbar. 2. q. 11. artic. 146. Buxtorff. ad A. B. concl. 77. l. E. Schonb. 5. polit. 34. Matth. Steph. l. 2. p. 1. cap. 1. num. 154. Hillig. in Donel. Enucl. 17. Comm. 2. l. B. Arumæ de jur. publ. discurs. 1. & 7. Gebhard. de S. R. Nation. Germ. Imper. th. 13. Spring. de pac. Relig. th. 14. lit. A. Dan. Otto. dissert. de jur. publ. cap. 16.* qui simul rejiciunt & hác opinioné, *Pontificẽ Imp. esse judicem.* Hoc tamen *judicium* non alibi, præterquam in *Imperiali Curia* ubi Imp. seu Rom. Rex præsens existit, exerceri potest. *D. Vult. Matth. Steph. & alij. dd. loc. D. Cluten. Syllog. Rer. quotid. concl. 24. lit. L. d. tit. 4. A. B. in fin.* quod ante legem Carolinam ad *Rheni fluminis Ripam* fieri solitum probat ex *Henr. Sterone Monacho Atlahensi. Freher. d. cap. 10. & 15.* Cum *4. dict. tit. A. B.* indistinctè loquatur, nec facilè ad certam speciem adstringi possit, tam in Criminalibus & civilibus Fiscalibus depositionis, appellationis eũ procedere, videtur esse dicendum. *arg. l. 8. ff. de publ. in rem act. l. 3. in fin. ff. de offic. præsid.* Id tamen tripliciter limitandum. I. quoad causas *Criminales*, ubi enim de crimine agitur, ob quod Regno (ex justa enim causa Princeps dignitate exui potest, *Parlador. 1. rer. quotid. cap. 3. num. 8. Schot. tom. 1. lib. 1. cons. 1. num. 236.*) privandus veniat, cognitio istius non ad solum Palatinum, sed ad totum Electorale collegium pertinet, ut eorum sit Imperatorem deponere, quorum & eligere,

Quæst. 39. An Pontifex sit Imperatoris judex? N. Iudicium hoc tamen in Imp. curia tantũ est instituendum. Olim ad Rheni ripam judicium hoc celebratũ. Tres excipiuntur casus quib. non convenitur Imp. coram Palatino. 1. In casu Depositionis.

gere, *arg. l. 3. ff. de re judic.* ad eos pertineat depositio, ad quos pertinet Institutio. *Novell. 15. c. 1. in fin.* vindicet hic sibi locum quod *Zacharias Papa* scribit ad Francos, an Childericum justè deponere possint, cogitantes: *Regem plebs constituit, eundem & destituere potest. Avent. l. 3. Annal. Bojor.* & quod gl. dicit in *c. cum ex injunct. in v. tam institutio Ext. de haret.* ad quem pertinet Institutio ad eundem destitutio per *c. 1. & 2. Ext. de Capell. Monach. c. 3. §. in Eccles. Ext. de privileg.* & pronunciavit Episcop. *Mogunt.* contra *Henricum IV. Imp.* Quem meritum investivimus, quare immeritū nō devestiamus? Nunquid EE. PP. decreto imponere licet, eorundem authoritate tollere non liceat? *Helmold. in Chron. Sclavon. Arnisa. de jur. Majest. l. 1. c. 6. n. fin. Hortleder. in discurs. ad Sleid. th 9.* Et sanè juris est eminentissimi EE. absolutissimam de deponendo ab Imperio Rom. Imperatore habere potestatem; Qualis enim est ratio constitutionis, talis quoq; erit ratio depositionis ex natura contrariorum, inprimis, cum nihil tam naturale sit, quam unumquodq; eodem genere vinculorum dissolvi, quo colligatum est, *l 35 ff. de R. I.* prout enim aliquid contractum est, ita & solvi debet. *l. 80. ff. de solut l. 100. l. 153. ff. de R. I. c. 1. ext. de R. I.* quæque contrahuntur contrario sensu rursus dissolvuntur, *§. fin. inst. quib. mod. tollitur obligat.* Jam verò Imp. EE. Suffragiis eligitur. E. contrariis vi issim deponitur; Sic post antiquiores *Wenceslaus* ob ignaviam depositus, & in ipsa Rheni ripa, apud oppidulum Lonstein / tribunali excitato, sententia exauctorationis publicata, *An. 1400. 20. Aug. d. quo in Chron. Landgr. Thuring. c. 142. tom. 1. Trithem. in Chron. Sponh. A. 1400. Huld. Mut. lib. 26. Chron. German. pag. 26. Avent. 7. Annal. Bojor. pag. 645. Raph. Volater. lib. 23. Froßard. Coavus scriptor. lib. 4. Histor. c. ult. Dd. comm. juxt. Clar. lib. 5. sentēt. §. fin. q. 35. Mynsi. consi. 19. n. 6. Dauht. in Explicat. l. 3. C. de testam. n. 1. ad lit. B. Carol. Molin. in consuet. Paris. tit. 1. in pr. n. 99. Chopp. de LL. Andi. l. 2. cap. 7. num. 10, Georg. Sigism. Seld. cons. ad Ferdinand. quæst. 1. §. Zum. 26. Matth. Steph. 2. p. 1. c. 5. n. 47. de Iurisd. Mich. tr. eod. concl. 13. lit. d. Zas in l non ambigitur. num. 3. c. de ll. Peucer. lib. 5. Chron. pag. 3. D. Bocer. de Iurisd. c. 8. n. 76. Schonb. 5. polit. 33. Buxt. ad A. B concl. 11. l. b. D. Clutē. in syll. rer. quotid. concl. 24. lit. e. Cubach. in Iurispr. Germ. l. 3. c. 28.* Hi omnes

Quæst. 40. An ad EE. pertineat Imp. depositio, an vero ad Pontificem Rom. *Pr. Aff.*

unanimiter ſtatuunt, Pontificem non poſſe deponere Imp. ſed ſolos EE. Ac quamvis quidem exiſtiment etiam in depoſitionibus ſolum *Palatinum* Judicem eſſe, quod & probatur in antiquo *Speculo Suevico l. 1. c. 30.* ubi dicitur, ſi Imperator accuſetur de eo, quod corruptione Imperium obtinuerit, id coram Palatino faciendum eſſe, tamen hæc ſub conditione conciliari poſſe videntur, ſi nempè dicatur Electorem Palatinum quidem etiam in depoſitionibus Judicem primarium eſſe, interim tamen alios non excludi. 2. Si conveniatur ſuper *cauſis Feudalibus*, etſi enim tres de ea ſint *Dd.* opiniones I. eſt, ipſum Imperatorem de hac cognoſcere poſſe, quam defendũt *præpoſit. in c. 1. n. 1. de inveſtit. in marit. fact. Laud. in c. 1. n. 8. verſ. apud quem vel apud quos. Obrecht. diſp. Feud. 7. th. 70. Curt. jun. p. 1. q. 8. n. 25. Ardiz. in ſum. c. 138. Hannet. l. 4. c. 1. Ferr. Mont. l. 5. Feud. c. 1. Sonsbec. part. 4. feud. n. 14. Boſſ. tit. de princ. & tit. de for. cõpetent. n. 170. Alb. Brun. conſ. 45. n. 13. Pacian. conſ. 149. n. 97. arg. 2. F. 18. & 34. adde text. in c. novit. 14. de judic. ibi,* cujus cognitio ad ipſum Regem. II. Non ipſum Imp. *ſed C. Palatinum*, quia noſter textus non diſtinguat. Ita in Specie vult *Sixtin. l. 1. de Regal. c. 8. n. 52.* III. eſt. Nec ad ipſum *Imp.* nec ad C. *Palatinum*, ſed ad *pares ſpectare*, Et ita ſentiunt *Schrad. de feud. p. 10. ſect. 5. n. 40. & ſeq. & Roſenth. c. 12. axiom. 3. n. 14.* quia Juris Feudalis deciſio ſpecialis & quidem antiqua. *A. B.* vero generalis ſit, quæ legi ſpeciali nunquam derogat, *l. 3. & ibi gl. C. de Silent. lib. 12. Honded. conſ. 78. n. 21. & conſ. 9. n. 38. l. 1.* Atqui ita ſentiunt. *H. Hartm. in obſ. tit. de Feud. O. 42. n. 2. Mynſ. 4. obſ. 49.* quibus & meum calculum adjicio. Denique ſi Imperator, ut *Dux vel Comes* lite pulſetur, ad *Auſtregarum* judicium vocandus eſt. *D. Vultei. in l. 1. n. 9. c. ubi Senat. vel Cl. Dan. Ott. d. c. 16. Arumæ. d. diſcurſ. 7. vol. 1. & diſc. 12. q. 6. in fin. vol. eod.* Nec hoc mirum cuiquam videatur in *Imp.* noſtro, idem enim in aliis Regib. & Principib. factitati experientia teſtatur. Sic Rex GALLIÆ coram *Parlamento* Conventus, reſpondere cogitur. *Hott. in Francog. cap. 15. & 18. & Adrian. pulvæ. de Advocat. privileg. for. p. 63. Gothof. in d. l. un.* & ſi adverſus privatos in privatis judiciis reſtitui vult Procurator Regius, ſedem ac locum mutat, ne publicam, ſed privatam cauſam agere videatur, *Bodin. 3. de Repub. 6. n. 31.* Imo ſi Galliæ Rex *Parlamento* contrarium mandet, hujus & non illius ratio habetur. *Nevizan. int. conſ. Brun. 12. num. 38.* Sic Rex

2. In cauſis Feudalib. Quæſt. 41. Quisnam in cauſis feudal. ſit judex competẽs Imp. tres Dd. opinio. 1. Ipſũ Imp. 2. Palatinum. 3. Pares curiæ quã ſequor.

3. Si Imp. lite pulſatur ut Dux vel Comes, ad Auſtregarum judicium vocandus eſt Probatur, & alios Reges coram ſuis conveniri poſſe Conſiliariis Exemp Reg. Galliæ.

HISPA-

HISPANIÆ in conventibus triennalibus jus dicit, sibique vicissim jus dici patitur, *Steph. Iun. Brut. advers. tyrann. in repet. advers. quæst.* 8. In ANGLIA de litibus inter Regem & subditos exortis, *Iustitia Magna* cognoscit *Bod. 1. de Repub.* 8. Rex BOHEMIÆ ratione *Silesiæ* coram judicio superiori *Vratislaviensi*, & respectu Ducatus *Glogoviensis* coram paribus Curiæ illius Ducatus, stare cogitur. *Schrader. de Feud. p. 10. sect. 1. n. 13. Nicola. Honelinz. in Silesiographia fol. 79.* pari modo EE. Duces Sc. SAXONIÆ, corã suprema Electorali *Lipsiensi curia* de bonis & reditibus ærarii seu Cameræ cõveniuntur, *Zang. de except. p. 2. c. 1. n. 142. Archiduces* AUSTRIÆ, cum sint immunes à jurisdictione Imperii, ortis controversiis aliquem è suis vasallis judicem constituunt, coram quo conveniuntur & jus accipiunt *Cuspin. in Austria pag. 37.* Equidem EE. his & similibus Privilegiis gaudere iisque prærogativas quasdam competere, quis non æquissimum & justissimum mecum judicabit? cũ enim hi *suis consiliis & laboribus, pro toto terrarum orbe diu noctuque laborent, quare non habeant dignam sua prærogativa fortunam, ut inquit Imperator Iustinianus in l. unic. C. de quadrien. præscript.* Atque hæc de EE. dixisse sufficiat. plura qui de eorum privilegiis ac juribus ipsis competentibus scire desiderat, Is videat præter alios *Schard. tr. de EE. Gevold. tract. de VII-viris. Vindec. tr. de EE. Heig. p. 1. quæst. 8. per tot. Paurmeist. l. 2. de Iurisd. c. 9. Matth. Steph. l. 2. p. 1. cap. 5. per tot. Mich. Schifferer. in tract. de Orig. & potest. modernor. EE. Gerlac. Buxtorff. D. Arumæ. & alios ad A. B. Carol. IV. Christoph. Beindorff. de EE. Romano-German. Imp. Ecclesiastic. & Secularib. apud Domin. Arumæ. Discurs. publ. 9. vol. 3.*

Hispaniæ. Angliæ. Bohemiæ.

Ducum Saxon.

Archiduc. Austriæ.

XXVI. Cum supradictum tres esse EE. *Ecclesiasticos*, eosque *Archiepiscopos*, alios *Politicos*, eosque *quatuor*: de iis, *quinam illos Archiepiscopatus fundarint*, ut & quosnam *sibi subjectos habeant Episcopos*; de his, *ad quasnam familias Electoratus illi pervenerint, & quotnam illa dignitate usi sunt*, videbimus. *Moguntinensis Archiepiscopatus* est in *Moguntia civitate* ad Rhenum situs, ubi Mœno commiscetur; urbem hanc condidit *Moguntius Traianus*, quam *Claudius Drusus* Cæsaris privignus ampliavit: ob *Gervilionis* cujusdam vitam flagitiosam Archiepiscopatus *Wormatiensis* Moguntinam translatus est, *A. C. 745.* authore *Bonifacio*. Primus ex diœces

Moguntin. Archiep. urbs, a quo, & quando condita, & qui Mogunt. trãslatus.

Mogũtina Elector *Willigis* perhibetur, Ottonis III. præceptor, *A.* 981. electus. Hic natus ex *patre rhedario*, ex pago Schöningen/ suæ cõditionis memor, rotam multis in locis depictam, sibi, velut imaginem modestiæ probandæ, proposuit, cum hac inscriptione: *VVilligis. Willigis recole, vnde veneris, & priorũ fortunæ memor, qui nunc sis, considera.* Unde etiamnum hodiè Archiep. Moguntin. insigne, *Rota*, perduravit. Subsunt Moguntino 12. *Episcopi tanquam* suffraganei: *Argentinensis, Spirensis, VVormatiensis, Herbipolensis sive VVurceburgensis, Augustanus, Constantiensis ad Lacum Pedanicum, Curiensis Rhetorum, Eichstetensis sive Dryopolis ad flumen Alemannũ, Halberstadensis, Hildesheimensis, Paderbornensis & Verdensis. Archiepiscopatus Coloniensis*, à civitate Imperiali ad Rhenum, in qua est, dicitur. Civitas autem dicta est Colonia Agrippina, quasi *ab Agrippa* deducta aut condita, ut *Strabo* sentit. At *Tacit.* ab *Agrippina, Augusti Cæsaris uxore*, deducit. in urbem hanc Archiepiscopatum *Bonifacius A. C.* 743. adjutore *Carolo M.* introduxit. Electoratus autem dignitas in hunc Archiepiscopatum devoluta *A. C.* 1003. Archiepiscopatui huic subsunt *V.* Episcopatus, *Monasteriensis, Osnaburgensis, Mindensis, Trajectensis Leodiensis. Trevirensis* Archiepiscopatus, denominationem suam à *Treviri* civitate sortitus est, in qua tempore *Regum Francorum* cœpit esse Archiepiscopatus, ex Episcopatu Trevirensi. Septemviralẽ dignitatẽ statim ab initio per *Ottonem* fundatorẽ ejus (ut vulgo sentiunt) in hunc Archiepiscopatũ translatam esse volunt. Suffraganei hujus Archiepiscopatus sunt *tres*; *Metensis, Dolanus, & Virdunensis.* Electoratum palatinum ad Rhenũ ab *Ottonis III.* tempore, quinq; familiæ tenuerunt. I. *Francica Lotharingica Mosellana*, è qua EE. 2. orti. II. *Cattorum & Francorũ*, ex qua 1. *Cuno* sive *Cunradus*. III. *Suevica*, ex qua *Cunradus Suevia* Dux. IV. *Guelphica*, ex qua *Henricus*. V. *VVittelsbachica & Bavarica*, ex qua 19 Circa hunc Electoratum orta est controversia; *utrũ dignitas Electoralis propriè cõpetat domui Bavaricæ, an palatinæ Rhenanæ?* Scilicet mihi non fas sit, tantam componere litẽ: Auctor hujus controversiæ *Christophorus Gevvoldus*, Consiliarius Bavaricus. Respondit ei *Marquardus Freherus*, Consiliarius Palatinus, utriusq; scripta extãt publicè. Electoratus *Ducũ Saxoniæ*, permansit in *quinq;* familiis. 1. Ex *Hermanni Biling.* Posteris Ducum Lunæburgensium, ex qua IV. numerantur: *Bernhardus Hermanni Bilingi de* Stubeckhorn filius: *Bern-*

1. Elect. Mogunt. VVilligis ex patre Rhedario natus. Vnde insigne Rota Archi. Episc. Mog. ortum sit. Mogũt. 12. Episc. suffrag. Eadem de Archiepiscop. Colon.

Trevirens.

Palatin. 5. familiæ tenuer.

Quæst. 42: An domui Bavaricæ, An v. Palatinæ Elector. competat? Poster. Aff Elect. Saxon. 5. fam

Bernhardus II. ejus filius. Elect. Saxon. Dux *Angariæ & Westphaliæ*: *Ortholphus*, ejus filius: *Magnus*, filius ejus. II. Comitum *Supplenburgi*, è qua unicus *Lotharius*, Postea Imperator, III. Ducum *Bavariæ Guelphorum*, è qua IV. Principum *Anhaltinorum* sive Ascaniæ, è qua 8. in hac duravit Electoralis dignitas annis 127. secundum *Fabricium*; vel 242. secundum *Spalatinum t.2.fol.29.vel.353.secundum Faustum* im Stambaum *fol.102*. V. Comitum *Wettinensium & Marchionum Misniæ ex Wittekindæa* domo: è qua EE. 11. Gravissima hic oritur quæst. *An absque injuria Ducum Saxoniæ Lavenburgensium Sigismundus Imp. Ducatum & Electoratum Saxoniæ Friderico I. bellicoso Marchioni Misniæ concesserit? N. Albert. Krantz. in Saxon.lib.8. c.28. & lib. 9. cap. 19. & lib.10.cap.3. Aff. Knich.in comment.in Ius Sax. verb. Electorum.c.1.cui cum D.Cluten.in Syll.Rer.quotid.concl.14. l.m.* & ego accedo. Altera quoque non minus controversa fuit olim: *Vtrum sine injuria Anhaltinorum Principum? Aff. Knich.d. l. Officium Brandeburgici* cum Electoratu ad diversas familias pervenit. I. Comitum *Wettinensium*: è qua 3. II. Comitum *Stadensium*: è qua 4. III. Comitum *Ascaniæ & Principum Anhaltinorum*: è qua 13. IV. Comitum *Wittelsbachiorum* & Ducum *Bavariæ*, è qua 3. V. *Lunaburgicam*: è qua 2. VI. Comitum *Zollerensium & Burggraviorum Norimbergensium*, ex qua 9.

Quæst. 43. An rectè fecerit Imp. transferendo Electoratũ ad Marchion. Misniæ? Aff.

Quæst. 44. An sine injuria Anhaltin? Aff.

XXVII. Electorum classem sequitur altera, quæ *Principum* est. Hi itidem vel *Ecclesiastici* sunt, vel *Seculares*: illi in certos rursus distribuuntur ordines. *Archiepiscopos*, *Episcopos*, & *Prælatos*. Inter Ecclesiasticas personas principem in ordine locum habet *Pontifex Romanus, l.4. C. de sum. Trinit. Nov. 9. in pr. Nov. 131. can.1.dist.22.can.1.dist.23.* qui & *Papa* dicitur; quod vocabulum quidam derivant à *Pappo*, carduorum flore, qui marcescens in lanuginem abit, sese ita per aërem diffundens, ut veluti flosculus evolet. Quocirca detorquent etymon ad brevitatem vitæ, quam summos Pontifices vivere videmus: Ut sicut flos ille *Pappus* appellatus in auras diffluit, & sicut nebula citissimè evanescit; sic Papæ anni brevi deficiant, tutissimeque dissolvantur. Unde dici solitum, nullum hactenus ex Romanis Pontificibus tam robustum vitalẽ fuisse, qui annos protoPapæ *Petri* attigerit. De utroq; nomine Pontificis & Papæ, *vid. Coras. 5.miscel.15.& lib.1.c.10.n.13. Lanc. tẽpl. omn. jud. lib.2. c.1. Duar. l. de Sacr. Eccl. minist. c.10. in fin. Tholos. 15. syntagm.3. Brisson. in lexic. verb.* Pontificum. Olim autem Papæ nomen Episcopis di-

Principes vel sunt Ecclesiastici vel seculares. Illi tres ordines constituunt: Archiepiscop. Episc. Prælat.

De Pontifice.

Papa derivatio.

versarum Ecclesiarum, cum Pontifice Romano cõmune fuisse, constat ex historia Ecclesiastica multis in locis. *Cypria. 2. Epist. 7. Niceph. l. 6. cap. 9. August. Epist. 25. 30. & 35. Vti adnotatum est à B. Aret. in problem. p. 3. sub tit. de offic. Eccles. in fin. Duar. d. c. 10.* Olim apud Roman. penes collegium Pontificum, erat authoritas interpretandi juris *l. 2. §. 6. ff. de O. I.* Sed cum Pontifices paulatim tali functione ad avaritiam & ambitionem abuterentur, translata tandem fuit authoritas concedendæ actionis ad Prætores, *l. 6. §. 28. ff. de damn. infect.* olim qui *Reges* erant, & *Pontifices* erant. Nam majorum hæc erat consuetudo, ut *Rex* esset etiam *Sacerdos & Pontifex.* Unde & Romani *Impp. Pontifices* dicebantur, *sunt verba Isido. 7. Etymol. cap. 12. relata in can. 1. dist. 12.* Hinc *Deus* voluit *primogenitum Regno & Sacerdotio* esse præficiendum, *Genes. 49. v. 3. Sic Melchisedec Rex & Sacerdos, Genes. 14. v. 18.* Sed in figura Christi, *Psalm. 109. v. 4. Hebr. 7. per tot.* Sic *Heli Sacerdos & Iudex populi 1. Reg. 1.* Sic *Moysi, Samueli, Esdræ, Machabæis*, aliisque Sacerdotibus priscorum temporum, *Deum* Civilem quodammodo gladium dedisse, inficiari nemo poterit? Verum cùm ventum ad verùm (ut inquit *Nicol. Pontifex in Epist. ad Michaël. Imp.*) sibi nec *Imperator* jura *pontificatus* arripuit, nec *Pontifex* nomen *Imperatorium* usurpavit: quoniam idem mediator Dei & hominum, homo Christus Jhesus, actibus propriis & dignitatibus distinctis, officia potestatis utriusque discrevit, *can. 6. dist. 96.* In Pontificem eligi debet vir egregius, *arg. c. 13. caus. 24. quæst. 1.* ac quidem de ipsius Ecclesiæ gremio & ex cætu Cardinalium, si reperiatur ibidem idoneus, sin minus aliunde *d. can. 1. dist. 23.* Hodiè *electio Pontificis* solis *Cardinalibus* competit. *c. 6. ext. de elect. c. 3. eod. in 6.* Formulam, qua Pontifex eligebatur, quave post *Alex. II. A. C. 1061. Hildebrandus. A. C. 1073.* electus est, ponit *Sabellicus* post *Platinam* in vita *Georgii VII.* & refertur à *Matth. Steph. l. 3. p. 1. cap. 2. num. 12.* Ratione loci, in quo fit electio pontificis, sanxit quædam *Gregor. X. in d. c. 3. vers. hoc sacro. De coronatione, inunctione & ordinatione Pontificis latè agit Lancellot. l. 2. Institutio. major. §. 1. de ornat. corpor. Maxim. vers.* corona Pontificis triplex. Pontifex ad pontificatum ita legitimè promotus aliquando vel *spontè* renunciat, maximè si se insufficientem cognoscit, idque constituit *Cœlestinus V. in c. 1. de renunt. in 6.* quæ tamen renunciatio cum consensu Cardinalium fieri debet, aliàs nulla est *cap. 2. Ext. de transl.*

Olim Reges quoq; fuerunt pontifices.

Adventu suo Messi. Sacerdot. & Regn. discre.

Electio Pontif. cõpetit solis Cardinal.

Pontifex Electus spontè renunciat. At cum cõsensu Cardinal.

transl. Epist. quibus ex causis Pontifex accusari, judicari, & deponi possit, tradit *Lancell. d. l. 2. c. 1. §. 2. quæst. 6.* Pontificatu vacante de causis ad cognitionem Rom. Pontificis pertinentibus Cardinalium collegium cognoscit, ut & cætera expedit, donec aliis ab eis Pontifex creatus fuerit, *arg. c. 17. ext. de judic. de quo apud Octav. Vestr. l. 1. introductionis in Romanæ aulæ actionem & judiciorum morem c. 1. & ibi Nicol. Ant. Gravat.* Electi Pontificis summam esse potestatem quis non videt, quam & in tantum extendunt Pontificii, ut eundem appellare Deum non vereantur *c. 7. dist. 96.* & qui sit supra leges *c. fin. caus. 25. quæst. 1.* adeoque cui nemo audeat dicere, quid facis? *c. 7. dist. 21. c. 1. extravag. commun. de majorit. & obedient.* etiamsi innumerabilium populorum animas catervatim primo mancipio ad Gehennam secum trahat, *c. 6. dist. 40. c. 13. q. 7.* & ratione ejusdem immensæ potestatis tribuunt ei Jus & facultatem absolutam in omnes creaturas, juxta illud; Ecce duo gladii hic *Clem. 2. de sentent. & re judic. c. 10. dist. 96. c. 17. & c. seq. 9. quæst. 3.* & quod omnia possit ut Deus, excepto peccato, *c. 5. de pœnit. dist. 2.* omniaque disponat pro libitu & placito suo *d. c. 17.* quod sit major Paulo administratione *c. 1. dist. 20. c. 2. dist. 22.* ita ut pro Regula tradatur, ei, qui à Pontifice Maximo legibus Divinis solutus est, apud Deum immortalem satis cautum esse *c. 5. ext. de vot.* plura ejusdem farinæ encomia quæ vel ipsi Pontifices vel adulatores sine fronte adscribunt, tacitus hic prætereo. Post pontificem proximè sequuntur *Cardinales. Lazius in comm. Reip. Rom.* ducit Originē Cardinalium ab antiquitate præfecturarum Romanarum quæ mutata Religione, ex Ethnicis Christianæ sunt factæ, ut quia antea præfecti earum fuerunt dicti, nunc Diaconi, & Cardinales principes appellentur, nec à regionibus amplius sed passim à templis & Martyrum tumulis, ab ædificiis, & patrimoniis pontificiæ sedi legatis nominentur. Initium hujus Ordinis fecit *Anastasius Papa III. circa A. C. 914.* qui prohibitus à *Berengario*, ne Episcopum Papiensem Archiepiscopum crearet, *mitræ rubræ* insignia ei tribuit, ex quo Cardinalitii dignitas nata est, *A. C. 600.* Imperante *Phaca* sub *Bonifacio III.* una cum Pontifice Romano etiam Cardinales dignitate & opibus ita evecti sunt, ut Domini potentes in mundo evaserint; eorum *insigne* est *ruber pileus*, cujus usum *Innocentius IV.* ipsis concessit,

Pontificatu vacante Cardin. Vicar.

Pontificiĳ quid tribuant potestatis Pontificia.

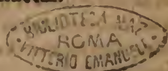
Cardinalium origo.

Quis instituerit Cardinales.

Insignia Cardinal.

concessit, *veste* etiam *coccinnea* à *Paulo II.* decorati dicuntur. *Cardinales* quasi Sacerdotes præcipui & principales, *h. e. Cardinales, c. 2. de offic. Archiprob. à Cardine*, quem vocamus negotii Summam & principalem quæstionem, *Syl. l. 1. AEneid.* in illa verba. haud tanto cessabit cardine rerum. Quidam deducunt eos *à cardine ostiorũ*, quia sicut ostium regitur à cardine, ita quoque omnis Ecclesia regatur Authoritate sedis Apostolicæ; & sic Senatus Cardinalium à Cardine regimen accipiat, ut *Cardinales dicantur*, quasi *alios regentes c. 2. dist. 22*. Multi Ordines sunt in Ecclesia inter quos Episcopus comprehenditur *c. 1. dist. 21. Episcoporum* autem ordo *quadripartitus est*, sunt enim *Patriarcha, Archiepiscopi, Metropolitani & Episcopi d. can. 1. vers. Episcoporum*. Quia, dixi, *quod res est*, Papæ impudentiam notavi, Arrogantiam impugnavi, Cæsaris capitulationes aliquantò exactius perpendi, tum ob temporis angustiam, tum ob alias easq; graves & magni momenti causas, quantumvis invitus, subsistere jussus: interim benevolo lectori, fidem meam firmissimè obligo, totam Comitiorum materiam, tam universalium quam particularium, si Deus vitam & sanitatem dederit, instantibus nundinis Francofurtensibus in publicum prodituram, ubi simul hæc omnia, quæ hisce quam brevissime proposita conclusionibus, latius deducentur, & totus Romano-Germanici Imperii Status, describetur.

Cardinal. notatio.
1.
2.
Episcopor. ordo quadruplex. Patriarch. Archi. Metrop. Episc.

FINIS.